Livio op een gezonde koers

Jaarverslag 2019

Livio

Inhoudsopgave

1. Voorwoord raad van bestuur 4

2. Uitgangspunten van de verslaggeving 6

3. Deel 1: Bestuursverslag 8
3.1 Algemene identificatiegegevens 8
3.2 Structuur van Livio 9
3.2.1 Juridische structuur 9
3.2.2 Organisatorische structuur inclusief medezeggenschapstructuur 10
3.3 Missie, visie, kernwaarden en strategie 11
3.3.1 Missie 11
3.3.2 Visie 11
3.3.3 Kernwaarden 12
3.3.4 Strategie 12
3.4 Toelatingen en kengegevens 13
3.4.1 Toelatingen 13
3.4.2 Productie, personeel en opbrengsten 15
3.5 Verslag van de raad van toezicht 16
3.5.1 Samenstelling en nevenfuncties in 2019 16
3.5.2 Diversiteitsbeleid raad van toezicht 17
3.5.3 Onafhankelijkheid 17
3.5.4 Commissies 17
3.5.5 Werkwijze raad van toezicht in 2019 18
3.5.6 Goedkeuring, besluiten 20
3.5.7 Deskundigheid, evaluatie en ontwikkeling 20
3.5.8 Conclusie 22
3.6 Verslag van de raad van bestuur 23
3.6.1 Normen voor goed bestuur 23
3.6.2 Raad van bestuur, samenstelling, diversiteit en werkwijze 23
3.6.3 Nevenfuncties 24
3.6.4 Bedrijfsvoering, risicobeheersing- en controlesystemen 25
3.7 Medezeggenschap bij Livio 26
3.7.1 Cliëntenraden 26
3.7.2 Medezeggenschap medewerkers; Ondernemingsraad 27
3.7.3 Medische Advies Raad (MAR) 28

4. Deel 2: Verantwoording over het gevoerde organisatiebeleid 31
4.1 Cliënt en stakeholders 33
4.1.1 Mijn Plan 33
4.1.2 Resultaat Verantwoordelijke Eenheden ZorgThuis en Zorg & Verblijf 33
4.1.3 Zorgverkoop 35
4.1.4 Resultaten van samenwerking en ketenzorg 35
4.1.5 Cliëntervaring, resultaten NPS-score en qDNA. 38

4.1.6 Interne audits 39
4.1.7 Van Kwaliteit naar Cliëntbeleving 39
4.1.8 Klachtenanalyse 39
4.1.9 Melding Incidenten Cliënten en calamiteiten 40
4.1.10 Overzicht Middelen en Maatregelen (M&M) in het kader van de Wet BOPZ 43
4.1.11 Ontwikkelingen facilitair bedrijf in relatie tot cliënt & stakeholders 44
4.2 Leer & groei 47
4.2.1 Professioneel organiseren 47
4.2.2 Arbeidsmarkt 47
4.2.3 Opleiding en scholing - Livio Academie 47
4.2.4 Mijn Plan 48
4.2.5 Verzuim 48
4.2.6 Meldingen Incidenten Medewerkers 49
4.2.7 Aansturing facilitaire medewerkers ZorgThuis door Facilitair Bedrijf 50
4.2.8 Infectiepreventie 50
4.3 Interne processen en innovatie 52
4.3.1 Zorgvernieuwing en innovatie 52
4.3.2 Optimaliseren interne processen 53
4.3.3 Informatiebeveiliging en AVG 54
4.3.4 Innovaties en resultaten vanuit het Facilitair Bedrijf 54
4.3.5 ICT 57
4.4 Financiën 59
4.4.1 De focuspunten van FC&R in 2019 59
4.4.2 Financiële informatie 59

5. Deel 3: Jaarrekening 2019 66
5.1 Jaarrekening 66
5.1.1 Geconsolideerde balans per 31 december 2019 66
5.1.2 Geconsolideerde resultenrekening over 2019 67
5.1.3 Geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2019 68
5.1.4 Grondslagen van waardering en resultaatbepaling 69
5.1.5 Toelichting op de geconsolideerde balans per 31 december 2019 82
5.1.6 Mutatieoverzicht immateriële vaste activa 88
5.1.7 Mutatieoverzicht materiële vaste activa 89
5.1.8 Mutatieoverzicht financiële vaste activa 90
5.1.9 Overzicht langlopende schulden ultimo 2019 91
5.1.10 Toelichting op de geconsolideerde resultatenrekening over 2019 92
5.1.11 Enkelvoudige balans per 31 december 2019 97
5.1.12 Enkelvoudige resultatenrekening over 2019 98
5.1.13 Grondslagen van waardering en resultaatbepaling enkelvoudige jaarrekening 99
5.1.14 Toelichting op de enkelvoudige balans per 31 december 2019 100
5.1.15 Enkelvoudig mutatieoverzicht immateriële vaste activa 108
5.1.16 Enkelvoudig mutatieoverzicht materiële vaste activa 109
5.1.17 Enkelvoudig mutatieoverzicht financiële vaste activa 110
5.1.18 Overzicht langlopende schulden ultimo 2019 (enkelvoudig) 111
5.1.19 Toelichting op de enkelvoudige resultatenrekening over 2019 112

5.1.20 Vaststelling en goedkeuring 114
5.2 Overige gegevens 116
5.2.1 Resultaatbestemming 116
5.2.2 Nevenvestigingen 116
5.2.3 Controleverklaring 116

6. Bijlage bij het jaardocument 120
6.1 Lijst met afkortingen 120

1. Voorwoord raad van bestuur

Enschede, 23 juni 2020

Livio op een gezonde koers

Hierbij presenteren wij ons jaardocument 2019. Een jaar waarin we samen hebben gewerkt aan verbetering van de kwaliteit van de zorg, de versteviging van onze werkgeversrol en aan een gezonder rendement.

De toename van de zorgvraag van cliënten is een groot vraagstuk. Het Verhaal van Livio in combinatie met Mijn Plan is ons antwoord en gaat uit van zorg die meer afgestemd is op de behoefte van onze cliënten en aandacht heeft voor het welzijn en welbevinden. We hebben dit verankerd door sterk in te zetten op de uitvoering van een gedegen kwaliteitsplan. Met elkaar stellen wij het cliëntperspectief centraal en zetten we in op inspirerend werkgeverschap met gezonde en vitale medewerkers. Uiteraard vinden wij het ook belangrijk dat wij kunnen voldoen aan onze financiële doelstellingen zodat Livio in staat is te kunnen blijven investeren in kwaliteit van de zorg en realisatie van aansprekende huisvesting voor onze cliënten.

Trots kunnen we melden dat we hier met elkaar mooie stappen in hebben gezet. Dit komt tot uiting in de externe waarderingen die u kunt lezen in ons jaarverslag. Maar een mooi succes is ook dat wij meer hebben gerealiseerd dan is beschreven in ons kwaliteitsplan en hebben wij een grote groep Medewerkers Mooie Dag kunnen inzetten voor waardevolle en belevenisgerichte zorg. Een waardevolle functie ter verbetering van de directe zorg en aandacht voor cliënten en ter ondersteuning van het zorgteam. Een mooie mijlpaal waar we enorm trots op zijn!
Natuurlijk hebben wij in 2019 ook weer verder gewerkt aan het professionaliseren van de interne diensten die ondersteuning verlenen aan de zorgteams. Met versterking van competenties en vaardigheden door nieuwe instroom maar ook door opleidings- en scholingstrajecten boeken we resultaat. Tevens vernieuwen wij onze ICT infrastructuur en het applicatielandschap. Om ons op een gezonde koers te houden hebben wij onze strategie, praktisch en concreter gemaakt hetgeen zijn weerslag vindt een aansprekende routekaart voor de komende jaren. Met recht kunnen wij zeggen Livio is op een gezonde koers!

We hebben vertrouwen in de basis die gelegd is voor de komende jaren en zijn ieder erkentelijk voor haar of zijn inzet. Samen werken wij ook in 2020 weer aan waardevolle zorg en hopen daar op uw vertrouwen te mogen rekenen!

Bij het opstellen van dit jaardocument zitten we midden in de Coronacrisis. Met man en macht laat Livio zien dat we er, ook in tijden van crisis, met z’n allen de schouders onder zetten. Met een corona crisisteam en continu communicatie over de voortgang op ‘Mijn Livio’ spelen we in op alle ontwikkelingen. Ook regionaal hebben we een belangrijke bijdrage.

Reflectie 2019 en vooruitblik 2020
De raad van bestuur realiseert zich bij het presenteren van dit verslag, dat in het voorjaar van 2020 de coronacrisis in alle hevigheid is losgebarsten met grote gevolgen voor cliënten, medewerkers en Livio als geheel. Hoewel de effecten nog niet precies zijn te overzien, geven de kwalitatieve en kwantitatieve resultaten van 2019 vertrouwen dat Livio deze crisis goed aan kan.

Namens Livio,

Gideon Alewijnse en Monique Smeijers
Raad van Bestuur

2. Uitgangspunten van de verslaggeving

Livio kiest er dit jaar voor om weer een integraal jaarverslag uit te geven waarin het bestuursverslag, het verslag over het gevoerde organisatie- en kwaliteitsbeleid en de jaarrekening integraal worden opgenomen. Daarnaast zal er ook een publieksversie ofwel 'populaire' versie beschikbaar komen.

Het integraal jaarverslag heeft de volgende indeling gekregen:

Deel 1.
Bestuursverslag/kengegevens

Deel 2.
Verantwoording over het gevoerde beleid, vanuit een viertal perspectieven:
- Perspectief: cliënt en stakeholders
- Perspectief: leer en groei
- Perspectief: interne processen en innovatie
- Perspectief: financiën

Bij ieder perspectief is in beeld gebracht welke doelen wij ons in 2019 hebben gesteld, in welke mate die doelen aan het einde van het jaar zijn gerealiseerd en welke vervolgacties zijn ingezet. Immers, in balans sturen op deze doelen draagt eraan bij dat wij onze meerjarenstrategie realiseren. Daarbij staat onze visie op zorg centraal.

Deel 3.
In deel drie wordt de jaarrekening en de toelichting op de jaarrekening weergegeven.

Deel 1
Bestuursverslag

3. Deel 1: Bestuursverslag

3.1 Algemene identificatiegegevens

Naam van de organisatie:	Stichting Livio
Adres:	Bleekhofstraat 300
Postcode en plaats:	7543 EC Enschede
Telefoonnummer:	0900-9200
Postadres:	Postbus 448
Postcode en plaats:	7500 AK Enschede
Identificatienummers NZa:	300-382 voor Enschede en Haaksbergen, zorgkantoorregio Twente 300-2260 voor Berkelland, zorgkantoorregio Arnhem
Nummers Kamer van Koophandel:	Stichting Livio: 08122202 Stichting Livio Beheer: 41029134 Stichting Livio Winkel: 41030613 Stichting Livio Holding B.V.: 08153464 Stichting Livio Thuishulp B.V.: 08153467
E-mailadres:	bestuurssecretariaat@livio.nl info@livio.nl
Website:	www.livio.nl
Penvoerder voor ZSE (ZorgSchakel Enschede)	KvKnr. : 66985773

3.2 Structuur van Livio

3.2.1 Juridische structuur

In 2019 zag de organisatie er in schema als volgt uit:

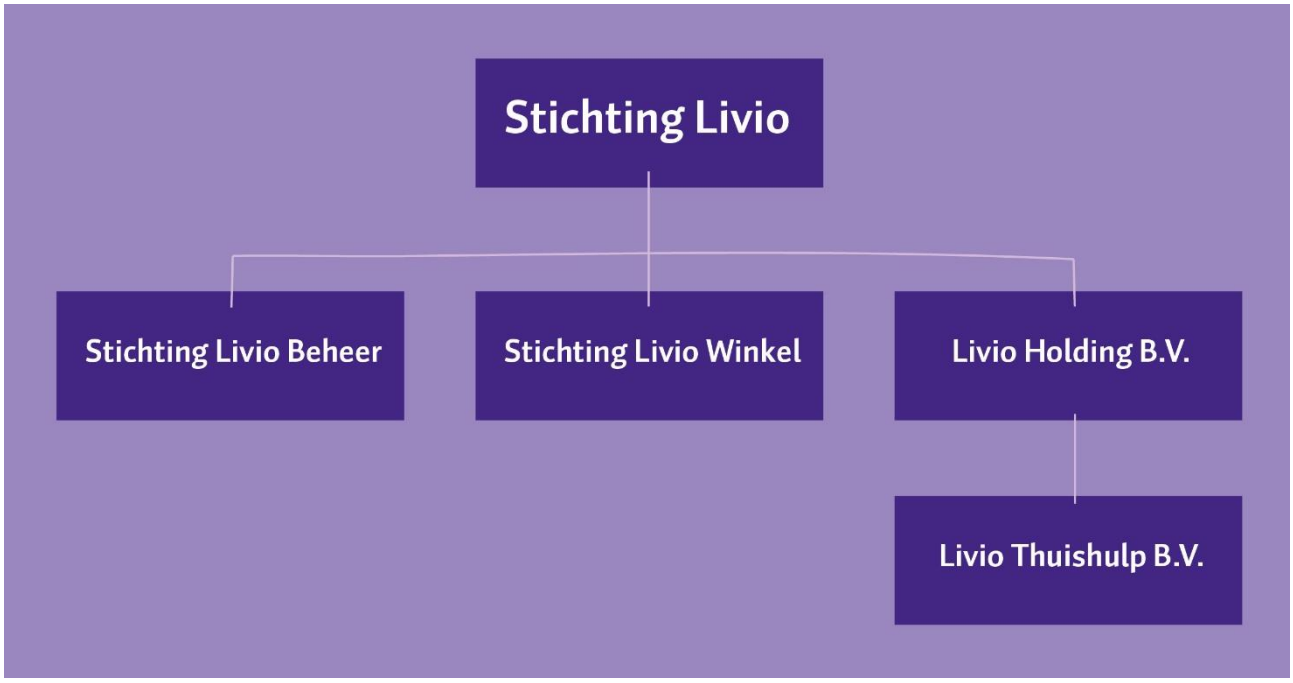

Afbeelding 1: Organogram Stichting Livio en juridische eenheden

Stichting Livio Beheer:
Het bevorderen van de zorg voor ouderen door het zonder winstoogmerk exploiteren van zorgwoningen.

Stichting Livio Winkel:
Het verzorgen van dienstverlening en de levering van goederen en materialen ten behoeve van de bevolking op het terrein van de volksgezondheid en andere terreinen waardoor de gezondheid en de zelfstandigheid van de consument maximaal wordt bevorderd.

Livio Holding B.V.:
Het deelnemen, voeren van beheer, verlenen van diensten, enzovoort aan andere ondernemingen die werkzaam zijn op het gebied van de zorg.

Livio Thuishulp B.V:
In deze BV vinden geen activiteiten plaats.

3.2.2 Organisatorische structuur inclusief medezeggenschapstructuur

De leiding van Stichting Livio berust bij de raad van bestuur (RvB). De werkmaatschappijen worden aangestuurd door de stichting en daarmee door de raad van bestuur van Livio. Van de hierboven genoemde rechtspersonen is er slechts één actief naar buiten toe, te weten Stichting Livio. De overige hebben vooral administratieve en/of fiscale functies.
Het toezicht op de stichting en haar onderliggende rechtspersonen vindt plaats vanuit de raad van toezicht van Stichting Livio.

In de besturingsfilosofie en visie zijn de besturingsuitgangspunten uitgewerkt. De raad van bestuur werkt intensief samen met het managementteam (MT). De managers sturen de Coach & Coördinatoren aan die de professionele teams ondersteunen bij de operationele uitvoering.

Ten behoeve van de medezeggenschap van cliënten zijn er per locatie cliëntenraden. Dat zijn er in totaal 14. Deze raden voeren rechtstreeks overleg met het management van de betreffende organisatie-eenheid of locatie. Voor de Thuiszorg en de afdeling Lichamelijk Gehandicapten (LG) is er een afzonderlijke cliëntenraad. Bedoelde 14 cliëntenraden komen via een vertegenwoordiging bijeen in de centrale cliëntenraad (CCR). De CCR - voorgezeten door een onafhankelijk extern voorzitter - fungeert als gesprekspartner van het lid raad van bestuur.

Voor de gehele Livio-organisatie fungeert één ondernemingsraad. De voorzitter raad van bestuur is in de overlegvergadering gesprekspartner van de ondernemingsraad. In 3.7.2. is omschreven waar de ondernemingsraad zich in 2019 mee heeft beziggehouden.

De interne controle werd in 2019 op het niveau van werkmaatschappij uitgevoerd. De externe accountant is met ingang van 2019 KPMG.

3.3 Missie, visie, kernwaarden en strategie

3.3.1 Missie

Waar staan we voor….

Bij Livio geloven we in waardevolle en persoonsgerichte zorg. De cliënt en diens eigen regie zijn altijd ons uitgangspunt. Als organisatie bewegen wij continu mee met de veranderende cliëntbehoeften. Door het versterken van de positie van de cliënt, en in te zetten op welzijn en welbevinden, denken wij betere zorg te kunnen leveren – zorg die een bijdrage levert aan meer leefplezier. We richten ons op wat wel kan, en niet op wat niet meer kan. Een nauwe samenwerking tussen cliënt, familie, vrijwilliger en zorgprofessional zien wij als onmisbaar. Samen leveren wij een bijdrage aan een zo prettig mogelijk leven, voor iedereen die ons nodig heeft. Mooi dat je er bent!

3.3.2 Visie

Waar gaan we voor…

De cliënt als een uniek persoon geeft richting aan zijn leven, dus ook aan dat deel waarvoor zorg wordt gevraagd. Daarbij past dat de cliënt ook een eigen verantwoordelijkheid heeft voor het onderhouden van het eigen leven (zelfzorg) en met haar directe omgeving (mantelzorg).

De beroepszorg, het zorgteam, vormt een aanvulling op de zelf- en mantelzorg, in het zorgproces heeft de cliënt dan ook een actieve rol. Het zorgteam dient hierbij ondersteunend en adviserend op te treden. Ondersteuning wordt de cliënt geboden voor zover deze dat wenst (subjectief), in redelijkheid nodig heeft ter compensatie van tekortschietende functies (objectief) en voor zover het zorgteam en/of Livio daartoe in staat is. Om dit vorm te geven maakt Livio gebruik van Mijn Plan . Mijn Plan bestaat uit Mijn Welbevinden, Mijn Indicatie en Mijn Arrangement. In Mijn Team werken diverse professionals multidisciplinair samen met mantelzorg en vrijwilligers om de gewenste en noodzakelijke zorg- en diensten aan de cliënt te bieden.

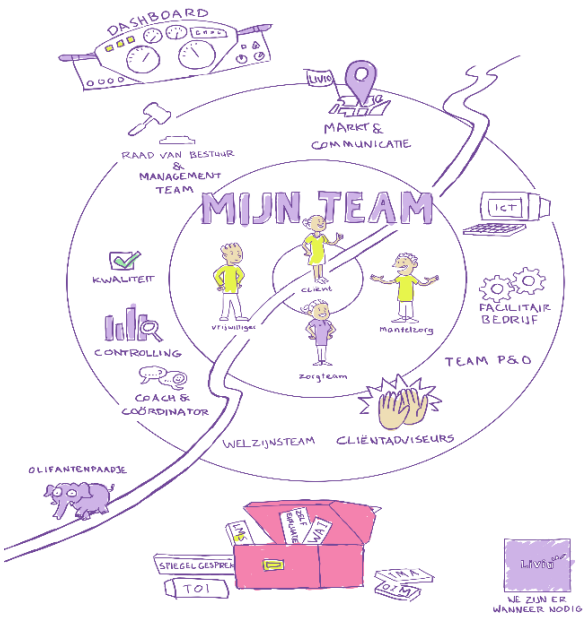

3.3.3 Kernwaarden

Waar geloven wij in… Toewijding, professionaliteit en verantwoordelijkheid.
Bij de missie en visie heeft Livio kernwaarden opgesteld die inspirerend en leidend zijn voor alle medewerkers en welke duidelijkheid scheppen over wat men van Livio medewerkers mag verwachten. Livio medewerkers zijn professioneel, toegewijd en verantwoordelijk.

3.3.4 Strategie

Jaarlijks, tijdens de strategische sessie van november, buigen raad van bestuur en het managementteam zich over het herijken van de strategische koers. Hieruit is voortgekomen dat de missie, visie en strategie zijn geactualiseerd. Er zijn geen grote veranderingen doorgevoerd. Wel zijn er keuzes gemaakt om op een andere manier de strategische koers te gaan borgen. Hiertoe wordt in Q1 van 2020 een strategiekaart opgesteld en zal worden gewerkt met de OGSM-methodiek om er binnen de diverse geledingen in de praktijk invulling aan te geven.

De eerder gekozen vier perspectieven van de Balanced Scorecard worden hierin geïntegreerd.

1. Cliënt en stakeholders
2. Leer en groei
3. Interne processen
4. Financiën

3.4 Toelatingen en kengegevens

3.4.1 Toelatingen

Livio heeft toelatingen voor persoonlijke verzorging, verpleging, begeleiding, behandeling en verblijf. Er wordt zowel extramurale als intramurale zorg verleend. De intramurale zorg wordt geleverd met 'verblijf' of met 'verblijf en behandeling'.

De V&V-zorg met verblijf en behandeling wordt geleverd op de volgende locaties:

- verpleeghuis De Cromhoff in Enschede en
- verpleeghuis Wiedenhof in Haaksbergen.
- Naast deze verpleeghuizen zijn er ook 4 kleinschalige woonvormen (KSW) waar V&V-zorg met verblijf en behandeling wordt geboden. Dit zijn de KSW's aan de Merelstraat en F. Bolstraat in Haaksbergen, KSW Troelstrastraat in Neede en KSW W. Sluyterstraat in Eibergen.

Op onderstaande locaties wordt zowel V&V-zorg met verblijf als V&V-zorg met verblijf en behandeling geboden:

- woonzorgcentrum De Bleekhof in Enschede;
- woonzorgcentrum Broekheurnerborch in Enschede;
- woonzorgcentrum Broekheurnerstede in Enschede;
- woonzorgcentrum De Hatteler in Enschede;
- woonzorgcentrum Lippink's hof in Enschede;
- woonzorgcentrum De Meergaarden in Eibergen;
- woonzorgcentrum Het Saalmerink in Haaksbergen;
- woonzorgcentrum Twekkelerveld in Enschede;
- woonzorgcentrum De Werf in Neede heeft uitsluitend V&V-zorg met verblijf.

Daarnaast verleent Livio ook zorg en behandeling aan lichamelijk gehandicapten (LG).
Deze LG-zorg met verblijf en behandeling wordt geleverd op de locaties aan de Wiedenbroeksingel, Dr. Prinsstraat en de Eenhuisstraat, allen in Haaksbergen.
Livio biedt ook paramedische zorg en voedingsvoorlichting/dieetadvisering.

In 2019 bestond het feitelijk werkgebied van Livio uit de gemeenten Enschede, Haaksbergen, Berkelland en Lochem. Deze gemeenten vallen binnen de zorgkantoorregio's Twente en Arnhem. Binnen dit werkgebied levert Livio, naast bovenstaande zorgvormen, wijkverpleging, WMO, eerstelijnszorg (behandeling), ELV en revalidatiezorg. Het werkgebied van Livio is -conform haar strategische doelstellingen- bepaald op heel Twente en de Oost-Achterhoek.

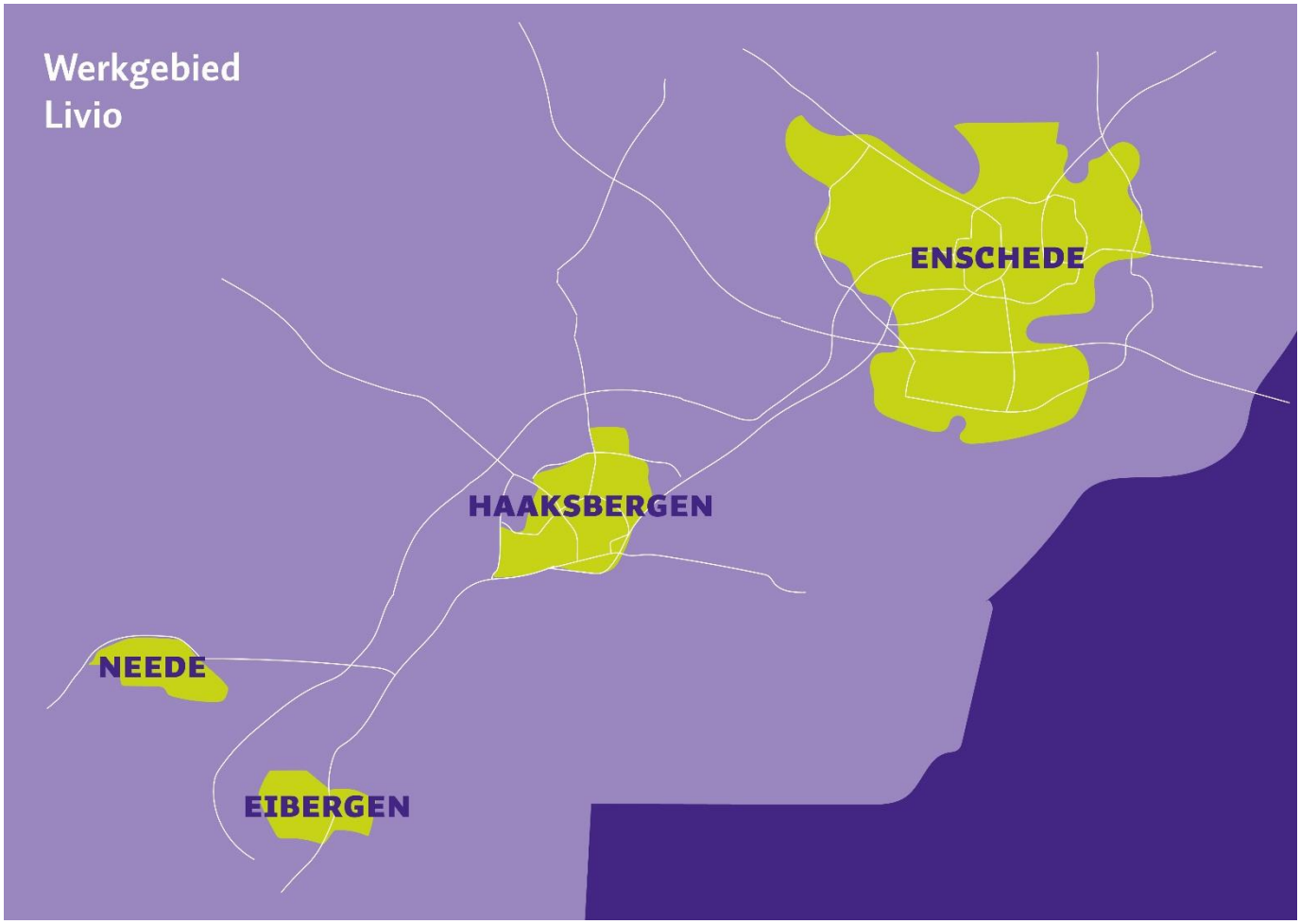

Afbeelding 2: Werkgebied Livio in Twente en de Achterhoek

3.4.2 Productie, personeel en opbrengsten

Onderstaand de kwantitatieve gegevens omtrent cliënten en huurders, productie, capaciteit, opbrengsten en personeel in 2019 en het voorgaande jaar.

Kengegevens			
Aantal cliënten		**31-12-2018**	**31-12-2019**
Wlz:			
ZZP V&V	cliënten	720	796
ZZP LG	cliënten	44	45
VPT	cliënten	6	12
MPT	cliënten	129	204
PGB	cliënten	22	11
Subsidie Extramurale Behandeling:	cliënten	5	9
ZvW:			
Wijkverpleging	cliënten	2.089	1.957
ELV	cliënten	26	15
GRZ (OHW per einde 2017 resp. 2018)	subtrajecten	56	64
Paramedisch	cliënten	278	254
WMO	cliënten	256	218
Subsidie Beschermd Wonen	cliënten	8	6
Aantallen huurders	**huurders**	**597**	**527**
Omzet in verslagjaar		**2018**	**2019**
Zorgprestaties Wlz	€ 1.000	63.608	73.774
Zorgprestaties ZvW Wijkverpleging	€ 1.000	24.467	24.070
Zorgprestaties ZvW ELV	€ 1.000	1.693	1.764
Zorgprestaties ZvW GRZ	€ 1.000	2.622	3.123
Zorgprestaties WMO, incl. beschermd wonen	€ 1.000	2.245	1.545
Zorgprestaties Extramurale Behandeling (subs.regeling)	€ 1.000	58	58
Zorgprestaties MSVT	€ 1.000	0	0
Overige zorgprestaties	€ 1.000	2.053	2.038
Overige bedrijfsopbrengsten	€ 1.000	7.386	8.335
Totale omzet	**€ 1.000**	**104.132**	**114.727**
Medewerkers en vrijwilligers per 31 december		**2018**	**2019**
Personeel in loondienst	medewerkers	2.152	2.248
Personeel in loondienst	fte	1.162	1.238
Personeel niet in loondienst	medewerkers	142	188
% cliëntgebonden fte	%	86%	85%
Stagiaires	stagiaires	142	123
Vrijwilligers	vrijwilligers	1.040	1.047
Verzuim	%	8,6%	7,5%

3.5 Verslag van de raad van toezicht

De raad van toezicht werkt op basis van de in statuten en reglementen neergelegde uitgangspunten en taak- en bevoegdheidsverdeling met de raad van bestuur. Tevens past de raad de vigerende governancecode Zorg toe.

Het verdelen van verantwoordelijkheden, het werken conform de governancecode en het uitvoeren van toezicht conform de voorgeschreven regels geeft Livio invulling aan het bestrijden van corruptie en omkoping. Er is een open aanspreekcultuur en een klokkenluidersregeling die hieraan bijdragen.

3.5.1 Samenstelling en nevenfuncties in 2019

Naam	M/V	1e bn 2e bn	Einde zittingstermijn	Herbenoem-baar	Profiel	Nevenfuncties
R. van Holten*	M	2017	2021	Ja	Organisatie en bestuur	- President-Commissaris REIS-informatiegroep B.V. - Commissaris DAS Holding B.V. - Vz Taskforce Uber Amsterdam
Prof. Dr.J.H. Zwaveling**	M	2013 2017	2017 2021	Ja Nee	Zorg	- Vz RvB MMC Eindhoven - Lid RvT Zuyd Hogeschool - Bestuurslid Ronald Mc Donaldhuis
G.F. Markslag***	M	2011 2015	2015 2019	Ja Nee	Financiën	- Directeur /Eigenaar Markslag financieel man. en advies BV
Drs. J.M. Welmers *****	V	2017	2021	Ja	Vastgoed & financiën	- Directeur kerkelijk bureau, protestantse kerk Amsterdam - Lid Raad van Participanten New Connective Amsterdam - Bestuurslid Stichting Missionaire Activiteiten Amsterdam
mr. M.L. Straks ****	V	2018	2022	Ja	Juridisch/ voordracht CCR	- Bestuurder Stichting Wooninvest - Plv voorzitter Commissie van Beroep Actiz
M.P.A. Woesthuis ******	M	2011 2015	2015 2019	Ja Nee	Ondernemer /innovatie	- Directeur/Eigenaar (DGA) TRIMM - Vz Stichting Regiobranding Twente - Vz Singelloop Enschede - Bestuurslid Stichting FBK Games - Bestuurslid VNO-NCW Twente - Secretaris Stichting Creatieve Campus Enschede

bn = benoeming
*voorzitter RvT, tevens lid van de Remuneratie- en Governancecommissie
**vicevoorzitter RvT, tevens voorzitter van de Remuneratie en Governancecommissie
***lid RvT, tevens voorzitter van de Auditcommissie
****lid RvT, benoemd op voordracht van de centrale cliëntenraad; tevens voorzitter commissie kwaliteit & veiligheid.
***** lid auditcommissie
****** lid commissie kwaliteit & veiligheid

Aan het eind van het jaar zijn de leden Markslag en Woesthuis teruggetreden vanwege het bereiken van het maximale aantal zittingstermijnen. De raad van toezicht wil hen ook via deze weg dankzeggen voor hun grote betrokkenheid, inzet en deskundigheid.
Per 1 januari 2020 zijn twee nieuwe leden, geworven via openbare werving, benoemd.

3.5.2 Diversiteitsbeleid raad van toezicht

De samenstelling van de raad van toezicht (rvt) is gebaseerd op diversiteit. Het beleid is om te werken met een algemeen rvt profiel en daarnaast met specifieke eisen die een bepaald specialisme omvatten zoals: vastgoed, financiën, zorg, innovatie, ICT, governance, bestuur en organisatie.
Bij de samenstelling wordt daarnaast getracht om een goede verdeling man/vrouw te realiseren.

3.5.3 Onafhankelijkheid

Geen van de leden heeft op enigerlei wijze een verbinding met Livio, anders dan uit hoofde van het lidmaatschap van de raad van toezicht. De hiervoor aangegeven (neven)functies vormen naar het oordeel van de raad van toezicht geen belemmering voor het functioneren als lid van de raad van toezicht.

3.5.4 Commissies

De raad van toezicht heeft in het kader van een effectieve en efficiënte verdeling van meer specialistische taken commissies ingesteld: de Auditcommissie t.b.v. het intern toezicht en de Remuneratie- en Governancecommissie t.b.v. werkgeverstaak en governance zaken. Daarnaast is er met ingang van 2018 een commissie Kwaliteit & Veiligheid.
In 2019 zijn de reglementen voor de commissies geactualiseerd en opnieuw vastgesteld. De commissies adviseren de raad van toezicht over in te nemen standpunten. De raad van toezicht blijft als geheel verantwoordelijk voor de bij de commissies genoemde deelaspecten.

<u>Auditcommissie</u>
Uit de taken van de raad van toezicht vloeit voort dat deze verantwoordelijk is voor het interne toezicht op onder andere:

- De opzet en werking van het interne beheersing- en controlesysteem;
- De financiële informatieverschaffing;
- Het risicoprofiel verbonden aan de strategie van de organisatie;
- De naleving van wet- en regelgeving.

De toezichthoudende taak op deze deelaspecten is toegewezen aan twee leden van de raad van toezicht, deze vormen gezamenlijk de Auditcommissie.
De Auditcommissie is in 2019 vijf keer bijeengeweest, waarvan tweemaal via een telefonisch overleg. De besprekingen van de commissie volgen zoveel als mogelijk de planning- en control cyclus: periodieke rapportages, jaarverslag en jaarrekening, jaarplan en begroting etc.

Onderwerpen die in 2019 eveneens in de auditcommissie werden besproken:

- De jaarlijkse Managementletter van de (nieuwe) accountant;
- Herfinanciering en financial lease;

- Huisbankier;
- Treasury;
- Huurcontracten;
- Huisvesting en vastgoed.

Remuneratie- en Governance commissie
De raad van toezicht is verantwoordelijk voor benoeming, schorsing en ontslag van de leden van de raad van bestuur en voor hun beoordeling en bezoldiging. De taken met betrekking tot deze deelaspecten zijn reglementair toegewezen aan de voorzitter en een lid van de raad van toezicht. Zij vormen samen de Remuneratie- en Governancecommissie.
In 2019 is de Remuneratie- en Governancecommissie twee keer bijeengeweest. Daarnaast was er de nodige telefonische afstemming in verband met de voortgang van de werving en aanstelling van het lid raad van bestuur.

De Remuneratie- en Governancecommissie vergaderde in 2019 over:
- WNT-klasse indeling en de bijbehorende bezoldiging van de leden van de raad van bestuur;
- Resp. de honorering van de leden van de raad van toezicht;
- Vacature en werving lid raad van bestuur;
- Beoordelingskader voor de raad van bestuur;
- Opleidingsbeleid voor de raad van toezicht;
- Visie op toezicht.

Commissie Kwaliteit & Veiligheid
Deze commissie buigt zich met name over kwaliteit en veiligheid van zorg. Op deze wijze geeft de raad van toezicht zijn verantwoordelijkheid voor deze onderwerpen gestalte. De commissie is in 2019 twee keer bijeengeweest, waarvan eenmaal via telefonisch overleg.

Onderwerpen waren onder meer:
- Kwaliteitsjaarplan en – verslag;
- Tevredenheid van cliënten en medewerkers;
- Klachten, incidenten en calamiteiten;
- Integrale monitor kwaliteit van zorg;
- Kwaliteitskader Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd;
- Rapportage aan Inspectie over maatregelen naar aanleiding van inspectiebezoek.

3.5.5 Werkwijze raad van toezicht in 2019
De werkwijze van de raad van toezicht bestond uit het voorbereiden op de vergaderingen, vergaderen, werkbezoek, themabijeenkomsten, conference calls, ‘benen op tafel-overleg’, zelfevaluatie met externe deskundige, contact met managementteam, centrale cliëntenraad, ondernemingsraad en accountant.

De voorzitter en bij toerbeurt de leden van de Raad bezoeken twee keer per jaar een reguliere vergadering van de bestuurder met de ondernemingsraad. De voorzitter en het lid van de Raad op voordracht van de cliëntenraad bezoeken twee keer per jaar de reguliere vergadering van de

bestuurder met de cliëntenraad. In sommige gevallen neemt nog een ander lid van de raad van toezicht deel aan het overleg.

Informatievoorziening
De raad van bestuur verschaft de raad van toezicht tijdig de benodigde informatie. In de regel gebeurt dit voor of tijdens de vergadering van de raad van toezicht. Indien daarvoor aanleiding is informeert de raad van bestuur de raad van toezicht tussentijds.

De informatievoorziening aan de raad van toezicht is zowel schriftelijk als mondeling. Het gaat om:

- Voortgangsrapportage door de raad van bestuur;
- Voortgang financiën: schriftelijk document met mondelinge toelichting;
- Voortgang kwaliteit: per kwartaal ontvangt de raad van toezicht de kwaliteitsrapportage met onafhankelijke bevindingen van de afdeling Kwaliteit welke is aangevuld met de zienswijze vanuit het management;
- Externe ontwikkelingen: de raad van toezicht ontvangt tenminste 6 x per jaar een overzicht met externe ontwikkelingen die van toepassing zijn op het werkgebied en/of specifiek van belang zijn voor Livio en haar stakeholders;
- De raad van toezicht heeft toegang tot Mijn Livio waar algemene informatie over de organisatie beschikbaar is en inzicht wordt gegeven in wat er speelt aan ontwikkelingen binnen de organisatie;
- Accountantsverslag en managementletter accountant;
- Gesprekken met stakeholders, cliënten en medewerkers via werkbezoek, themabijeenkomsten en inhoudelijke bijdragen door MT-leden of andere vakinhoudelijke deskundigen in de commissies en vergaderingen.

Vergaderingen
In de reguliere vergaderingen overlegt de raad van toezicht met de raad van bestuur over de strategie van de organisatie en de risico's die verbonden zijn aan de activiteiten van Livio. Ter voorbereiding van de vergaderingen is er steeds een agenda-overleg tussen de voorzitter van de raad van toezicht en de raad van bestuur in aanwezigheid van de secretaris van de raad van bestuur.
Direct voorafgaand aan de vergadering met de raad van bestuur heeft de raad van toezicht intern vooroverleg, zodat alle leden gelijk geïnformeerd zijn.

In 2019 was er zes keer (waarvan een via telefonisch overleg) een reguliere vergadering, telkens in aanwezigheid van de raad van bestuur. Daarnaast waren er twee evaluatiebijeenkomsten onder leiding van een externe deskundige, een van deze bijeenkomsten was met de raad van bestuur. Bij deze evaluatie werd gesproken over de rollen en het functioneren van de raad van toezicht en de samenwerking met de raad van bestuur. Tot slot was er een (interne) stakeholdersbijeenkomst.

Werkbezoek – inhoudelijke themabijeenkomst
Het jaarlijkse werkbezoek vond plaats in Het Saalmerink in Haaksbergen. Naast een rondleiding was kwaliteit het belangrijkste onderwerp: het Kwaliteitskader verpleeghuiszorg en het

kwaliteitsplan Livio werden indringend tussen raad van toezicht, raad van bestuur en betrokken managers besproken, alsmede de resultaten van het Meerjarenprogramma 2018-2020.

3.5.6 Goedkeuring, besluiten

In 2019 werd door de raad van toezicht de volgende onderwerpen besproken. In daartoe aangewezen gevallen werd aan een voorgenomen besluit van de raad van bestuur goedkeuring verleend.

- Benoeming leden raad van toezicht per 1 januari 2020 (besluit);
- Benoeming van lid raad van bestuur per 1 juni 2019 (besluit);
- WNT-klasse indeling en daarbij behoren bezoldiging van leden raad van bestuur en honorering leden raad van toezicht (goedkeuring);
- Proces en uitvoering zelfevaluatie 2019 (goedkeuring);
- Personele wisselingen en invulling vacatures in het managementteam (ter informatie);
- Jaarverslag en jaarrekening ("Jaardocument") 2018 (goedkeuring);
- Begroting 2020 (goedkeuring);
- Vaststelling van aangepaste reglementen voor de commissies van de raad van toezicht (goedkeuring);
- Voortgangsrapportages raad van bestuur (kwaliteit, financiën, huisvesting, ICT, zorgverzekeraars, financiers etc.) (ter informatie);
- Marktanalyses (ter informatie);
- ICT-programma en applicatielandschap (ter informatie);
- Management letter KPMG (ter informatie);
- Controleplan KPMG (ter informatie).

3.5.7 Deskundigheid, evaluatie en ontwikkeling

Voldoende deskundigheid in de raad van toezicht en de verdere ontwikkeling daarvan worden gewaarborgd door:

- Het bewaken van een breed profiel van de raad van toezicht als geheel, waarbij tenminste één lid beschikt over relevante kennis van en ervaring in de zorg en waarbij in de raad ook kennis en contacten vanuit het werkgebied van Livio aanwezig zijn;
- Een introductieprogramma voor nieuwe leden waaraan de leden van het managementteam, de raad van bestuur een bijdrage leveren en locaties worden bezocht;
- Werkbezoeken en inhoudelijke themabijeenkomsten;
- Stimulansen tot het volgen van cursussen of symposia;
- De jaarlijkse evaluatie.

<u>Opleiding</u>

De leden van de raad van toezicht scholen zich allereerst individueel. Daarnaast zal in 2020, nadat de nieuwe leden zijn ingewerkt, een collectieve scholing worden ingepland. Overigens kan de zelfevaluatie in 2019 ook als collectieve scholing worden aangemerkt. In de tabel hieronder staat het overzicht van de gevolgde opleidingen in 2019.

Overzicht kennis- en competentieontwikkeling raad van toezicht		
Naam	**Rol in de RvT**	**Kennis/competentieontwikkeling 2019**
R. van Holten	Voorzitter RvT, lid remuneratiecommissie	• 'competion law' bij Coupry Advocaten • 'strategiesessie' van Fairsights (Robert Bood)
Prof. Dr. J. H. Zwaveling	Vicevoorzitter, voorzitter remuneratiecommissie	• Leading Digital Transformation and Innovation Programme van 9 – 13 december 2019 • Advanced Leiderschap Programma Goed Toezicht 2019 op 3 en 31 oktober 2019
G.F Markslag	Lid, voorzitter auditcommissie	• Heeft geen opleidingen gevolgd in 2019
M.P.A. Woesthuis	Lid, lid commissie Kwaliteit & Veiligheid	• Heeft geen opleidingen gevolgd in 2019
Drs. J.M. Welmers	Lid, lid auditcommissie	• Strategisch vastgoed (NVTZ Academy) • State of the Art toezichthouder (NVTZ Academy) • Opleiding Commissaris Publieke Sector (Erly)
Mr. M.L. Straks	Lid, voorzitter commissie Kwaliteit & Veiligheid	• Dynamische oordeelsvorming (NVTZ) • Vier intervisiebijeenkomsten met bestuurders/toezichthouders in de V&V sector • Seminar De essentie van Cultuur (Bohn Stafleu Van Loghum) • De RvC als baas, lessen uit de praktijk over de werkgeversrol van de RvC (KPMG) • Belastingen (SOM)

Evaluatie en reflectie

Evenals in voorgaande jaren heeft de raad van toezicht een zelfevaluatie uitgevoerd. In 2019 gebeurde dat onder externe begeleiding in twee sessies. Bij de tweede sessie was ook de raad van bestuur aanwezig. Belangrijke aandachts- en leerpunten waren verdere optimalisering van voorbereiding incl. passende afstemming in de raad van toezicht, effectiever vergaderen door zoveel als mogelijk de planning- en control-cyclus te volgen en nieuwe informatie tijdens de vergadering te minimaliseren en verdere verbetering in de ondersteuning van de raad van toezicht.

Bezoldiging

De vergoeding voor de raad van toezicht is in lijn met de Wet Normering Topinkomens (WNT) gekoppeld aan de bezoldiging van de bestuurder. Daarbij wordt het advies van de NVTZ gehanteerd om de percentages vast te stellen op: voor de voorzitter 12%, voor leden 8% van de bezoldiging van de bestuurder.

3.5.8 Conclusie

Terugkijkend op het jaar 2019 ziet de raad van toezicht dat Livio in toenemende mate in control is, zowel zorginhoudelijk als op het gebied van bedrijfsvoering (personeel, financiën, huisvesting, ICT etc.). Er is een nieuwe balans en samenwerking tussen raad van toezicht en raad van bestuur ontstaan. Livio kan zo haar maatschappelijke rol beter vervullen.

De raad van toezicht dankt cliënten en hun omgeving dat zij kiezen voor de zorg van Livio.
Hij spreekt graag haar waardering uit aan medewerk(st)ers, management en bestuur voor de bijdragen die ieder vanuit de eigen positie en mogelijkheden daaraan heeft geleverd.

De raad realiseert zich bij het presenteren van dit verslag, dat in het voorjaar van 2020 de coronacrisis in alle hevigheid is losgebarsten met grote gevolgen voor cliënten, medewerkers en Livio als geheel. Hoewel de effecten nog niet precies zijn te overzien, geven de kwalitatieve en kwantitatieve resultaten van 2019 vertrouwen dat Livio deze crisis goed aan kan.

3.6 Verslag van de raad van bestuur

3.6.1 Normen voor goed bestuur

Livio ziet het afleggen van verantwoording door middel van dit jaardocument als een moment bij uitstek om informatie te geven over het gevoerde beleid en de werkwijze. Essentieel daarbij zijn transparantie van handelen door de bestuurder en het afleggen van verantwoording aan een brede kring van belanghebbenden. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de invulling daarvan binnen Livio.

De Governancecode zorg is een bundeling van breed gedragen algemene opvattingen binnen de zorg over goed bestuur, toezicht en verantwoording. Een belangrijk element van het model is een strikte scheiding tussen de uitvoerende en toezichthoudende functies. Livio onderschrijft deze principes en voldoet daaraan. Met de Governancecode zorg als referentiekader worden de betreffende documenten en werkwijzen regelmatig geëvalueerd en indien nodig aangepast.

3.6.2 Raad van bestuur, samenstelling, diversiteit en werkwijze

De raad van bestuur was in het eerste deel van 2019 eenhoofdig. Met ingang van 1 juni 2019 is de raad van bestuur tweehoofdig: voorzitter raad van bestuur: de heer G.A. Alewijnse en lid raad van bestuur mevrouw M.M. Smeijers EMPM.

3.6.2.1 Portefeuilleverdeling

De bestuurders hebben met goedkeuring van de raad van toezicht de volgende portefeuilleverdeling vastgesteld:

Portefeuilleverdeling raad van bestuur Livio		
Voorzitter raad van bestuur	**Lid raad van bestuur**	**Gezamenlijk**
RvE ZorgThuis	RvE Zorg & Verblijf	Raad van Toezicht
HRM	Cliëntbeleving (kwaliteit, marketing & communicatie, innovatie	Management Team overleg
FC&R	Fac. Bedrijf & Vastgoed	
Bestuursdienst	ICT	
P.M.O.	Transitie ondersteunende diensten	
ECD/ICT programma	Zorgkantoor Menzis	
RCBG (Zorginkoop)	IZO Twente	
OR	Commissie Kwaliteit & Veiligheid RvT	
Zorgschakel Enschede	Centrale Cliëntenraad	
Zorgverzekeraars zvw, wmo, fin.	Medische Advies Raad	
Auditcommissie RvT		
Remuneratie & governance cie		

De overlegstructuur van de raad van bestuur volgt de portefeuilleverdeling. Met iedere portefeuillehouder vindt structureel voortgangsoverleg plaats. Daarnaast functioneert er een Management Team van zeven managers en secretaris welke iedere 14 dagen vergaderen met de raad van bestuur. Het management team adviseert hierin aan de raad van bestuur. De raad van bestuur neemt besluiten in het aansluitende raad van bestuur overleg. In 2019 werden 154 bestuursbesluiten genomen welke zijn geregistreerd in het register bestuursbesluiten.

De raad van bestuur werkt volgens een door de raad van toezicht goedgekeurd reglement, waaraan is toegevoegd dat de leden van de raad van bestuur hun handelen baseren op de "Gedragscode voor de goede bestuurder", opgesteld door de Vereniging van bestuurders in de gezondheidszorg (NVZD). Het reglement raad van bestuur werd in 2018 geactualiseerd op basis van de Governance code zorg 2017 en de daaruit voortkomende statutenwijzigingen.

De raad van bestuur vormt het bestuur van Livio in de zin van de wet. De raad van bestuur is eindverantwoordelijk voor de gang van zaken en heeft tot taak het opstellen, vaststellen en - na goedkeuring door de raad van toezicht - het uitvoeren van het beleid van Livio.
Het functioneren van de raad van bestuur is jaarlijks onderwerp van gesprek tussen de raad van toezicht en de raad van bestuur.

3.6.3 Nevenfuncties

De nevenfuncties van de raad van bestuur worden op persoonlijke titel uitgeoefend en staan los van hun functie bij Livio. De genoemde nevenfuncties vormen naar het oordeel van de raad van toezicht geen belemmering voor het functioneren van de raad van bestuur van Livio.
Niet genoemd in het overzicht zijn de bestuursfuncties en toezichtfuncties die de raad van bestuur vervult in organisaties waarin Livio participeert. Het uitoefenen van deze functies houdt rechtstreeks verband met de positie als lid van de raad van bestuur van Livio. Richtsnoer van handelen daarbij is uiteraard het belang van Livio. Ook wat dit betreft is er naar het oordeel van de raad van toezicht geen sprake van enige vorm van belangenverstrengeling. Voor geen van de nevenfuncties in organisaties waarin Livio participeert, worden aan de desbetreffende bestuurders vergoedingen in welke vorm ook toegekend.

Met ingang van 1-08-2018 is de heer G.A. Alewijnse als voorzitter raad van bestuur aangesteld.

Naam	Bestuursfunctie	M/V	Geboortedatum	In dienst	Nevenfuncties
Dhr. G.A. Alewijnse	voorzitter	M	06-05-1967	01-08-2018	Vice voorzitter raad van toezicht Ziekenhuis Gelderse Vallei Lid van de themacommissie arbeid van Actiz Lid van het algemeen bestuur ZorgSchakel Enschede

Met ingang van 1-06-2019 is mevrouw M.M. Smeijers als lid raad van bestuur aangesteld.

Naam	Bestuursfunctie	M/V	Geboortedatum	In dienst	Nevenfuncties
Mw. M.M. Smeijers EMPM	lid	V	17-12-1963	01-06-2019	Lid raad van toezicht KION (kinderopvang Nijmegen)

3.6.4 Bedrijfsvoering, risicobeheersing- en controlesystemen

Livio hecht aan een duidelijke planning- en controlcyclus. De strategische koers 2020 - 2023 vormt de basis. Conform de P&C cyclus wordt op basis van de kaderbrief 2020 en de herijking van de strategische koers in Q1 2020 voor alle bedrijfsonderdelen de jaarplannen opgesteld met behulp van de OGSM-methodiek. De eerder gekozen Balanced Scorecard indeling wordt hierin geïntegreerd. Er is gekozen om eerst een Livio totaal OGSM uit te werken en deze door te vertalen naar OGSM per afdeling/dienst/eenheid.

De voortgang van de jaarplannen wordt gemonitord in maand- en kwartaalrapportages. Op basis van deze rapportages wordt het ingezette beleid indien nodig bijgestuurd. Daarnaast wordt het beleid 2 x per jaar geëvalueerd in de strategische sessies met raad van bestuur en management team.

De coronacrisis heeft iedereen in het eerste kwartaal van 2020 overvallen. Zo ook bij Livio. De organisatie werkt op zeer positieve wijze aan de gevolgen voor cliënten, familieleden en medewerkers in deze moeilijke tijd. De effecten zijn groot en nog niet op alle fronten te overzien. Livio heeft er echter vertrouwen in dat door de goede resultaten die in 2019 zijn geleverd en de betrouwbare positie die wij richting stakeholders hebben opgebouwd, voldoende stabiliteit en vertrouwen is om de crisis met elkaar goed door te komen.

3.7 Medezeggenschap bij Livio

3.7.1 Cliëntenraden

De medezeggenschap voor cliënten bij Livio wordt vormgegeven door 14 lokale cliëntenraden (LCR) en een Centrale Cliëntenraad (CCR). De CCR bestond in 2019 uit vertegenwoordigers vanuit de lokale raden. De CCR is de formele gesprekpartner van de raad van bestuur. In 2019 functioneerde de CCR onder voorzitterschap van een onafhankelijk voorzitter, de heer J. Salverda.

De samenstelling van de CCR was per 31-12-2019 als volgt:

Naam	cliëntenraad
Gerben Bosma	LCR Thuiszorg
Harry Kleisen	LCR Thuiszorg (vice voorzitter)
Jan de Jong	LCR Thuiszorg
Willy Wolters	LCR Lippink's hof
Rien Lammers	LCR Wiedenhof
Annie Teutelink	LCR Twekkelerveld
Laura Stoeten	LCR Broekheurnerstede
Guus Wijksma	LCR de Werf
Er waren per 31-12-2019 vacatures voor de vertegenwoordiging van de afdeling LG en locaties Cromhoff, Meergaarden, Saalmerink, KSW, de Bleekhof, de Hatteler en de Broekheurnerstede.	

Het vinden van een goede vertegenwoordiging voor de CCR blijkt steeds moeilijker. De CCR heeft zich in 2019 gebogen over de medezeggenschap in de toekomst. Hiertoe is een voorstel voor een andere invulling ontwikkeld, is er een nieuw profiel opgesteld voor leden van de CCR en is nagedacht over de wervingsprocedure. De invulling zal in 2020 verder vorm krijgen.

In 2019 werden over de onderstaande onderwerpen advies/instemming gegeven:

Adviezen	Instemming
- Positief advies begroting 2019 - Positief advies begroting 2020 - Na reactie op aanvullende vragen is positief advies gegeven inzake oprichting vakgroep cultuursensitieve zorg (inzake Devio) - Positief advies benoeming lid raad van bestuur - De CCR zag af van het recht op advies t.o.v. de jaarrekening. Zij hebben deze wel ter informatie behandeld. - Positief advies inzake visiedocument geestelijke begeleiding - Prijslijst facilitaire producten en diensten 2020 - Positief, verzwaard advies inzake brood- en waskosten 2020	- Herbenoeming voorzichter regionale klachtencommissie - Prijsbeleid 2019 - Huurverhoging per 1 juli 2019 - Benoeming lid regionale klachtencommissie Twente

Naast de formele adviezen en instemmingen sprak de CCR ook over diverse onderwerpen die relevant waren in het kader van de belangen van onze cliënten. We noemen er een aantal: herinrichtingsplan Kwaliteit, Marketing, Communicatie, Livio+ en Innovatie, inrichtingsplan PMO, bestemming U-bouw Broekheurnerborch, duurzaamheid- en hitteplan, de vacature van Medewerker Mooie Dag en de gevolgen, update kwaliteitsplan 2019-2021, portefeuilleverdeling raad van bestuur, evaluaties van welzijn, Bleekhof en vastgoed. Daarnaast werden de reguliere Q-rapportages en kwaliteitsrapportages, jaardocument en de kaderbrief besproken. Ook werd kennis gemaakt met nieuwe MT leden, lid raad van bestuur en met de Medische Advies Raad (MAR).

3.7.2 Medezeggenschap medewerkers; Ondernemingsraad

De Ondernemingsraad (OR) startte in 2019 met 14 leden. In april 2019 werd een tussentijdse-OR verkiezing gehouden om de OR voltallig te krijgen. Met goedkeuring van de raad van bestuur heeft de OR in de periode van mei tot september 2019 uit 18 leden bestaan.
Vanuit de tussentijdse verkiezing zijn vier medewerkers vanaf mei toegetreden tot de OR. Ook werd 1 reserve kandidaat aangesteld.

De samenstelling van de OR was per 31-12-2019 als volgt:

Naam	Rol	Functie
Dagelijks bestuur		
Joska Roetenberg	Voorzitter OR	Verpleegkundige
Hans ’t Hooft	Vicevoorzitter OR	Project en Change
Marloes van Voorst	Secretaris	Eerst Verantwoordelijk Verzorgende (EVV-er
Overige leden		
Karin Assink		Verzorgende 3IG
Cynthia Bekhuis		Verpleegkundige
Hermien Bos		Verzorgende 3IG
Jacqueline Couwenberg		Verzorgende 3IG
Marcel van Dijk		Verzorgende 3IG
Marieke Grevers		Verpleegkundige
Geralda Grijsen		Medewerker Mooie Dag
Chantal Groenewold		Verzorgende 3IG
Talina Hulsebos		Medewerker Mooie Dag
Haico Jolink		Systeembeheerder
Debbie Kolsté		Verpleegkundige
Michel Mierop		Verpleegkundige
Wilmer van Oosterom		Fysiotherapeut
Karin de Witte		Medewerker Zorgpunt

De OR heeft in 2019 twee keer een OR-cursus gevolgd. Hierin is gesproken over de personele samenstelling en de OR-commissies. Als gevolg hiervan kent de OR nu vier vaste commissies die de onderwerpen, welke bij hun aandachtsgebieden horen, voorbereiden alvorens de OR in zijn vergadering daarover een besluit neemt.
De vier commissies zijn:

1. Commissie Financiële zaken
2. Commissie Veiligheid, Gezondheid, Welzijn en Milieu (VGWM)
3. Commissie Communicatie & Public Relations (PR)
4. Commissie Organisatie Ontwikkelingen

De OR leden komen één keer per week bijeen in een OR-vergadering of OR-commissie. In 2019 waren zes geplande overlegvergaderingen met de raad van bestuur, waarbij twee keer een delegatie van de raad van toezicht aanwezig is geweest. In aanwezigheid van de raad van toezicht werd de algemene gang van zaken in de organisatie besproken.
Naast de formele overlegsituaties was er tevens ruimte voor meer informeel overleg met de raad van bestuur. Twee keer werd een zogenaamd 'keukentafel-overleg' gehouden en de raad van bestuur participeerde in de OR hei-dag. Tijdens het informele overleg was er o.a. aandacht voor het functioneren van de Coach & Coördinatoren, de inzet van niveau 2 medewerkers, regeldruk in de zorg en anderhalve-lijns zorg fysiotherapie.

De belangrijkste adviezen waarover de OR in 2019 advies/instemming heeft uitgebracht zijn in het onderstaande overzicht opgenomen.

Advies/instemming	Overig besproken onderwerpen
- Positief advies inzake overgang Devio naar vakgroep cultuursensitieve zorg - Ingestemd met de aangepaste attentieregeling waarbij de intramurale en extramurale regels gelijk zijn getrokken - Instemming gegeven aan het opleidingsjaarplan 2019 - Instemming gegeven aan de voorgestelde samenstelling van de klachtencommissie medewerkers - Herinrichtingsplan kwaliteit, marketing & communicatie, Livio+ en innovatie. OR is in basis positief over dit plan. Aanvullende adviezen inzake verdere opvolging zijn aan de rvb meegegeven.	De OR sprak in 2019 ook over diverse andere onderwerpen zoals de gebruikelijke Q- en kwaliteitsrapportages, jaarrekening, begroting. Daarnaast kwam het thema vitaliteit aan de orde in de jaarvergadering en was er regelmatig overleg over de transitie ondersteunende diensten, ICT/ECD en werd er kennis gemaakt met nieuwe (interim) MT leden. Het sociaal reglement werd samen met de raad van bestuur en P&O geëvalueerd en geactualiseerd. De ondertekening is gepland voor de eerste overlegvergadering 2020 (dit is bij het gereedkomen van dit jaarverslag ook daadwerkelijk gerealiseerd.

3.7.3 Medische Advies Raad (MAR)

Livio kent sinds 2018 een Medische Advies Raad (MAR). In 2019 zijn vanuit het management en raad van bestuur stappen gezet om naast de MAR ook een VVAR (verpleegkundige en verzorgende adviesraad) op te gaan richten. Hiertoe is een conceptreglement opgesteld. Voortschrijdend inzicht heeft ertoe geleid dat de geplande implementatie van de VVAR niet is gerealiseerd. De MAR heeft het voornemen om direct door te ontwikkelen naar een Professionele Advies Raad (PAR), dit wordt meegenomen als actiepunt voor 2020.

In 2019 kwam de MAR zeven keer in vergadering bijeen. De MAR heeft zich ontwikkeld tot een professioneel adviesorgaan richting de nieuwgevormde raad van bestuur.

In het verslagjaar was veel aandacht voor de overgang van de wet BOPZ naar de Wet Zorg en Dwang. Daarnaast was een belangrijk onderwerp de visitatie van de Specialisten Ouderengeneeskunde met daaruit voortkomend het verbeterplan. Dit heeft direct geresulteerd in betere borging van de samenwerking binnen het medisch team (SO, VS, PO en medisch secretariaat), het versterken van de samenwerking met de psychologen en kritische evaluatie van het huidige ECD Caress.
Er is een structurele samenwerking tot stand gekomen in 2019 met Zorggroep Manna op locatie De Cypressenhof en De Wingerd) te Enschede. In 2020 zal in Cypressenhof het volledige medische

team ingericht worden vanwege formatie-uitbreiding. In Neede is een samenwerkingsverband met Estinea. In Haaksbergen is een pilot gestart in samenwerking met de huisartsen (EZH). Deze pilot wordt in 2020 geëvalueerd.
In 2019 is in samenwerking met Menzis zowel een pilot gestart met observatiebedden op de gesloten afdeling (TOA), als een pilot met observatiebedden (samen met Liberein en de Posten) op de somatische afdeling. Deze pilots worden in 2020 geëvalueerd.

De belangrijkste gespreksonderwerpen en adviezen van 2019 staan in onderstaand overzicht:

Besproken onderwerpen	Advies
- Visitatie Verenso aan de Specialisten Ouderengeneeskunde van Livio en verbeterplan - Klachten aansprakelijkheid en uitvoering kwaliteitsbeleid door de manager kwaliteit. Vier keer per jaar wordt dit geagendeerd. Besloten is dat één van de SO's zitting zal nemen in de calamiteitencommissie. - Begroting - Transitie ondersteunende diensten - Schouwen bij overlijden - Overgang Wet BOPZ naar Wet zorg en dwang en jaarplan - ECD - Samenwerking in medische praktijkvoering - Update MDO proces (n.a.v. calamiteit) en inrichten huiskamer-overleg - Jaarverslag hygiëne en infectiepreventie - Medtzorg - Vastgoed - Onderzoek PG proof maken kleinschalig wonen Haaksbergen/Berkelland - Scholingplan medisch team en psycholoog - Opleiding Specialist Ouderengeneeskunde	- Euthanasiebeleid - Vochttoediening middels infuus binnen het verpleeghuis en WZC van Livio

De MAR wil in 2020, naast de doorontwikkeling naar een PAR, de strategie en toekomstvisie van Livio ten aanzien van de volgende onderwerpen verder uitwerken:

- Toekomst WZC Livio
- 1e lijn/samenwerking huisartsen
- GRZ
- Parkinsonnetwerk
- Inzicht in deelname aan verschillende projecten

Deel 2
Verantwoording over het gevoerde organisatiebeleid

4. Deel 2: Verantwoording over het gevoerde organisatiebeleid

In deel twee geven wij een verantwoording af over het gevoerde organisatiebeleid. De onderdelen vanuit onze strategische koers worden hierbij vanuit de invalshoeken van de strategiekaart 2019 uitgewerkt.

Cliënt & stakeholders

4.1 Cliënt en stakeholders

In deze paragraaf gaan wij in op de wijze waarop vorm en inhoud is gegeven aan het maximaal behouden (optimaliseren) van de eigen regie van cliënten en een positieve leefbaarheid en kwaliteit van leven. Daarnaast zullen wij rapporteren over de manier waarop Livio een doelmatige (innovatieve) bijdrage leverde aan de zorgketen en hoe technologische oplossingen hiertoe bijdragen.

4.1.1 Mijn Plan

In het verlengde van 2018 hebben begin 2019 de laatste (zorg)teams de training 'Mijn Plan gevolgd. Met pilotteams in de thuiszorg is gekeken op welke wijze Mijn Plan een verdere invulling kan krijgen in de dagelijkse praktijk. Vanuit de visie waarbij we ons richten op het vergroten van zelfregie, zelfredzaamheid en leefplezier is hierin de focus gelegd op het voeren van het 'goede gesprek'. We kijken naar de vraag achter de vraag, een preventieve multidisciplinaire aanpak, met behulp van het instrument Mijn Welbevinden en de inzet van de hulpmiddelentas. We zien bij cliënten een hoge tevredenheid, minder/andere zorgvraag, meer zelfredzaamheid door vroegtijdige inzet hulpmiddelen en een beperking van de zorgkosten, meer werkplezier bij professionals. De resultaten zijn verwoord in diverse rapportages. Op basis van deze resultaten is besloten om in 2020 deze concrete werkwijze te verbreden.

4.1.2 Resultaat Verantwoordelijke Eenheden ZorgThuis en Zorg & Verblijf

Livio heeft het kwaliteitsplan 'Thuis in het verpleeghuis' 2019 -2021 geschreven en ingediend op basis van de input van alle locaties/teams van de woonzorgcentra en Zorg & Verblijf. Deze input kwam mede tot stand met behulp van de cliëntenraden, de ondernemingsraad en de Coach & Coördinatoren. Nadat dit met de betrokken gremia is besproken is dit plan in november 2018 ingediend bij het zorgkantoor.

De hoofdthema's in het kwaliteitsplan zijn:

- Meer tijd en aandacht voor de cliënt op basis van persoonsgerichte zorg;
- Beleven & bewegen;
- Het boeien en binden van medewerkers;
- Leren en verbeteren van kwaliteit.

Een onderdeel vanuit het kwaliteitsplan is een nieuwe functie ter ondersteuning in de zorgteams voor meer aandacht voor de cliënten: 'Medewerker Mooie Dag'.

Het zorgkantoor heeft het kwaliteitsplan ook voor 2020 inhoudelijk goedgekeurd en een bedrag gereserveerd voor Livio, waarvan 85% is bestemd voor het aannemen van extra personeel en 15% voor overige kosten. Vanuit de werving van de 'Medewerker Mooie Dag' hebben ruim 600 mensen gereageerd. In 2019 zijn ruim 75 'Medewerkers Mooie Dag' gestart binnen Livio. Doordat zij zijn toegevoegd aan de teams beleven en ervaren onze cliënten dat er echt meer tijd en aandacht is.

Afbeelding 3: Foto van start eerste groep Medewerkers Mooie Dag begin 2019

Met Menzis zorgkantoor en andere partijen heeft Livio een convenant verpleeghuizen ondertekend voor het inzetten van de transitiemiddelen over 2019, 2020 en 2021. Dit zijn extra middelen voor het aanpakken van regionale knelpunten om de implementatie van het kwaliteitskader te ondersteunen. Denk daarbij aan de arbeidsmarktproblematiek, verzuimreductie en beschikbaarheid van Specialisten Ouderengeneeskunde.

Binnen de woonzorgcentra zagen we in 2019 een toename van zorgzwaarte. Vooral meer cliënten met dementie namen hun intrek in de woonzorgcentra. Vanuit o.a. het kwaliteitsplan werd onder meer op deskundigheidsbevordering en de ontwikkeling van extra huiskamers ingezet.

Een ander belangrijk thema in 2019 was de voorbereiding op de Wet Zorg & Dwang. Livio benadert dit vanuit de visie dat de wet onze cliënten meer vrijheid en minder vrijheidsbeperking moet geven.

Een hoogtepunt was de oplevering van de tweede fase van Wiedenhof, het verpleeghuis in Haaksbergen. De bouw is met deze tweede fase afgerond en het verpleeghuis biedt woonplek voor 96 cliënten (zie ook 4.3.4. bouwagenda).

4.1.2.1 Wijkverpleging

In 2019 (en doorlopend 2020) lag de focus op het nieuwe ECD. Daarnaast stond de ontwikkeling van de wijkverpleging in het teken van het vinden van een juiste vorm, organisatie en financiering om de zorg toekomstbestendig te maken. Dit houdt in dat we aandacht hebben voor een integrale uitvoering van het vak wijkverpleging (in samenwerking met het sociaal domein met de Module Sociale Infrastructuur), het toerusten van zorgverleners om een cultuuromslag te maken van

‘zorgen voor’ naar ‘zorgen dat’ (met behulp van het project Mijn plan in de Praktijk), het oplossen van de structurele personeelstekorten en administratielast, en het omgaan met de verwachte toename in zorgvraag, zorgzwaarte en complexiteit van de thuiswonende cliënt. We willen komen tot meer samenhang en samenwerking in de wijkverpleging. Dit wordt in 2020 verder doorontwikkeld.

4.1.2.2 WZC’s

In de Woonzorgcentra (WZC) wonen cliënten met verschillende zorgvragen. Van thuiszorg tot zwaardere WLZ zorg, het wordt geboden in de verschillende WZC’s. Er is gewerkt aan het ontwikkelen van een visie op zorg binnen de afzonderlijke WZC’s. Welke doelgroep past het beste binnen het gebouw, als we kijken naar de zorgbehoefte en wat we kunnen bieden in de betreffende setting. In 2019 is een eerste verkenning gedaan, dit wordt in 2020 verder uitgewerkt.

4.1.3 Zorgverkoop

Binnen Livio is de RCBG (Regelgeving en Contract Beheer Groep) verantwoordelijk voor de zorgverkoop en de afwikkeling van de zorgcontracten. Vanuit de RCBG wordt de samenhang tussen de diverse financieringsstromen en het breed delen van de verantwoordelijkheden gecoördineerd. Vanuit de RCBG wordt de werkgroep zorgverkoop van de CCR met regelmaat geïnformeerd over de inkoopprocessen en resultaten daarvan. Ook participeren de afgevaardigden vanuit de CCR in de overleggen met Menzis.

4.1.4 Resultaten van samenwerking en ketenzorg

4.1.4.1 ZorgSchakelEnschede (ZSE)

In 2015 is Livio een samenwerking aangegaan met drie collega zorgaanbieders, te weten Liberein, de Posten en Manna. Deze samenwerking in coöperatievorm streeft een doelmatige organisatie na voor hoogcomplexe en laagfrequente zorgvragen. Gezamenlijk is een frontoffice ingericht binnen het MST in Enschede. Langs deze weg kan kennisontwikkeling, kennisonderhoud, ketenzorg en kwaliteitsverbetering m.b.t. zorgtaken beter worden geborgd. Hiermee wordt aangesloten op de eisen vanuit de zorgverzekeraar. Primair richt deze samenwerking zich op het gebied van GRZ, ELV, specialistische verpleging, nachtzorg, wondzorg en spoedopvang.

Livio is penvoerder van ZSE. Belangrijke ontwikkelingen vanuit ZSE in 2019 waren:

- Vanuit ZSE is in samenwerking met het ziekenhuis MST gewerkt aan een transmuraal Wondexpertisecentrum. Dit betekent dat alle specialistische wondzorg vanuit het MST wordt uitgevoerd vanuit het wondzorgteam van ZSE.
- Samen met de ZorgSchakel partners vormt Livio het ‘lerend netwerk’. Medewerkers krijgen via het lerend netwerk de mogelijkheid om bij een andere organisatie een ‘kijkje in de keuken’ te nemen.
- ZSE participeert ook in initiatieven met nog andere zorgpartners binnen het werkgebied. Zo is er in samenwerking met Trivium Meulenbelt Zorg, CRG en het zorgkantoor invulling gegeven aan de transitiemiddelen.

4.1.4.2 Het zorg coördinatiecentrum (ZCC)

In 2019 is een pilot voorbereid, te weten “Zorgcoördinatie Centrum Acute zorg”. Dit is een samenwerking tussen onder andere het MST, de Ambulance Oost, Spoedzorg Huisartsen Twente

(SHT), Livio en Mediant. Een optimale gezamenlijke triage van acute zorgvragen, moet ertoe leiden dat zorg snel en op de juiste plek wordt geleverd, inclusief zorgvragen buiten kantoortijden. Extra triage training en nieuwe zorgpaden zijn ontworpen om de juiste zorg op de juiste plek in te zetten. In 2020 zal de pilot worden geïmplementeerd.

4.1.4.3 Samenwerking MST

In 2019 is een project voorbereid ten aanzien van 'transferoptimalisatie'. Goede zorg in de keten ontstaat door een goede samenwerking. Elkaar weten te vinden, elkaars wereld begrijpen en goede afstemming zijn dan belangrijk. MST en de wijkzorg van verschillende aanbieders werken samen in de keten in de zorg aan onze cliënten. Geplande en ongeplande opnames en thuiszorg na ontslag uit het ziekenhuis zijn aan de orde van de dag. Deze transfers komen ook steeds vaker voor. In 2019 zien we stijging van 50% van aantal transfers vanuit ziekenhuis naar wijkverpleging t.o.v. 2018. De mogelijkheden voor verbeteringen ten aanzien van instroom, verblijf en uitstroom worden onderzocht.

4.1.4.4 Gespecialiseerde (wijk)verpleging

Livio biedt diverse vormen van gespecialiseerde (wijk)verpleging:

- Casemanagement dementie

Casemanagement dementie is het systematisch aanbieden van gecoördineerde begeleiding, zorg en ondersteuning door maximaal 2 vaste professionals (casemanager en/of wijkverpleegkundige), die deel uitmaken van een lokaal samenwerkingsverband gericht op thuiswonende mensen met dementie en hun naasten gedurende het hele traject van 'niet pluis' gevoel of de diagnose tot aan opname (in een woonvorm voor mensen met dementie) of overlijden. Livio is aangesloten bij de Keten dementie Twente en het Kennisnetwerk Kwetsbare Ouderen West Achterhoek.

- Stoma en oncologie

Expertise binnen de vakgroep bestaat uit kennis van oncologische ziektebeelden en behandeling en stomazorg.

- Palliatieve zorg

Palliatief verpleegkundigen bieden voor heel Livio deskundige advies, voorlichting en scholing op het vakgebied. De vakgroep heeft in 2019 geïnvesteerd in de opleiding tot palliatief verpleegkundige. Het organisatiebreed nog beter gaan werken met het 'zorgpad stervensfase' en 'advance care planning' hebben in 2019 de aandacht gehad.

- Longvakgroep

De longverpleegkundigen komen zowel bij de mensen thuis als bij de mensen in het verpleeghuis en woonzorgcentra. De verpleegkundigen worden ingezet bij cliënten met longproblemen zoals: astma, COPD , benauwdheid en allergie. Het geven van voorlichting op het gebied van ziektebeeld, leefstijl, medicatie, inhalatietechniek en sanering is een belangrijk onderdeel. In Haaksbergen is in samenwerking met de huisartsen en het MST een project gestart (Breeze) waarbij het de bedoeling is dat voorkomen wordt dat patiënten opgenomen worden met een longaanval.

- CVA hartfalen

De wijkverpleegkundigen zijn gespecialiseerd in de zorg aan cliënten en hun mantelzorgers in de chronische fase van hun ziekte. Livio is aangesloten bij de CVA Keten Twente. Doelen die de CVA Keten Twente voor ogen heeft zijn:

- Kwaliteit van leven zoveel mogelijk bevorderen van cliënt en mantelzorger
- Preventie (bij terugval of verergering)
- Stimuleren therapietrouw, bijvoorbeeld bij het gebruik van medicijnen
- Preventie overbelasting mantelzorger.

- Cultuursensitief en divers werken

Deze gespecialiseerde verpleegkundigen helpen professionals zich te kwalificeren in interculturele expertise. Vanuit de visie van Livio op persoonsgerichte zorg vinden wij het belangrijk om ook cliënten met een andere culturele achtergrond en taal effectief te kunnen begeleiden, diagnosticeren, behandelen of ondersteunen. In september 2019 heeft de raad van bestuur besloten tot het oprichten van een vakgroep cultuursensitieve zorg die zich zal inzetten voor het integreren van cultuursensitieve zorg binnen de reguliere zorg.

- Psychiatrisch Intensieve Thuiszorg (PIT)

Om (meer) gebruik te maken van elkaars expertise en inzetbaarheid heeft de PIT in 2019 een consultatieve dienst georganiseerd. Hier kunnen verzorgenden en verpleegkundigen terecht met alle vragen over psychiatrie. Daarnaast heeft de PIT diverse klinische lessen uitgewerkt.

4.1.5 Cliëntervaring, resultaten NPS-score en qDNA.

Door het werken met professionele teams, Mijn Plan en motiverende gesprekstechnieken komt er ook steeds meer bewuste aandacht voor de ervaringen van cliënten. In 2019 is er op diverse manieren gewerkt aan het in kaart brengen van cliëntervaringsgegevens.

4.1.5.1 Resultaten NPS / QDNA

De resultaten van het gemiddelde cijfer op de aanbevelingsvraag per team bij WLZ en ELV cliënten zijn uitvoerig omschreven in de kwaliteitsrapportages 2019. Voor de teams werden deze gegevens zichtbaar gemaakt in het overzicht op het dashboard kwaliteit. Teams moeten 1 x per jaar het onderzoek uitvoeren. In 2019 gaven cliënten uit de doelgroepen somatiek, PG en ELV gemiddeld op drie van de vier vragen uit het onderzoek een 8 of hoger. De doelgroep somatiek geeft een 8.1 op de aanbevelingsvraag en PG een 8.6.

4.1.5.2 Resultaten NPS/QDNA fysiotherapie en logopedie

De gemiddelde beoordeling op de inhoudelijke vragen is een 8,7.

4.1.5.3 Resultaten ZorgKaart Nederland: score gestegen van 6,5 in 2016 naar 8,5 in 2019

Livio staat op ZorgKaart Nederland als Livio-Verpleeghuis en verzorgingshuis en Livio wijkverpleging.
Livio wijkverpleging heeft in 2019 een cijfer van 8.7. Livio verpleeghuis en verzorgingstehuis heeft datzelfde jaar een cijfer van 8.5. Mooie cijfers waar we als organisatie trots op zijn.
In figuur 1 staan de scores van de afgelopen vier jaar verpleging en verzorging en afgelopen twee jaar bij de wijkverpleging.

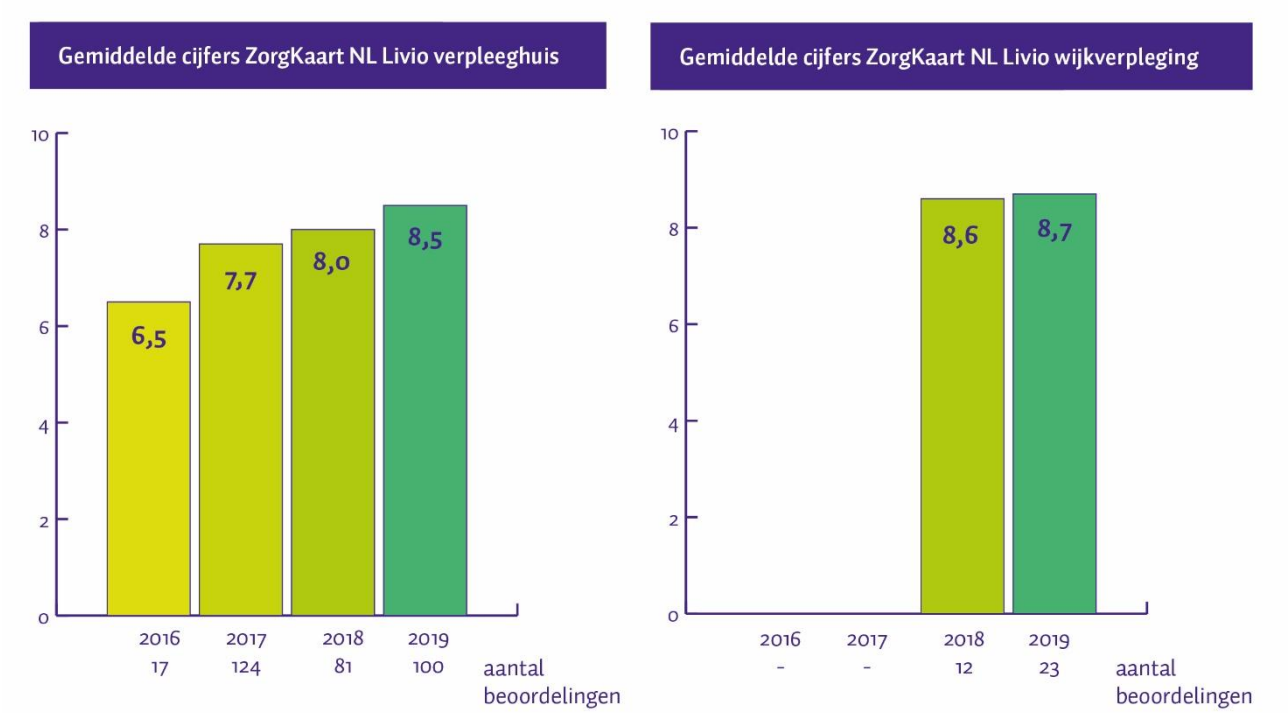

Figuur 1: Gemiddelde cijfers Livio verpleeghuiszorg en verzorgingshuiszorg Zorgkaart Nederland (ZKNL) afgelopen 4 jaar en gemiddelde cijfers Livio ZKNL Wijkverpleging afgelopen 2 jaar

4.1.5.4 Resultaten cliëntervaringen LG

In 2019 is het driejaarlijkse onderzoek LG cliënten uitgevoerd. Alle items scoren boven de 8 en hoger dan het onderzoek wat in 2016 werd uitgevoerd.

4.1.5.5 Resultaten cliëntervaringen GRZ

In het derde kwartaal 2019 heeft Facit resultaten opgeleverd van het cliëntervarings-onderzoek bij GRZ cliënten over het afgelopen jaar. Rutbekerveld scoort 8,3 op de aanbevelingsvraag en De Pendel scoort 7,9.

4.1.6 Interne audits

Livio werkt met interne audits waarbij ieder team minimaal één keer per jaar wordt geaudit conform het auditjaarplan. De audits maken onderdeel uit van het kwaliteitsmanagementsysteem en zijn mede gebaseerd op het IGJ toetsingskader. Deze werkwijze is ondersteunend aan de teams om eventuele risico's vroegtijdig te signaleren zodat teams zich kunnen blijven ontwikkelen met betrekking tot de kwaliteit van zorg. De resultaten van de audits zijn in rapportages vastgelegd, gedeeld met desbetreffende teams en het management. Per team worden verbeterplannen opgesteld welke weer in de opvolgende audits worden getoetst op behaalde resultaten.

4.1.7 Van Kwaliteit naar Cliëntbeleving

Naast het verzorgen van alle interne audits heeft de afdeling Kwaliteit in 2019 een belangrijke verandering doorgemaakt, een transitie naar een nieuwe afdeling.
Dit proces heeft in 2019 diverse fasen doorlopen. In de eerste fase is het transitieplan besproken met interne stakeholders (rvb, MT, afdelingen). Op basis hiervan is de opdracht aangescherpt en zijn prioriteiten bepaald. In de 2^{e} fase is de transitie gestart bij de afdeling Marketing, communicatie en Livio+. Met medewerkers is gekeken naar de belangstelling en mogelijkheden binnen de nieuwe afdeling. In de derde fase is gewerkt aan implementatie en procesoptimalisatie. Het resultaat is dat de afdelingen Marketing & Communicatie, Livio+, Kwaliteit en innovatie zijn samengebracht in een nieuwe afdeling. De naam van de nieuwe afdeling is 'cliëntbeleving'. De afdeling wil zich in 2020 verder profileren als betrouwbare sparringpartner van de organisatie op het vlak van cliëntbeleving, door de organisatie te versterken vanuit verbinding op het gebied van kwaliteit, marketing (communicatie), innovatie (o.a. inzet zorgtechnologie) en de ontwikkeling van Livio+.

4.1.8 Klachtenanalyse

De klachten die zich in 2019 voordeden gaan voornamelijk over bejegening, informatievoorziening, communicatie, medische/ADL zorg, kwijtraken eigendommen, snelheid alarmopvolging, informatievoorziening, medicatie en toegankelijkheid locatie.
In Q4 is geconstateerd dat een klacht over het niet functioneren van het alarmeringssysteem op de Meergaarden niet op zich staat en de vervanging van de oude systemen om urgentie vraagt. Dit wordt door de afdeling ICT in samenspraak met het Facilitair Bedrijf opgepakt.

4.1.8.1 Klachten ZorgThuis en Zorg & Verblijf

In 2019 waren er bij ZorgThuis in totaal 24 klachten. Dit is in lijn met 2018. In 2019 waren er bij Zorg & Verblijf in totaal 23 klachten. Dit is in overeenstemming met de dalende koers van 2018.

Klachten **ZT**	Q1	Q2	Q3	Q4	Tot.
Totaal 2019	**11**	**6**	**1**	**6**	**24**
Totaal 2018	7	10	5	3	25
Totaal 2017	18	9	12	14	53
Klachten Z&V	Q1	Q2	Q3	Q4	Tot.
Totaal 2019	9	8	2	4	23
Totaal 2018	5	8	3	10	26
Totaal 2017	7	11	9	6	33

Tabel 1: Overzicht klachten ZT en Z&V tot en met Q4 2019

4.1.8.2 Klachten Facilitair Bedrijf

Klachten bij het Facilitair Bedrijf zijn zeer divers en veelal incidenteel. Het varieert van droog vlees tot sigarettenpeuken bij de ingang van een locatie. Het aantal klachten blijft stabiel en is beduidend minder ten opzichte van 2018. Alle klachten zijn naar tevredenheid van de klager opgelost en niemand heeft in 2019 gebruik gemaakt van de mogelijkheid de klacht bij de Geschillencommissie neer te leggen.

Klachten **FB**	Q1	Q2	Q3	Q4	Tot.
Totaal 2019	2	1	5	4	12
Totaal 2018	6	20	4	6	36
Totaal 2017	3	5	7	13	28

Tabel 2: Overzicht klachten facilitair t/m Q4 2019

4.1.8.3 Klachten voeding

De klachten in 2019 ten aanzien van de maaltijdvoorziening zijn stabiel gebleven met gemiddeld 8 klachten per maand. Ten opzichte van de +/- 1000 maaltijden die dagelijks worden geserveerd is dit een prima resultaat.
Klachten hadden met name betrekking op de consistentie, productie- en leveringsfouten. Klachten worden vanuit de locatie gemeld bij de maaltijdleverancier en zijn allen binnen norm en termijn afgehandeld. De klachten worden behandeld in het kwartaaloverleg met de leverancier.

4.1.9 Melding Incidenten Cliënten en calamiteiten

De Meldingen Incidenten Cliënten (MIC) worden door Livio medewerkers geregistreerd. Per melding wordt de situatie beoordeeld en waar nodig vindt opvolging plaats van maatregelen. Daarnaast wordt per kwartaal met de farmacie-commissie gesproken over medicatiemeldingen.

De volgende grafieken laten de aantallen en soorten meldingen zien in achtereenvolgend woonzorgcentra, wijkteams en verpleeghuizen.

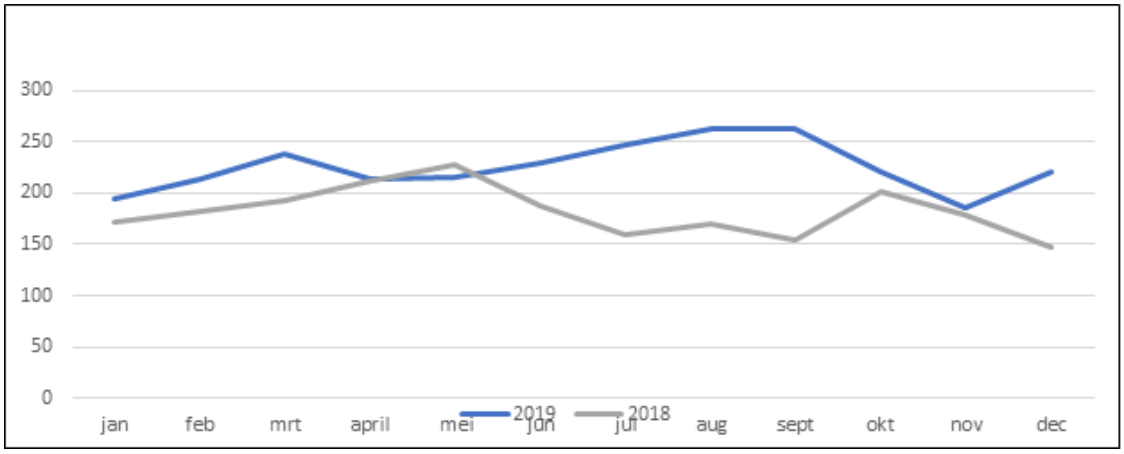

Figuur 2: Aantal meldingen woonzorgcentra 2018-2019

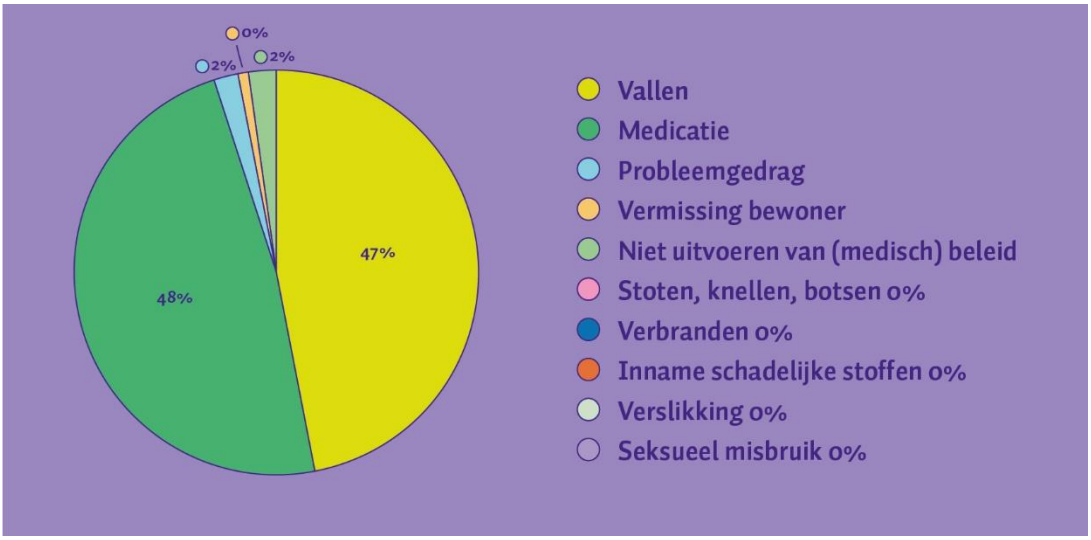

Figuur 3: Soorten MIC meldingen woonzorgcentra t/m Q4

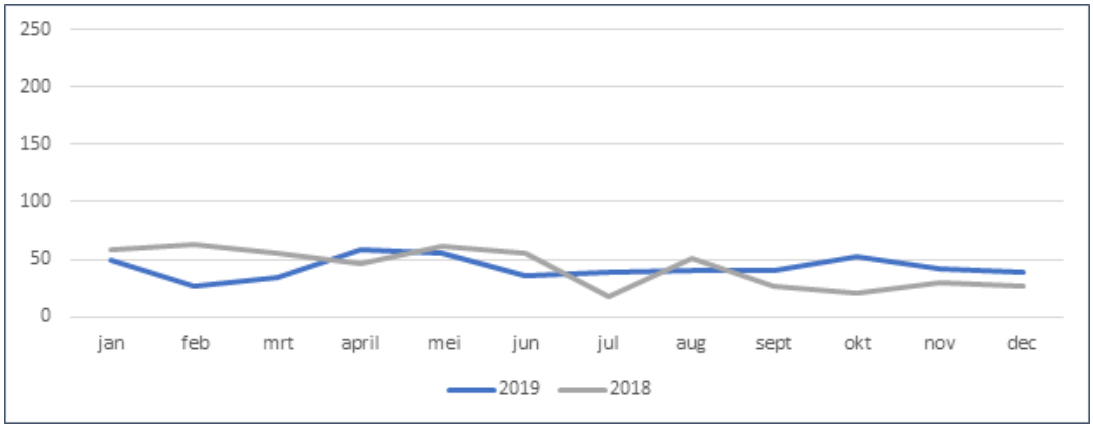

Figuur 4: Aantal meldingen wijkteams 2018-2019

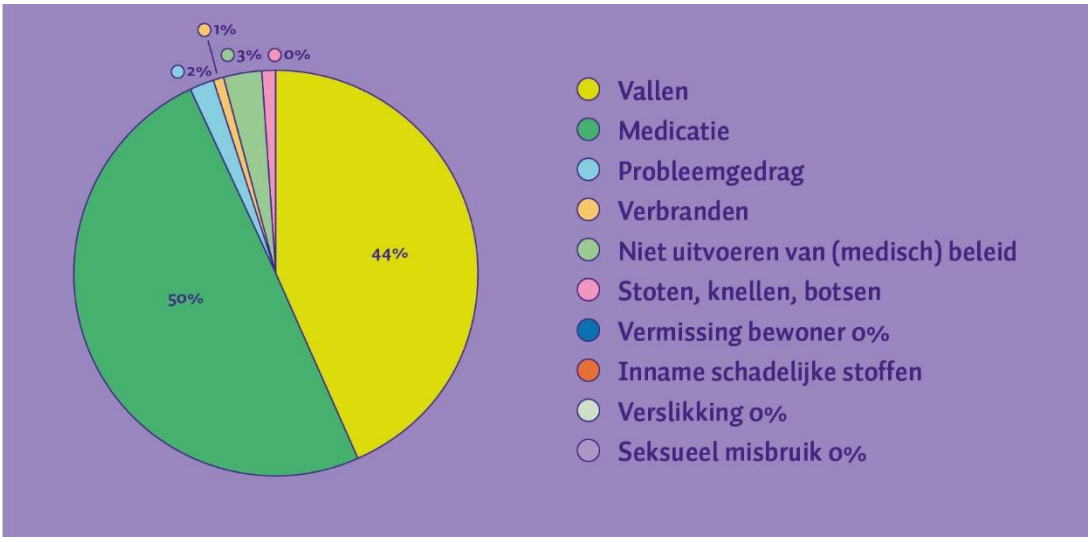

Figuur 5: Soorten MIC meldingen wijkteams t/m Q4

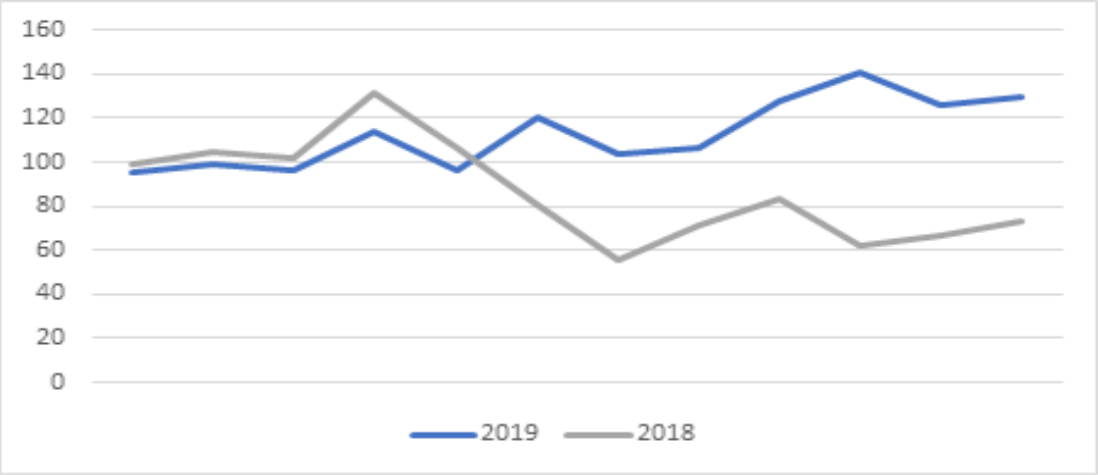

Figuur 6: Aantal MIC meldingen verpleeghuizen 2018-2019

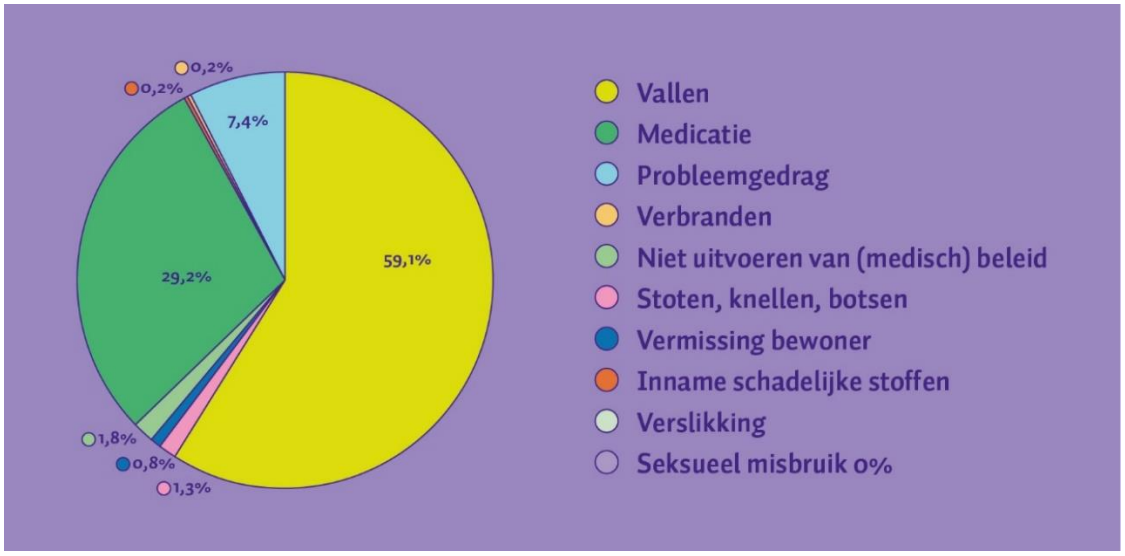

Figuur 7: Soorten MIC meldingen verpleeghuizen tot en met Q4 2019

4.1.10 Overzicht Middelen en Maatregelen (M&M) in het kader van de Wet BOPZ

De doelstellingen zoals deze in het jaarplan van de commissie BOPZ 2019 beschreven zijn grotendeels behaald. Zo is er ingezet op:

- Deskundigheidsbevordering;
- PG-proof maken van de locaties vanuit de breinmethodiek;
- Voorbereiding op de (implementatie van de) Wet zorg en dwang;

In het jaarplan is beschreven dat de BOPZ module in Caress in gebruik genomen zou worden om de ingezette middelen en maatregelen en de afweging hiervan beter te registeren in het ECD. Deze doelstelling is niet behaald, vanwege het ontbreken van technische ondersteuning. Daarom is besloten deze registraties op te pakken bij de invoering van de Wet zorg en dwang in januari 2020. Naar verwachting zijn daarom in 2019 zeer waarschijnlijk niet alle ingezette middelen en maatregelen geregistreerd. Dit maakt dat de overzichtstabel hieronder niet geheel representatief is.

Overzichtstabel middelen en maatregelen wet BOPZ 2019:

Middelen & Maatregelen cfm. Het Besluit Middelen & Maatregelen, wet BOPZ

	Totaal aantal cliënten (verblijvend op BOPZ aangemerkte locaties)	Afzondering	Fixaties							Medicatie	Opdringen onthouden		**TOTAAL M&M**	Aantal cliënten waarbij deze M&M toegepast worden/ percentage van totaal aantal cliënten
			Onrustband in bed	Onrustband in rolstoel	Diepe stoel	Bedhekken	Klemzetten (rol)stoel	Tafelblad in (rol)stoel	Fixatie d.m.v. laken/ verpleegdeken	Gedwongen toedienen van medicatie/ verstopt toedienen	van vocht	van voeding		
Januari 2019	183	0	0	1	0	2	0	2	0	2	0	0	7	6/3,3%
Februari 2019	182	0	0	1	0	2	0	2	0	3	0	0	8	6/3,3%
Maart 2019	182	0	0	1	0	2	0	2	0	3	0	0	8	6/3,3%
April 2019	180	0	0	1	0	1	0	2	0	3	0	0	7	5/2,8%
Mei 2019	176	0	0	1	0	1	0	1	0	2	0	0	5	4/2,3%
Juni 2019	177	0	0	1	0	1	0	1	0	2	0	0	5	4/2,3%
Juli 2019	181	0	0	0	0	1	0	1	0	2	0	0	4	3/1,6%
Augustus 2019	177	0	0	0	0	1	0	0	0	2	0	0	3	2/1,1%
September 2019	180	0	0	0	0	1	0	0	0	2	0	0	3	2/1,1%
Oktober 2019	180	0	0	0	0	1	0	0	0	2	0	0	3	2/1,1%
November 2019	195	0	0	0	0	1	0	0	0	2	0	0	3	2/1,0
December 2019	194	0	0	0	0	1	0	0	0	2	0	0	3	2/1,0

Calamiteiten 2019
In het kader van de melding van calamiteiten is er in Q1 2019 één melding aan de IGJ gedaan over vermeend geweld in de zorgrelatie. Het calamiteitenonderzoek is toegezonden en in Q3 heeft de IGJ hun onderzoek beëindigd. Er wordt geen nader onderzoek gedaan (geen reden om aan te nemen dat er een ernstig of structureel risico bestaat voor de cliënten en leveren van zorg). De ZZP'er die betrokken was bij deze calamiteit wordt door Livio desondanks niet meer ingezet.

4.1.11 Ontwikkelingen facilitair bedrijf in relatie tot cliënt & stakeholders
Binnen het facilitair bedrijf zijn in 2019 veel werkzaamheden geweest die een effect hebben op onze cliënten en stakeholders. We noemen een aantal highlights.

4.1.11.1 Mijn Plan
Ook binnen het Facilitair bedrijf heeft participatie plaatsgevonden bij de pilot Gezond en wel in het kader van Mijn Plan. Het team inkoop fungeerde hierbij als linking pin tussen organisatie en leverancier en droeg zorg voor de bestelling en belevering van tassen, producten en aanvullingen voor de teams.

4.1.11.2 Pilot wondmateriaal
Er is een werkgroep gestart om de wijze van leveren van wondmateriaal te gaan testen. De werkgroep bestaat uit afdeling inkoop, een wondverpleegkundige, een apotheker en een beleidsmedewerker vanuit de RVE. De verandering zit in de wijziging dat de levering niet vanuit de groothandel, maar in stuks vanuit de apotheek worden geleverd. Het doel hiervan is een vereenvoudiging van het werkproces voor verzorgenden en verpleegkundigen, een verlaging van de voorraad en het realiseren van een kostenbesparing. In 2019 zijn we succesvol gestart bij de Pendel in Het Wiedenbroek. In 2020 wordt er een vervolg aan gegeven door te starten bij het Saalmerink.

4.1.11.3 Zorgcentrale
De Livio Zorgcentrale speelde ook in 2019 een belangrijke spilfunctie in de ondersteuning van de cliënten en zorgteams. In 2019 belden gemiddeld 10.000 mensen per maand naar het 0900-nummer. De belangrijkste onderwerpen van gesprek zijn planningsvragen van cliënten uit de wijk en triagevragen bij alarmeringen (NHG triagestandaard).

4.1.11.4 Personenalarmering/thuistechnologie
In 2019 is het aantal abonnees met personenalarmering of medido (medicatiedispenser) gegroeid met 10% naar meer dan duizend cliënten. Deze groei heeft de afhandelingssnelheid niet beïnvloed.
In 2019 zijn we de medewerkers van de Zorgschakel Enschede gaan ondersteunen met de dubbele medicatiecontrole via Boomerweb. Een mooi systeem waarbij we visueel zicht hebben op de medicatie die de zorgverlener op dat moment bij de cliënt gebruikt.
Met valdetectie is gestart (vibby) en worden stappen gezet deze verder uit te rollen.

4.1.11.5 Cliëntadvies Front Office

De cliëntadviseurs verrichten werkzaamheden in het eerste contact met de cliënt of diens naasten. Daarnaast bieden zij ondersteuning aan de zorgteams bij complexe cliëntsituaties en inhuizing.
In 2019 hebben de cliëntadviseurs van Haaksbergen een belangrijke rol gespeeld in de ondersteuning bij de inhuizing en bezetting van het nieuwe Wiedenhof.
Hiermee zijn de wachtlijsten nog niet echt verminderd in 2019. Zeker de laatste maanden van 2019 namen het aantal actief wachtenden sterk toe. Door goede samenwerking in de regio konden we de plaatsing van cliënten op de wachtlijsten goed regelen. De vraag voor meer ondersteuning van de zorgteams bij complexe cliëntsituaties kunnen we komende tijd beter oppakken door extra uren uit het kwaliteitsbudget verpleeghuizen.

4.1.11.6 Cliëntadvies Back Office

De Back Office is in 2019 meer ondersteunend geworden richting cliënten en thuiszorgteams waar het gaat om mogelijkheden voor het leveren van wijkverpleging. De wet- en regelgeving en leveringsvormen in de zorg zijn zeer complex. Door De Back Office meer in te zetten als expertise centrum kunnen we meer kennis verzamelen en vastleggen en de teams beter en sneller ondersteunen. De samenwerking met de cliëntadministratie heeft geleid tot een efficiëntere werkwijze waardoor onnodige controle en verspilling in het registratie en declaratieproces is verminderd.
Een start is gemaakt met de werkprocessen rond de Wet Zorg & Dwang (WZD) en wordt intensief met de WZD commissie samengewerkt. Cliëntadvies Back Office verzorgt en ondersteunt bij de aanvraag van indicaties en eind 2019 is voor de eerste keer bij Menzis "groepsmeerzorg" aangevraagd voor de afdeling Zienesch in het Wiedenhof. Op dit moment wordt samen met Menzis op de uitkomst gewacht.

4.1.11.7 Gemeente en Social Return on Investment

In goede samenwerking met de gemeente Enschede heeft Facilitair Bedrijf in 2019 een uitbreiding van het aantal SROI-medewerkers doorgevoerd. De SROI- medewerkers voeren werkzaamheden uit die anders door leveranciers worden uitgevoerd. Deze werkzaamheden bestaan uit:
klein groenonderhoud, parkeerterreinonderhoud, eenvoudige schilder- en tapijtreinigingswerkzaamheden en het netjes houden van de in- en uitgangen. Met name draagt het onder cliënten en medewerkers op locaties bij aan de kwaliteitsbeving op de verschillende locaties.

Leer & groei

4.2 Leer & groei

4.2.1 Professioneel organiseren

Vanuit de visie is in 2019 verder gewerkt aan het professionaliseren van de teams. In alle teams is gewerkt vanuit de vier teamrollen: cliënt, medewerker, kwaliteit en bedrijfsvoering.
In het najaar 2019 hebben de coach & coördinatoren een evaluatie gestart waarvan de uitkomsten in Q1 2020 in een kwartaalbijeenkomst zullen worden besproken. Op basis van deze evaluatie zullen nieuwe acties worden uitgezet.

4.2.2 Arbeidsmarkt

In toenemende mate is er gerichte aandacht nodig geweest voor de veranderingen op de arbeidsmarkt. Ook Livio heeft last van de krapte op de arbeidsmarkt. Dit is o.a. te zien in de verloopcijfers:
Het personeelsverloop in 2019 was als volgt:
125,44 FTE uit dienst (579 medewerkers)
128,28 FTE in dienst (452 medewerkers)

Om personeel te behouden en te kunnen werven focust Livio zich op een aantal zaken:

- Een goede arbeidsmarktcampagne;
- Terugdringen van verzuim;
- Investeren in (potentiele) medewerkers d.m.v. (het bieden van) opleidingen;
- Het bieden van ontwikkelplannen voor medewerkers;
- Samenwerking met partijen.

Daarnaast zal in 2020 een Medewerkers tevredenheidsonderzoek worden uitgevoerd om nog beter inzicht te krijgen in wat Livio moet blijven doen en wat Livio kan verbeteren om medewerkers te behouden.

4.2.3 Opleiding en scholing - Livio Academie

Livio vindt opleiden van (potentiele) medewerkers van cruciaal belang en zet zich hier dan ook volledig voor in. De Livio Academie speelt een steeds grotere rol binnen Livio. In 2019 zagen we dit wederom: er is meer dan in voorgaande jaren besteed aan de ontwikkeling van ons personeel. We zien dat in toenemende mate de deskundigheidsbevordering team- of doelgroep specifiek wordt. Naast de generieke trainingen wordt deskundigheidsbevordering steeds specifieker als maatwerk en als ‘werkplek leren’ ontwikkeld en aangeboden.
Concrete voorbeelden van opleidingen en samenwerkingen op dit gebied zijn:

- Livio biedt medewerkers structureel deeltijdopleidingen aan, veelal gericht op zorgfuncties zoals verzorgende, verpleegkundige B en verpleegkundige A. Jaarlijks stromen zo’n 25 nieuwe studenten in op MBO niveau en circa 12 op HBO niveau.
- Vanuit paramedische functies wordt met name de stap gemaakt naar een masteropleiding. De omvang hiervan is beperkt, maar er is wel sprake van continuïteit vanuit de verschillende functies.
- In 2019 zijn daarnaast ook vele workshops gevolgd t.b.v. de verplichte registraties van de medici, paramedici en verzorgenden en verpleegkundigen.
- De Livio Academie werkt veel samen met andere opleidingsinstanties. Zo is in samenwerking met het Graafschap college en het ROC van Twente de opleiding

Medewerker Mooie Dag ontwikkeld. Circa 80 medewerkers volgen deze gepersonaliseerde leerroute op een Livio locatie.
- Met het Graafschap college zijn ook de hybride leervormen voor zowel voltijd als deeltijd studenten via het wijkleercentrum in Eibergen en Haaksbergen doorontwikkeld. In Enschede is dit in samenwerking met ROC Twente.
- Voor de HBO opleidingen wordt samengewerkt met Saxion.
- We zien een toename van het gebruik van e-learning.
- De academie participeert in diverse regionale overlegvormen in het kader van onderwijs en arbeidsmarkt om samen inhoud te geven aan de professionalisering van zorgprofessionals.

4.2.4 Mijn Plan

In het verlengde van 2018 hebben begin 2019 de laatste (zorg)teams de training 'Mijn Plan' gevolgd. Met pilotteams in de thuiszorg is gekeken op welke wijze Mijn Plan een verdere invulling kan krijgen in de dagelijkse praktijk. Vanuit de visie waarbij we ons richten op het vergroten van zelfregie, zelfredzaamheid en leefplezier is hierin de focus gelegd op het voeren van het 'goede gesprek' (motiverende gesprekstechnieken).

Alle uitvoerende teams van Facilitair Bedrijf hebben een korte presentatie bijgewoond betreffende Mijn Plan. In overleg met Livio Academie is er een presentatie gemaakt om de facilitaire teams opnieuw hierover te informeren. Vanuit de visie is er en een vertaalslag gemaakt van Mijn Plan naar hun eigen werkzaamheden.

Vanuit P&O is in het najaar 2019 een raamwerk opgesteld voor 'Mijn plan voor de medewerker'. Dit wordt in de eerste helft 2020 verder uitgewerkt en zal naar verwachting in de tweede helft van 2020 worden geïmplementeerd.

4.2.5 Verzuim

In 2018 is gekozen voor een nieuwe verzuimaanpak met begeleiding van Falke & Verbaan. Aanleiding was het hoge percentage verzuim. Het resultaat van de gekozen koers heeft in 2019 geleid tot een daling van het voortschrijdend verzuimpercentage van 8,6 naar 7,5%. Dit betekent een daling van het verzuim van 1,1 procent punt. Conform de Vernet rapportage, die iets andere maten hanteert (bijv. 'vangnetters' en regreszaken niet meegenomen) komt het VVP uit op 7,3% en betekent een verzuimdaling van 1% een besparing op de verzuimkosten (directe en indirecte kosten) van ruim € 900K.

Het jaar 2019 heeft in het teken gestaan van uitrollen van de gedragsmatige visie op verzuim en het structureel werken aan randvoorwaarden die noodzakelijk zijn om te werken aan het gewenste resultaat. Er is structurele communicatie opgezet door de gehele organisatie om de visie en bijbehorend eigenaarschap op alle lagen van de organisatie steeds weer te benadrukken. Daarnaast is er veel aandacht geweest voor het trainen van coach & coördinatoren in het begeleiden conform het gedragsmodel en in het leren van de benodigde vaardigheden hiervoor. Daarnaast hebben vrijwel alle teams een dagdeel training gehad om te kunnen reflecteren wat dit betekent voor het omgaan met verzuim in de teams en voor henzelf. Om de vaardigheden te laten beklijven is ook het hele jaar coaching en casuïstiek bespreking uitgevoerd.

Daarnaast is gewerkt aan het aanscherpen van het verzuimbeleid, het verzuimprotocol en het optimaliseren van managementinformatie en verzuimcijfers.

Afdeling	12 maands verzuim	Gem. FTE	Aantal medewerkers
Raad van Bestuur	2,1 %	27	37
Personeel & Organisatie	0,6 %	19	54
Finance en economische zaken	0,9 %	23	30
Facilitaire zaken	3,4 %	78	132
Zorg Thuis	8,6 %	618	1180
Zorg en Verblijf	7,6 %	438	884
LIVIO (2019)	7,5 %	1203	2318

Afbeelding 4: Overzicht verzuimcijfers 2019

4.2.6 Meldingen Incidenten Medewerkers

Aantal meldingen 2018	40
Aantal meldingen 2019	87

We zien in 2019 een ruime verdubbeling van het aantal meldingen. De reden is niet nader onderzocht. Wel bestaat de indruk dat medewerkers meer gebruik maken van de mogelijkheid om te melden.
Van de 87 meldingen zijn 78 meldingen naar aanleiding van agressie. Hiervan kwam de agressie in 3 situaties van een familielid, 1 keer van een buitenstaander en de overige 74 gevallen van een cliënt.
Betrokken medewerkers krijgen op diverse manieren, passende ondersteuning. In 2019 werden de coach & coördinatoren hiervoor ingezet, werd aandacht besteed aan specifieke situaties rondom ziektebeelden in relatie tot agressie en werd gekeken naar mogelijke ‘triggers’ bij cliënten die de agressie mogelijk veroorzaken. Ook werd in klinische lessen aandacht gegeven aan dit onderwerp.

4.2.7 Aansturing facilitaire medewerkers ZorgThuis door Facilitair Bedrijf

Met ingang van januari 2019 is de functionele aansturing van de facilitaire teams van de RVE ZorgThuis overgeheveld naar Facilitair Bedrijf. De personele begroting en de hiërarchische verantwoordelijkheid is nog onderdeel van de RVE. Met ingang van 2020 is het Facilitair Bedrijf zowel functioneel als hiërarchisch verantwoordelijk voor de facilitaire teams van de RVE ZorgThuis.

4.2.8 Infectiepreventie

Infectiepreventie speelt een essentiële rol binnen de zorg. Naar aanleiding van een aantal uitbraken met betrekking tot NORO-besmettingen binnen de locaties van Livio is door de afdeling services besloten om een desinfectieteam op te zetten. Dit team kan op verzoek binnen twee uur op de desbetreffende locatie zijn.

Interne processen

4.3 Interne processen en innovatie

4.3.1 Zorgvernieuwing en innovatie

In het kader van toenemende en een complexere zorgvraag door meer ouderen, vermindering beschikbaarheid van gekwalificeerd personeel en het onder druk staan van de betaalbaarheid van zorg zoeken we naar mogelijkheden om de zorg te vernieuwen. In dit kader heeft Livio met Menzis meerjarenafspraken gemaakt en is er een meerjarenprogramma 2018 – 2020 opgesteld. Dit is gericht op zorgvernieuwing en innovatie. Het meerjarenprogramma bestaat uit een aantal projecten en zal naar verwachting leiden tot:

- een verhoging van de kwaliteit van zorg en/of tevredenheid van cliënten;
- een effectieve en/of efficiënte inzet capaciteit professionals, dat leidt tot hogere tevredenheid bij medewerkers;
- een kostenbesparing door het voorkomen of verminderen van de (thuis)zorg en behandeling.

In 2019 vonden binnen het meerjarenprogramma de volgende projecten plaats:

4.3.1.1 Mijn Plan (project Gezond en Wel, hulpmiddelentas)

Zie 4.2 leer & groei, 4.2.4. Mijn Plan.

4.3.1.2 Monitor Wijkverpleging

Het continue monitoren van de inzet en (effect van) de interventies binnen de wijkverpleging is van belang om te kunnen sturen op toekomstbestendige zorg. We willen monitoren vanuit verschillende perspectieven (kwaliteit, personeel, financiering, maatschappelijke impact).
In 2020 willen we de monitor uitbouwen, zodat er op basis van de metingen van diverse variabelen, verschillende (diepgaande) analyses plaatsvinden op basis waarvan we onze inzet, interventies en effecten kunnen monitoren en bijstellen.

4.3.1.3 Zorgpad Observatie

Op initiatief van de partners van Zorgschakel Enschede is in samenwerking met huisartsen, Gemeente, MST, VVT- instellingen en Menzis in het werkgebied van het MST een pilot Zorgpad Observatie uitgewerkt. Enschedebreed is gestart met 6 plekken waar cliënten voor een observatieperiode kunnen worden opgenomen.
Het Zorgpad Observatie is bedoeld voor cliënten die op de spoedeisende hulp in het MST terechtkomen of in thuissituatie door huisarts zijn gezien en waarbij niet duidelijk is welke zorg nu en in de toekomst passend is op hun zorgvraag.

4.3.1.4 Hartfalenzorg Thuis

Samen met MST (Thorax centrum), Carint Reggeland en Livio wordt gekeken op welke wijze hartfalenzorg thuis mogelijk is. In 2020 zal in een pilot de werkwijze, protocollen verder worden uitgewerkt en toegepast.

4.3.1.5 Zorgpad Tijdelijke opname voor mensen met cognitieve problemen (TOA)

Het zorgpad TOA is na voorbereiding in november 2019 gestart. Doel van de TOA is om mensen met cognitieve problemen acuut en tijdelijk op te nemen en te onderzoeken, zodat binnen, gemiddeld 6 weken, de juiste zorg op de juiste plek kan worden geboden en de doorstroom in de keten wordt bevorderd.

4.3.2 Optimaliseren interne processen

De raad van bestuur heeft in 2019 de opdracht gegeven om zorg te dragen voor een inrichtingsplan voor een Program Management Office (PMO) ondersteunend aan de verdere invoering van de visie van Livio, die bijdraagt aan het realiseren van de strategische doelstellingen. De PMO toetst de aansluiting van alle projecten aan de strategie door middel van een betere coördinatie, verbinding en regie op deze projecten.

De Program Management Office is de vaste inrichtingsstructuur binnen Livio. De PMO legt verantwoording af aan en valt onder directe verantwoordelijkheid van de Raad van Bestuur.
De PMO Office is hét kennis- en expertise centrum binnen Livio op het gebied van programmatisch werken, projectmatig werken en organisatieverandering.

De PMO geeft op dit moment uitvoering aan het programma *Betere zorg, door de juiste informatie (een ICT programma)*. De verwachting is dat dit programma in elk geval tot eind 2020 duurt. Daarnaast zal PMO een bijdrage leveren aan het programmatisch aanpakken van de realisatie van de doelstellingen rondom Mijn Plan.

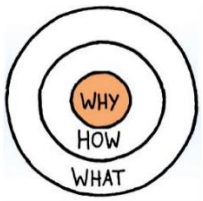

Figuur: 'The Why', Simon Simek

Betere zorg, door de juiste informatie: de kern van het ICT programma, dit is onze ambitie, 'the why'.

Het programma kent drie belangrijke doelstellingen:

- Versterken van de eigen regie
- Verhogen van de cliëntveiligheid
- Verbeteren van werkprocessen

Het programma heeft de volgende subdoelstellingen:

- Bijdragen aan leefplezier van de cliënt
- Verbeteren communicatie en coördinatie
- Verbeteren methodisch werken
- Mogelijkheid om snel in te spelen op een veranderende behoefte
- Uniforme en eenduidige informatie (zowel binnen Livio als in de keten)

Het programma grenst aan het meerjarenprogramma Zorgvernieuwing. De doelstelling rondom het versterken van de eigen regie is een gemeenschappelijke doelstelling. Vanuit dit ICT programma richt het versterken van de eigen regie zich vooral op het creëren van de randvoorwaarden in applicaties en systemen. Vanuit het meerjarenprogramma Zorgvernieuwing richt het zich vooral op de medewerker, motiverende gesprekstechnieken, de inzet van hulpmiddelen en het versterken van het sociale systeem.

Belangrijkste ontwikkelingen vanuit programma in 2019
In 2019 is ten aanzien van het ECD programma gestart met een nieuwe opzet voor de programmaplanstructuur, inclusief de nieuwe overlegstructuur.

Ten aanzien van het cliëntportaal is gezocht naar de juiste invulling. Er is een eerste demo versie gereed. In Q1 2020 zal het programmateam een keuze maken om een pilot te starten met het cliëntportaal.

Livio heeft afscheid genomen van de partij die een maatwerkapplicatie zou ontwikkelen. Dit heeft tot gevolg dat ten aanzien van het administratie- en declaratiesysteem vooralsnog langer gebruik zal worden gemaakt van Caress.

Het Relatie Beheer Systeem (RBS) is vooralsnog geen onderdeel meer van de scoop van het programma. De focus ligt op de driehoek: zorg (ECD), planning (Inplanning) en administratie en declaratie (Caress).

Enterprise Service Bus (ESB) in 2019 is een deel van de koppelingen gerealiseerd.

4.3.3 Informatiebeveiliging en AVG

Binnen de bestuursdienst is in 2019 de invulling van de functies Information Security Officer (ISO) en Data Protection Officer (DPO) voortgezet.
Er is gewerkt aan de bewustwording van medewerkers ten aanzien van het correct omgaan van de privacy en informatiebeveiliging. Hierbij is veel aandacht uitgegaan naar het beveiligd mailen.

In juni 2019 heeft M&I Partners in samenwerking met de ISO voor de NEN7510 een nulmeting uitgevoerd bij Livio. Op basis van bureauonderzoek en interviews zijn alle aspecten in kaart gebracht en heeft M&I Partners een rapport uitgebracht.

Livio wil groeien in de volwassenheid van het managementsysteem en de beheersmaatregelen. Hiertoe is een stappenplan opgesteld in samenwerking met M&I partners. De eerste stappen zijn hierin opgevolgd en het informatiebeveiligingsbeleid is in concept opgesteld in 2019.

4.3.4 Innovaties en resultaten vanuit het Facilitair Bedrijf

4.3.4.1 Strategisch Huisvestingsplan

2019 heeft in het teken gestaan van het actualiseren van het Strategisch Huisvestingsplan. Het Strategisch Huisvestingsplan is het visiedocument met betrekking tot de huisvestingsactiviteiten voor de aankomende jaren. Hierin wordt het beleid, de strategie, de keuzes en uitgangspunten met betrekking tot de huisvestingsactiviteiten beschreven in samenhang met de visie van Livio.

Aan de hand van de kaders en uitgangspunten is een vastgoedagenda opgesteld die als leidraad geldt voor het jaarplan 2020 en de daaropvolgende jaren.

4.3.4.2 Uitvoering bouwagenda

Oplevering tweede fase Wiedenhof

In september 2019 zijn de laatste twee vleugels van Wiedenhof in Haaksbergen opgeleverd door aannemer Dura Vermeer. Daarmee is het eerste energie neutrale verpleeghuis van Nederland klaar.

Fase 2 bestond uit het realiseren van vier woongroepen met in totaal 32 appartementen verdeeld over twee woonvleugels, 2 kantoorruimten, maar ook het binnenplein en het buitenterrein aan de kant van de Enschedesestraat.

Doordat leerpunten uit fase 1, in fase 2 goed zijn meegenomen is dit proces goed verlopen. De bouw verliep soepel, zonder vertraging of problemen. De inrichting van het gebouw was goed voorbereid en verliep naar wens. Voor de inhuizing is een werkgroep opgericht met facilitair- en zorgmedewerkers. Gezamenlijk hebben zij de verhuisweek voorbereid en dit heeft geleid tot een goed georganiseerde en probleemloos verlopen verhuizing.

Businessplan De Cromhoff

In 2019 is er verder gewerkt aan de uitwerking van het businessplan De Cromhoff. Eerdere uitgangspunten zijn heroverwogen en er is verbinding gezocht met de visie van Livio en de vraag uit de zorg. Eind 2019 zijn de laatste aanpassingen doorgevoerd met als resultaat dat het businessplan klaar ligt voor definitieve besluitvorming.

4.3.4.3 Gastvrijheid

In Q4 2019 is er door Facilitair Bedrijf, afdeling Services, een visiedocument opgesteld ten aanzien van gastvrijheid. In december is deze visie geaccordeerd door de Raad van Bestuur en het Managementteam.

Een gastvrije visie die overal in de organisatie wordt uitgedragen, draagt bij aan het leefplezier en is een aanvulling op de kernwaarden toewijding, professionaliteit en verantwoordelijkheid.
Bij gastvrijheid draait het om hoe de gastvrijheid wordt ervaren door de cliënt/gast (perceptie), niet de diensten die worden aangeboden. De beleving van gastvrijheid staat dus centraal.
Dit beperkt zich niet tot een vriendelijk ontvangst bij aankomst maar maakt integraal onderdeel uit van de gehele organisatie Livio.
Onze ambitie is dat gastvrijheid continu voelbaar en zichtbaar is vanuit het gedrag van alle medewerkers, onze dienstverlening en een sfeervolle omgeving. Facilitair Bedrijf wil het voortouw nemen in een gastvrij Livio en werkt hierin samen met verschillende disciplines vanuit de organisatie. Ze neemt het voortouw om initiatieven in relatie tot gastvrijheid te verankeren in de dienstverlening en medewerkers bewust te maken van gastvrijheid.
Begin 2020 wordt het plan aan interne disciplines gepresenteerd zoals Facilitair Coördinatoren, Coördinator Medewerker Mooie dag en Coördinatoren Welzijn. De medewerkers van deze drie disciplines worden opgeleid zodat zij hierna als ambassadeurs het voortouw kunnen nemen in een gastvrije organisatie. Doel is om ervoor te zorgen dat dat eind Q2 2020 alle deze genoemde

medewerkers zijn geschoold. Tevens zal daarna gestart worden met de scholingen voor de facilitaire teams.

4.3.4.4 Contractbeheer

Een projectgroep contractbeheer heeft de keuze gemaakt om alle contracten binnen Livio te gaan registreren in één systeem: ServiceNow. Binnen dit systeem zijn o.a. de signalering en het creëren van inzicht voor portefeuillehouders goed geborgd. De totale implementatie volgt in 2020.

4.3.4.5 Inkoopbeleid

In 2019 is het inkoopbeleid Livio bijgesteld en geactualiseerd. Onder andere zijn hierin de onderdelen Algemene verordening gegevensbescherming (AVG), E-health, contractbeheer en een bijgesteld Verzoek tot Aanschaf (VA) meegenomen.

4.3.4.6 Implementatie nieuw kassasysteem

Voortkomend uit de jaarplannen van Facilitair Bedrijf, op basis van de strategische kaart Livio 2019, wilde het Facilitair Bedrijf haar processen met betrekking tot de Grand Cafés en huiswinkels gaan vereenvoudigen, standaardiseren en meer digitaliseren.
In kwartaal 4 is het nieuwe kassasysteem in gebruik genomen in alle Grand Cafés, zorgpunten en huiswinkels. De implementatie is goed verlopen en gebruik van de kassa loopt naar volle tevredenheid. Verder is de backoffice ingericht, zodat er *realtime* omzetrapporten uitgelezen kunnen worden.

4.3.4.7 EED energieaudit en energiebesparingsplicht

In 2019 heeft de EED Energieaudit plaatsgevonden, een verplichting voortgekomen uit de Europese Energie-Efficiency Richtlijn (EED). Het doel hiervan is bewustwording van het energieverbruik en de mogelijkheden om te besparen en te verduurzamen. Uit de energieaudit zijn maatregelen voorgekomen die Livio kan treffen in het kader van verduurzaming/energiebesparing.

4.3.4.8 E-health

E-Health gaat over digitale toepassingen in de zorg: het gebruik van informatie- en communicatietechnologie ter ondersteuning of verbetering van de gezondheid en de gezondheidszorg. In 2019 is het toetsingskader voor specifieke hulpmiddelen ingesteld door de inspectie Gezondheid en Jeugd (IGJ). Dit betekent dat bij de aanschaf van nieuwe producten aan de gestelde eisen moet worden voldaan. In samenwerking met afdeling Kwaliteit is door afdeling Inkoop een format van het toetsingskader ontwikkeld en toegevoegd aan het Inkoopbeleid Livio. Inmiddels wordt er gewerkt conform E-health vastgestelde uitgangspunten.

4.3.4.9 Vibby

De afgelopen jaren is het aantal valincidenten in de thuissituatie enorm toegenomen. Soms zijn cliënten na een valincident nog wel in staat om te alarmeren, maar soms ook niet. Na een succesvolle pilot is medio april het valalarm Vibby in gebruik genomen. De Vibby wordt als een horloge om de pols van de cliënt gedragen en alarmeert automatisch indien een cliënt valt.

4.3.5 ICT

In 2019 is verder vorm gegeven aan de invoering van ServiceNow waar in 2018 een start mee was gemaakt. De invoering van het contractbeheer deel is, met enige vertraging van start gegaan. In 2020 wordt dit afgerond. Het gaat hier om integraal contractbeheer en vervanging van het systeem van beheer in Planon. De laatste fase van ServiceNow invoering is de koppeling vanuit het HRM systeem. De koppeling met Visma (personeelsinformatiesysteem) is gerealiseerd waarmee de indiensttreding van nieuwe medewerkers is gekoppeld aan de ServiceNow systematiek. De volledige koppeling van de HRM processen aan ICT service vraagt nog meer van de organisatie en infrastructuur. Dit wordt in 2020 verder vormgegeven.

In september 2019 werd het concept ICT inrichtingsplan voor het herinrichten en optimaliseren van de afdeling besproken met het management team en vastgesteld. Er werd in Q4 een start gemaakt met het werven van medewerkers conform dit plan. Het werken aan het op orde brengen van de basis van de afdeling staat hierbij centraal. Ook in 2020 zal hieraan nog verder vorm worden gegeven.

De afdeling ICT werkte in 2019 aan het op orde brengen van de infrastructuur. Hiervoor is een plan ingediend wat bestaat uit 7 subprojecten. In 2019 is een start gemaakt met het op orde brengen van de infrastructuur rondom de communicatiemogelijkheden van de zorgcentrale. De aanbesteding van de centrale telefonie was hier een belangrijk onderdeel van. Het doel is om de telefonie in Q1 2020 volledig te vervangen.

Naast bovenstaande ging veel tijd van de afdeling ICT naar het verder ontwikkelen van het ECD en de afspraken hierover met leverancier Vital Health. E.e.a. conform de nieuwe programma afspraken.

Financiën

4.4 Financiën

De twee doelen zoals begin 2019 opgenomen in de Balanced Scorecard voor wat betreft perspectief financiën zijn:

1. Alle operationele kernactiviteiten leveren een positief rendement;
2. Een totaalrendement realiseren dat in staat stelt de ratio's te laten groeien.

4.4.1 De focuspunten van FC&R in 2019

In 2019 was de focus van de afdeling Finance Control & Risk (FC&R) vooral gericht op het verbeteren van de kwaliteit en professionaliteit van de financiële functie. De kwaliteit van de Planning & Control cyclus is verbeterd: er is een P&C cyclus opgezet, een concept P&C handboek gemaakt, het treasury statuut is geüpdatet en vastgesteld en de kwaliteit van de maand- en kwartaalrapportages is verbeterd. Er is meer focus op de ontwikkeling van de (niet) financiële KPI's, het gesprek daarover in de organisatie en het acteren naar aanleiding van de getoonde inzichten. Daarnaast heeft de afdeling flinke stappen gezet in verbeterde analyses en verslaglegging van de resultaten.

Door de accountant is tevens bevestigd dat Livio het afgelopen jaar goede stappen heeft gezet. Livio is een organisatie in ontwikkeling, waar in 2019 een goede aanzet is gedaan tot verdere professionalisering, ook van de financiële functie. In 2020 zal de ingeslagen route worden gecontinueerd. Zo streven we naar continue verbetering van de (financiële) processen om uiteindelijk de zorg zo goed mogelijk te kunnen ondersteunen.

4.4.1.1 Begrotingsproces

In Q3 2019 is de begroting voor 2020 opgesteld. Het proces is onder regie van FC&R integraal gelopen: de begroting is in gezamenlijkheid opgesteld, doorleefd en er zijn keuzes gemaakt over wat wel en wat niet (of later) te doen. Bij de totstandkoming van de begroting zijn alle management team leden betrokken geweest, en daarnaast ook diverse medewerkers van de afdelingen zelf. Dit heeft geresulteerd in een begroting die ambitieus, maar ook realistisch is en waar het hele management team zich aan heeft gecommitteerd.

4.4.1.2 Treasury

In 2019 is de treasury functie verder geprofessionaliseerd. Elke maand is een treasury overleg, waar de belangrijkste zaken zoals de liquiditeitsprognose, realisatie, belangrijkste ratio's en financieringen worden besproken. Daarnaast is het treasury statuut geüpdatet en uitgebreid zodat er ook duidelijkheid is in het uit te voeren beleid.

4.4.2 Financiële informatie

Het resultaat over 2019 bedraagt € 3,9 mln. positief. Dit is 3,4% van de omzet ad. € 114 mln. De opbrengstenstijging komt met name door een toename van de opbrengsten zorgprestaties Wlz en Zvw als gevolg van tariefaanpassingen, verhoging van het gunningspercentage en een stijging van de aantallen zorgprestaties. Daarnaast wordt € 2,8 mln. van de stijging verklaard door ontvangsten uit hoofde van de kwaliteitsmiddelen. Hier staan personeelskosten tegenover.

Geconsolideerd resultaat	2016	2017	2018	2019
x €1.000				
BEDRIJFSOPBRENGSTEN:				
Opbrengsten zorgprestaties	89.910	92.991	96.746	106.372
Subsidies	1.375	872	1.008	1.203
Overige bedrijfsopbrengsten	6.702	7.086	6.378	7.152
Som der bedrijfsopbrengsten	97.987	100.949	104.132	114.727
BEDRIJFSLASTEN:				
Personeelskosten	67.273	68.906	70.267	75.278
Afschrijvingen immat.en mat. vaste activa	4.861	4.767	4.662	5.003
Overige bedrijfskosten	25.203	26.789	26.649	29.290
Som der bedrijfslasten	97.337	100.462	101.578	109.570
BEDRIJFSRESULTAAT	650	487	2.554	5.157
Financiële baten en lasten	-889	-947	-741	-1.264
RESULTAAT BOEKJAAR	-239	-460	1.813	3.893

4.4.2.1 Ratio's

De ratio's, waaraan ABN AMRO eisen heeft gesteld in het kader van de kredietovereenkomst, zijn de EBITDA, DSCR en het garantievermogen t.o.v. het balanstotaal. De EBITDA per 31-12-2019 bedraagt € 10,1 mln. en voldoet hiermee ruimschoots aan de banknorm van € 8,0 mln. Het garantievermogen bedraagt 32,4% (2018: 28,9%) Dit is een positieve ontwikkeling en is het gevolg van het goede resultaat dat is behaald over 2019. De huisbankier heeft een solvabiliteitseis gesteld van 25%. De DSCR-ratio is per einde boekjaar nog niet van toepassing, de eis die de bank hiervoor heeft gesteld is 1,2. Livio voldoet ruimschoots aan deze bancaire norm. De ratio's hebben zich positief ontwikkeld en Livio voldoet voor de gestelde bancaire normen voor alle drie de ratio's aan de voorwaarden.

4.4.2.2 Kasstromen

Gedurende het boekjaar zijn de geldmiddelen bij Livio toegenomen met € 9,8 mln. De kasstromen worden toegelicht in het kasstroomoverzicht bij de jaarrekening.

Om de toekomstige financieringsbehoefte te bepalen is een kasstroomoverzicht opgesteld over de periode 2020-2022.

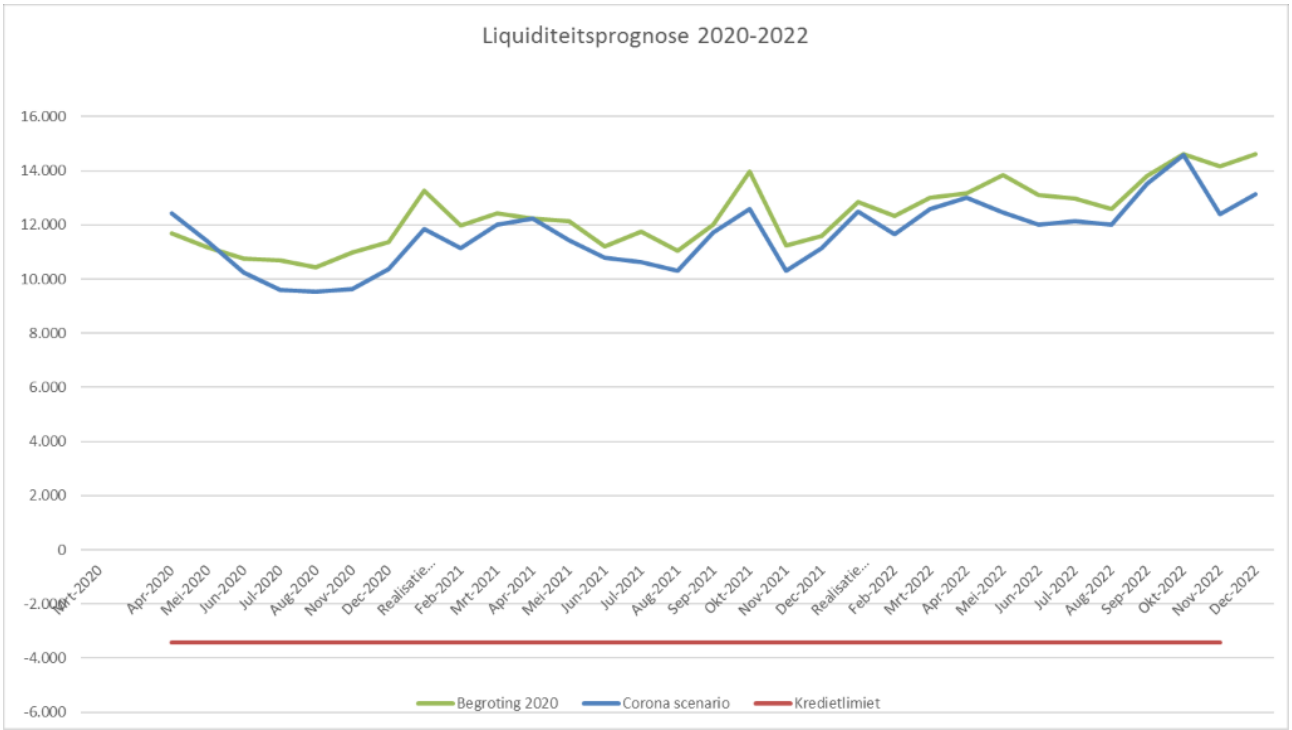

In de grafiek hierboven is zowel de oorspronkelijk liquiditeitsprognose (groene lijn) zichtbaar gemaakt, als de liquiditeitsprognose welke is opgesteld in verband met de coronacrisis (blauwe lijn). De nieuw opgestelde liquiditeitsprognose laat zien dat de liquide middelen in juli (€ 9,6 mln) en augustus (€ 9,5 mln) onder de € 10 mln komen. Vanaf september zijn de verwachte liquiditeiten weer boven de in ons treasury statuut vereiste € 10 mln. Deze liquiditeitsprognose is op basis van de forecast, waarbij rekening is gehouden met diverse compensatie maatregelen i.v.m Covid-19.

4.4.2.3 Financiële instrumenten

In 2016 is Livio overgegaan naar een ander huisbankier. In dat kader is een nieuwe kredietovereenkomst met de bank afgesloten waarin afspraken zijn gemaakt over de financiering/financieringswijze van het investeringsprogramma op vastgoed en ICT. In 2019 is een definitieve langlopende financiering afgesloten voor het voornoemde investeringsprogramma. De afspraken met de bank zijn in lijn met het treasurystatuut van Livio. Daarin is opgenomen dat wij zeer terughoudend zijn in het nemen van risico's. Dat is de reden dat het renterisico is afgedekt met een swap.

In het verslagjaar hebben zich geen noemenswaardige krediet-, liquiditeits- en kasstroomrisico's voorgedaan.

4.4.2.4 Risicomanagement

Een belangrijk onderdeel van een organisatie met de omvang als die van Livio is het goed monitoren en beheersen van potentiële risico's. In 2019 is een concept controlframework opgesteld voor de belangrijkste opbrengstenstromen. In 2019 is besloten om de positie voor een interne controlefunctionaris vacant te stellen om zo de AO/IC en risicomanagement zaken goed te

beleggen. De vacature is met ingang van 1 april 2020 ingevuld. Het doel voor 2020 is dat de bezetting op AO/IC & riskmanagement op orde is, er een geformaliseerde risicoanalyse plaatsvindt en er controleplannen liggen ten aanzien van de omzetverantwoording, waarover zal worden gerapporteerd in de planning- en controlcyclus.

Livio monitort de risico's op verschillende wijzen. Via interne audits en door middel van externe audits. Op deze wijze wordt de kwaliteit in beeld gebracht en daar waar nodig in overleg bijgestuurd. Livio heeft gekozen voor een centrale inrichting van het risicomanagement bij een afdeling. Daarbij is het de bedoeling om de volgende categoriale indeling van risico's te hanteren:

- kwalitatieve risico's
- demografische risico's
- economische risico's
- sociale risico's
- technische risico's
- politieke risico's en
- imago risico's.

Per categorie worden de mogelijke risico's beschreven. Daarbij worden ook inzichtelijk gemaakt de mogelijke gevolgen van die risico's, bij onvoldoende beheer, het beleid waardoor de risico's zo veel mogelijk voorkomen worden, de inschatting van kansen en gevolgen die tot een score leiden en tot slot de concrete maatregelen gericht op risicoreductie. De risico's met de hoogste score (kans x impact) zijn geïdentificeerd.
Livio bevindt zich in 2019 nog in een overgangsfase. Aan de ene kant worden de risico's onderkend, aan de andere kant het geïntegreerde systeem zoals hiervoor beschreven moet nog verder uitgewerkt worden. De kunst zal zijn om vooral dit bij elkaar te brengen, te clusteren.

De uitkomsten van interne en externe audits leiden waar nodig tot bijsturing. De aandachtspunten zoals benoemd in de managementletter zijn vertaald in concrete acties en belegd bij het verantwoordelijk management.
In de reguliere managementrapportages wordt over de voortgang verantwoording afgelegd en indien nodig worden extra maatregelen getroffen.

In de reguliere managementrapportages worden niet alleen de risico's vermeld, deze worden ook betrokken bij de forecast van het verwachte resultaat. Op die wijze wordt inzichtelijk welke financiële impact de verwachte risico's met zich meebrengen.

Het is de maatschappelijke verantwoordelijkheid van Livio om de haar toegewezen middelen zodanig in te zetten dat de continuïteit van de bedrijfsvoering en daarmee de continuering van kwalitatief goede zorg gegarandeerd wordt. Het financieel beleid is hierop gericht. In het kader van de met de banken overeengekomen vastgoedfinanciering is een lange termijn perspectief geschetst ten aanzien van resultaten, solvabiliteitseisen en omzetratio's. De eisen binnen dit perspectief zijn een belangrijk uitgangspunt voor het financieel beleid. In alle domeinen waarop Livio actief is, is kostenbeheersing een belangrijk uitgangspunt.

Het jaar 2019 laat zich typeren als een jaar waarin Livio een goed financieel resultaat heeft behaald en dat Livio goede stappen vooruit heeft gezet. Dit resultaat had niet alleen effect op

onze liquiditeitspositie, ook op ons meerjarenperspectief. In nauw overleg met onze huisbankier is er reeds in 2018 een interventieprogramma ingesteld om ons financieel perspectief te verbeteren. Dat interventieprogramma heeft tot de gewenste resultaten geleid. Het rendement voor 2019 is ca. € 1,9 mln. hoger dan de begroting 2019. Daarmee heeft Livio in 2019 prachtig resultaat behaald van € 3,9 mln. Hiermee is het doel van het interventieprogramma voor wat betreft het realiseren van een hoger rendement over de jaren 2019 en 2020 voor 2019 bereikt.

Met de begroting 2020 (en het meerjarenperspectief tot 2022) stellen wij ons tot doel voor 2020 e.v. een rendement te realiseren van € 2,2 mln. (zijnde 2% van de opbrengsten). Dat hebben we gedaan door enerzijds kritisch te kijken naar onze budgetten en anderzijds onze bedrijfsvoering zo optimaal mogelijk in te richten. Er wordt namelijk wel eens gezegd: 'Als je blijft doen wat je deed, krijg je wat je kreeg'. Dat is de reden dat het management van Livio, zoals vorig jaar aangegeven, heeft ingezet op een aantal structurele veranderingen. Deze luiden als volgt:

- Sturen op een positief rendement van teams en producten.
- Op basis van benchmarking inzicht krijgen in de kostenopbouw van ondersteunende diensten en op basis van toegevoegde waarde acties uitzetten.
- Verhogen van de arbeidsproductiviteit van het primaire proces door sturing op indirecte uren.

De omgekeerde redenatie is dat niet sturen op bovenvermelde aspecten leidt tot navenante risico's.

4.4.2.5 Toekomstig financieel beleid

Bij een gezonde organisatie hoort ook een gezonde bedrijfsvoering in financieel opzicht. Het is de ambitie van Livio om voor 2020 en 2021 uit te komen op een rendement van 2%.

Om dit te realiseren is een aantal maatregelen genomen. Ureninzet door medewerkers en cliëntbezetting zijn in balans gebracht en er zijn maatregelen getroffen om dit te borgen. Er is een traject gestart om het hoge ziekteverzuim structureel naar een lager niveau te brengen (2020 overall gemiddelde 6,7%).

In 2019 is er sprake geweest van de extra inzet medewerkers mooie dag. Dit om te voldoen aan de voorwaarden voor het beschikbaar komen van extra kwaliteitsmiddelen. Voor de komende jaren gaat Livio dit verder uit bouwen door nog extra vacatures hiervoor open te stellen.

Ontwikkelingen in vastgoed en zorg vragen van Livio strategische keuzes op het gebied van vastgoed. Wij zijn gestart met een strategische heroriëntatie op onze vastgoed portefeuille uit te voeren. De ontwikkeling van de toekomstige klantvraag is daarbij een belangrijk uitgangspunt.

De ontwikkeling van het ECD vraagt veel van de inzet van medewerkers en middelen van Livio. De uitrol van het programma is nu voorzien voor 2020. Met de afronding van het ECD programma wordt aan een belangrijke voorwaarde voldaan om onze strategie met Mijn Plan te realiseren.

Ten tijde van het opstellen van de jaarrekening zitten we midden in de Coronacrisis. Met een corona crisisteam en continu communicatie over de voortgang spelen we in op alle ontwikkelingen.
Op dit moment zijn de effecten nog niet volledig overzien, maar wij hebben er alle vertrouwen in dat Livio ook deze crisis op de juiste manier te lijf gaat en zich laat zien als een sterke en stabiele organisatie met hart voor mensen.

Deel 3
Jaarrekening 2019

5.1 GECONSOLIDEERDE JAARREKENING

5.1.1 GECONSOLIDEERDE BALANS PER 31 DECEMBER 2019
(na resultaatbestemming)

	Ref.	31-dec-19	31-dec-18
		x € 1.000	x € 1.000
ACTIVA			
Vaste activa			
Immateriële vaste activa	1	493	749
Materiële vaste activa	2	53.644	54.846
Financiële vaste activa	3	56	63
Totaal vaste activa		54.193	55.658
Vlottende activa			
Voorraden	4	79	78
Onderhanden werk uit hoofde van DBC's / DBC-zorgproducten	5	268	-
Vorderingen uit hoofde van financieringstekort	5	4.389	2.388
Debiteuren en overige vorderingen	6	8.227	9.792
Liquide middelen	7	10.568	758
Totaal vlottende activa		23.531	13.016
Totaal activa		77.723	68.674

	Ref.	31-dec-19	31-dec-18
		x € 1.000	x € 1.000
PASSIVA			
Groepsvermogen	8		
Kapitaal		341	341
Bestemmingsfondsen		14.060	10.282
Algemene en overige reserves		11.088	9.757
Totaal groepsvermogen		25.489	20.380
Voorzieningen	9	1.017	2.045
Langlopende schulden (nog voor meer dan een jaar)	10	35.409	31.464
Kortlopende schulden (ten hoogste 1 jaar)			
Onderhanden werk uit hoofde van DBC's / DBC-zorgproducten	5	0	167
Overige kortlopende schulden	11	15.808	14.618
Totaal kortlopende schulden (ten hoogste 1 jaar)		15.808	14.785
Totaal passiva		77.723	68.674

5.1.2 GECONSOLIDEERDE RESULTATENREKENING OVER 2019

	Ref.	2019	2018
		x €1.000	x €1.000
BEDRIJFSOPBRENGSTEN:			
Opbrengsten zorgprestaties (en maatschappelijke ondersteuning)	14	106.372	96.746
Subsidies (exclusief Wmo en Jeugdwet)	15	1.203	1.008
Overige bedrijfsopbrengsten	16	7.092	6.378
Som der bedrijfsopbrengsten		114.668	104.132
BEDRIJFSLASTEN:			
Personeelskosten	17	75.278	70.267
Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa	18	5.003	4.662
Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa	19	0	0
Overige bedrijfskosten	20	29.230	26.649
Som der bedrijfslasten		109.510	101.578
BEDRIJFSRESULTAAT		5.157	2.554
Financiële baten en lasten	21	-1.264	-741
RESULTAAT BOEKJAAR		3.893	1.813

RESULTAATBESTEMMING

Het resultaat is als volgt verdeeld:	2019	2018
	x € 1.000	x € 1.000
Toevoeging/(onttrekking):		
Reserve aanvaardvare kosten	3.035	1.279
Algemene reserves	858	534
	3.893	1.813

5.1.3 GECONSOLIDEERD KASSTROOMOVERZICHT OVER 2019

	Ref.		2019		2018
		€	€	€	€
Kasstroom uit operationele activiteiten					
Bedrijfsresultaat			5.157		2.554
Aanpassingen voor:					
- afschrijvingen en overige waardeverminderingen	18, 19	5.565		4.469	
- mutatie vermogen	8	-		-	
- mutaties voorzieningen	9	188		281	
- boekresultaten afstoting vaste activa	2	-		1.844	
			5.753		6.594
Veranderingen in werkkapitaal:					
- voorraden	4	-1		-	
- mutatie onderhanden werk uit hoofde van DBC's / DBC-zorgproducten	5	-435		49	
- vorderingen	6	1.565		-2.640	
- vorderingen/schulden uit hoofde van financieringstekort respectievelijk -overschot	5	-2.001		831	
- kortlopende schulden (excl. schulden aan banken)	11	1.116		-80	
			244		-1.840
Kasstroom uit bedrijfsoperaties			11.155		7.308
Ontvangen interest	20	26		28	
Betaalde interest	20	-1.274		-760	
Ontvangen dividenden	20	-16		-8	
			-1.264		-741
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten			9.891		6.567
Kasstroom uit investeringsactiviteiten					
Investeringen materiële vaste activa	2	-3.455		-4.805	
Investeringen immateriële vaste activa	1	-222		-749	
Desinvesteringen immateriële vaste activa	1	-		-	
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten			-3.677		-5.554
Kasstroom uit financieringsactiviteiten					
Aankoop rentecap	3	-		-69	
Nieuw opgenomen leningen	10	6.650		-	
Aflossing langlopende schulden	10	-1.767		-4.896	
Aflossing financial lease	10	-651		-334	
Kortlopend bankkrediet	11	-636		2.146	
Totaal kasstroom uit financieringsactiviteiten			3.596		-3.153
Mutatie geldmiddelen			9.810		-2.141
Stand geldmiddelen per 1 januari	7		758		2.899
Stand geldmiddelen per 31 december	7		10.568		758
Mutatie geldmiddelen			9.810		-2.141

Toelichting:
Zie de toelichting in hoofdstuk 5.1.4.5 Grondslagen voor de opstelling van het kasstroomoverzicht.

5.1.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

5.1.4.1 Algemeen

Algemene gegevens en groepsverhoudingen
Stichting Livio is statutair (en feitelijk) gevestigd te Enschede, op het adres Bleekhofstraat 300, 7543EC in Enschede, en is geregistreerd onder KvK-nummer 08122202.
Stichting Livio is werkzaam op het terrein van zorg, wonen en gezondheid. In hoofdzaak betreft dit zorg aan huis (verzorging, verpleging en begeleiding bij cliënten thuis), verpleeghuiszorg en reguliere zorg in meer beschermde woonvormen, alsmede de zorg voor lichamelijk gehandicapten. Ook de uitleen van verpleegartikelen alsmede voedingsvoorlichting en dieetadvisering behoren tot de kernactiviteiten van Livio.

Verslaggevingsperiode
Deze jaarrekening heeft betrekking op het boekjaar 2019, dat is geëindigd op balansdatum 31 december 2019.

Grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening
De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de Regeling verslaggeving WTZi (RvW).
De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva en het resultaat zijn gebaseerd op historische kosten, tenzij anders vermeld in de verdere grondslagen.

Continuïteitsveronderstelling
Voor een nadere toelichting op de consequenties van de uitbraak van de wereldwijde COVID-19 pandemie en de consequenties voor Stichting Livio wordt verwezen naar hoofdstuk 5.1.20 in de toelichting 'Gebeurtenissen na balansdatum'. Ondanks dat er een belangrijke mate van onzekerheid bestaat over de mogelijke effecten van COVID-19 op de resultaten en financiële positie van Stichting Livio wordt, op basis van de door het management uitgevoerde scenario analyse, de huidige resultaten en de toezegging vanuit de NZa, zorgverzekeraars en gemeenten de jaarrekening opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling

Vergelijking met voorgaand jaar
De grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van voorgaand jaar, met uitzondering van het volgende:

Stelselwijziging
Stelselwijziging met betrekking tot kosten van groot onderhoud niet langer verwerken als onderhoudsvoorziening maar opnemen in de boekwaarde van materiële vaste activa (beperkt retrospectieve toepassing)

Tot en met 31 december 2018 werden de kosten van groot onderhoud verwerkt via de voorziening groot onderhoud.

Met gebruikmaking van de overgangsbepalingen uit RJ-Uiting 2019-14, waarmee de RJ de overgang naar de verwerking van de kosten van groot onderhoud in de boekwaarde van het actief heeft willen vereenvoudigen, heeft de onderneming de bestaande grondslag voor de verantwoording van de kosten van groot onderhoud door het vormen van een voorziening voor groot onderhoud met ingang van 1 januari 2019 aangepast naar de grondslag waarbij verwerking van de kosten van groot onderhoud plaatsvindt in de boekwaarde van de materiële vaste activa (de zogeheten 'componentenbenadering').

Bij de stelselwijziging naar de nieuwe grondslag zijn, op basis van RJ 212.807 (methode 3), de boekwaardes van de bedrijfsgebouwen en terreinen en van de machines en installaties per 1 januari 2018 en 31 december 2018 ongewijzigd gebleven, evenals de voorziening groot onderhoud per 31 december 2018. Per 1 januari 2019 is de voorziening groot onderhoud vrijgevallen en zijn de boekwaardes van bedrijfsgebouwen en terreinen en van machines en installaties aangepast aan het nieuwe stelsel. Bij de uitvoering van groot onderhoud in de toekomst wordt de boekwaarde van het vervangen bestanddeel gedesinvesteerd, ook al zijn de componenten voorheen niet onderkend als afzonderlijk bestanddeel van bedrijfsgebouwen en terreinen en van machines en installaties

5.1.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

Het effect van de stelselwijziging is verwerkt in het eigen vermogen per 1 januari 2019 en bedraagt € 1,2 mln.

De impact van de stelselwijziging op het eigen vermogen ultimo 2019 bedraat € 0,25 mln. en op de materiële vaste activa ultimo 2019 € 0,13 mln. De impact van de stelselwijziging op het resultaat na belastingen over 2019 bedraagt € 0,23 mln.

De vergelijkende cijfers over 2018 zijn niet aangepast.

Vergelijkende cijfers
De cijfers voor 2018 zijn ongewijzigd ten opzichte van voorgaand jaar

Gebruik van schattingen
De opstelling van de jaarrekening vereist dat het management oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.
De schattingen hebben met name betrekking op de immateriële en materiële vaste activa en de voorzieningen.

Consolidatie
In de geconsolideerde jaarrekening van Stichting Livio zijn de financiële gegevens verwerkt van de tot de groep behorende maatschappijen en andere rechtspersonen waarop overwegende zeggenschap kan worden uitgeoefend of waarover de centrale leiding wordt gevoerd.
Het betreft de volgende rechtspersonen:
- Stichting Livio Winkel, Enschede (100% zeggenschap)
- Stichting Livio Beheer, Enschede (100% zeggenschap)
- Livio Holding B.V., Enschede (100%)
- Livio Thuishulp B.V., Enschede (100%)

Consolidatie heeft plaatsgevonden volgens de integrale methode voor bovenstaande rechtspersonen.
De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld met toepassing van de grondslagen voor de waardering en de resultaatbepaling van Stichting Livio.

Verbonden partijen
Van transacties met verbonden partijen is sprake wanneer een relatie bestaat tussen de instelling en een natuurlijk persoon of rechtspersoon die verbonden is met de instelling. Dit betreffen onder meer de relaties tussen de instelling en haar deelnemingen, de bestuurders en de functionarissen op sleutelposities. Onder transacties wordt verstaan een overdracht van middelen, diensten of verplichtingen, ongeacht of er een bedrag in rekening is gebracht.
Onder verplichtingen worden mede voorzieningen begrepen. Verplichtingen die hier niet aan voldoen worden niet in de balans opgenomen, maar worden verantwoord als niet in de balans opgenomen verplichtingen.

5.1.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

5.1.4.2 Grondslagen van waardering van activa en passiva

Activa en passiva
Activa en passiva worden tegen verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs opgenomen, tenzij anders vermeld in de verdere grondslagen. Toelichtingen op posten in de balans, resultatenrekening en kasstroomoverzicht zijn in de jaarrekening genummerd.

Een actief wordt in de balans verwerkt wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de onderneming zullen toevloeien en het actief een kostprijs of een waarde heeft waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Activa die hier niet aan voldoen worden niet in de balans verwerkt, maar worden aangemerkt als niet in de balans opgenomen activa.

Een verplichting wordt in de balans verwerkt wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag waartegen de afwikkeling zal plaatsvinden op betrouwbare wijze kan worden vastgesteld. Onder verplichtingen worden mede voorzieningen begrepen. Verplichtingen die hier niet aan voldoen worden niet in de balans opgenomen, maar worden verantwoord als niet in de balans opgenomen verplichtingen.

Een in de balans opgenomen actief of verplichting blijft op de balans opgenomen als een transactie niet leidt tot een belangrijke verandering in de economische realiteit met betrekking tot het actief of de verplichting. Dergelijke transacties geven evenmin aanleiding tot het verantwoorden van resultaten. Bij de beoordeling of er sprake is van een belangrijke verandering in de economische realiteit wordt uitgegaan van de economische voordelen en risico’s die zich naar waarschijnlijk in de praktijk zullen voordoen, en niet op voordelen en risico’s waarvan redelijkerwijze niet te verwachten is dat zij zich voordoen.

Een actief of verplichting wordt niet langer in de balans opgenomen indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot het actief of de verplichting aan een derde zijn overgedragen. De resultaten van de transactie worden in dat geval direct in de winst-en-verliesrekening opgenomen, rekening houdend met eventuele voorzieningen die dienen te worden getroffen in samenhang met de transactie. Indien de weergave van de economische realiteit ertoe leidt dat het opnemen van activa waarvan de rechtspersoon niet het juridisch eigendom bezit, wordt dit feit vermeld.

Immateriële en materiële vaste activa
De immateriële en materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs onder aftrek van cumulatieve afschrijvingen en cumulatieve bijzondere waardeverminderingen.
De afschrijvingstermijnen van immateriële en materiële vaste activa zijn gebaseerd op de verwachte economische levensduur van het vast actief.
Materiële vaste activa met een beperkte gebruiksduur worden afzonderlijk afschreven op basis van gebruik. In het geval dat belangrijkste bestanddelen van een materieel vast actief van elkaar te onderscheiden zijn en verschillen in gebruiksduur of verwacht gebruikspatroon, worden deze bestandsdelen afzonderlijk afgeschreven.

In het geval dat de betaling van de kostprijs van een materieel vast actief plaatsvindt op grond van een langere dan normale betalingstermijn, wordt de kostprijs van het actief gebaseerd op de contante waarde van de verplichting.
In het geval dat materiële vaste activa worden verworven in ruil voor een niet-monetair actief, wordt de kostprijs van het materieel vast actief bepaald op basis van de reële waarde voor zover de ruiltransactie leidt tot een wijziging in de economische omstandigheden en de reële waarde van het verworven actief of van het opgegeven actief op betrouwbare wijze kan worden vastgesteld.

5.1.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

De afschrijvingen worden berekend als een percentage over de verkrijgings- of vervaardigingsprijs volgens de lineaire methode op basis van de verwachte economische levensduur. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikneming. Op bedrijfsterreinen en op vaste activa in ontwikkeling en vooruitbetalingen op materiële vaste activa wordt niet afgeschreven.
Materiële vaste activa met een beperkte gebruiksduur worden afzonderlijk afgeschreven op basis van verwachte gebruiksduur. De onderneming past de componentenbenadering toe voor materiële vaste activa indien belangrijke afzonderlijke bestanddelen van een materieel vast actief van elkaar te onderscheiden zijn. Rekening houdend met verschillen in gebruiksduur of verwacht gebruikspatroon, worden deze bestanddelen afzonderlijk afgeschreven.
De volgende afschrijvingspercentages worden hierbij gehanteerd:
• Bedrijfsgebouwen : 2 - 5 %.
• Machines en installaties : 5 - 10 %.
• Andere vaste bedrijfsmiddelen : 10 - 20 %.
Periodiek groot onderhoud wordt volgens de componentenbenadering geactiveerd. Hierbij worden de totale uitgaven toegewezen aan de samenstellende delen.

Voor zover subsidies of daaraan gelijk te stellen vergoedingen zijn ontvangen als eenmalige bijdrage in de afschrijvingskosten, zijn deze in mindering gebracht op de investeringen.

De materiële vaste activa waarvan de stichting en haar groepsmaatschappijen op grond van een financiële leaseovereenkomst de economische eigendom heeft, worden geactiveerd. De uit de financiële leaseovereenkomst voortkomende verplichting wordt als schuld verantwoord. De in de toekomstige leasetermijnen begrepen interest wordt gedurende de looptijd van de financiële leaseovereenkomst ten laste van het resultaat gebracht.

Financiële vaste activa
De financiële vaste activa worden gewaardeerd tegen reële waarde en vervolgens tegen geamortiseerde kostprijs. Deelnemingen in groepsmaatschappijen en overige deelnemingen waarin invloed van betekenis kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd volgens de nettovermogenswaardemethode. Invloed van betekenis wordt in ieder geval verondersteld aanwezig te zijn bij het kunnen uitbrengen van 20% of meer van de stemrechten. De nettovermogenswaarde wordt berekend volgens de grondslagen die gelden voor deze jaarrekening; voor deelnemingen waarvan onvoldoende gegevens beschikbaar zijn voor aanpassing aan deze grondslagen, wordt uitgegaan van de waarderingsgrondslagen van de desbetreffende deelneming. Indien de waardering van een deelneming volgens de nettovermogenswaarde negatief is, waarbij ook leningen aan deze deelneming worden betrokken (netto-investering), wordt deze op nihil gewaardeerd. Deelnemingen waarop geen invloed van betekenis kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. Indien sprake is van een duurzame waardevermindering vindt waardering plaats tegen deze lagere waarde; afwaardering vindt plaats ten laste van de resultatenrekening.

Deelnemingen waarin geen invloed van betekenis wordt uitgeoefend, worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of lagere realiseerbare waarde. Indien sprake is van een stellig voornemen tot afstoting vindt waardering plaats tegen de eventuele lagere verwachte verkoopwaarde. Indien de onderneming een actief of een passief overdraagt aan een deelneming die wordt gewaardeerd op verkrijgingsprijs of actuele waarde, wordt de winst of het verlies voortvloeiend uit deze overdracht direct en volledig in de geconsolideerde resultatenrekening verwerkt, tenzij de winst op de overdracht in wezen niet is gerealiseerd.

De leningen aan niet-geconsolideerde deelnemingen worden initieel opgenomen tegen reële waarde.

De grondslagen voor overige financiële vaste activa zijn opgenomen onder het kopje Financiële Instrumenten.

Dividenden worden verantwoord in de periode waarin zij betaalbaar worden gesteld. Rentebaten worden verantwoord in de periode waartoe zij behoren, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende post. Eventuele winsten of verliezen worden verantwoord onder de financiële baten en lasten.
Kapitaalbelangen die niet worden aangemerkt als deelneming worden onder de effecten gerubriceerd.

5.1.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

Vaste activa - bijzondere waardeverminderingen
Vaste activa met een lange levensduur worden beoordeeld op bijzondere waardeverminderingen wanneer wijzigingen of omstandigheden zich voordoen die doen vermoeden dat de boekwaarde van een actief niet terugverdiend zal worden. Als dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief geschat. De realiseerbare waarde is de hoogste van de bedrijfswaarde en de opbrengstwaarde. De terugverdienmogelijkheid van activa die in gebruik zijn, wordt bepaald door de boekwaarde van een actief te vergelijken met de opbrengstwaarde of de bedrijfswaarde zijnde de geschatte contante waarde van de toekomstige netto kasstromen die het actief naar verwachting zal genereren. Wanneer de boekwaarde van een actief hoger is dan de geschatte contante waarde van de toekomstige kasstromen, worden bijzondere waardeverminderingen verantwoord voor het verschil tussen de boekwaarde en de realiseerbare waarde.
De opbrengstwaarde is gebaseerd op de geschatte verkoopprijs minus de geschatte kosten welke nodig zijn om de verkoop te realiseren.Verder wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er enige indicatie is dat een in eerdere jaren verantwoord bijzonder waardeverminderingsverlies is verminderd. Als een dergelijke indicatie aanwezig is, wordt de realiseerbare waarde van het betreffende actief (of kasstroomgenererende eenheid) geschat.
Terugneming van een eerder verantwoord bijzonder waardeverminderingsverlies vindt alleen plaats als sprake is van een wijziging van de gehanteerde schattingen bij het bepalen van de realiseerbare waarde sinds de verantwoording van het laatste bijzonder waardeverminderingsverlies. In dat geval wordt de boekwaarde van het actief (of kasstroomgenererende eenheid) opgehoogd tot de geschatte realiseerbare waarde, maar niet hoger dan de boekwaarde die bepaald zou zijn (na afschrijvingen) als in voorgaande jaren geen bijzonder waardeverminderingsverlies voor het actief (of kasstroomgenererende eenheid) zou zijn verantwoord.

Zorginstelling Livio heeft de realiseerbare directe opbrengstwaarde bij verkoop en de contante waarde van de toekomstige kasstromen van haar zorgvastgoed benaderd op het niveau van de kasstroomgenererende eenheden, en vergeleken met de boekwaarde van het vastgoed en de overige met de bedrijfsvoering samenhangende activa per 31 december 2019.
De realiseerbare directe opbrengstwaarden van vaste activa waarvan het voornemen bestaat deze te verkopen, zijn ontleend aan taxaties door onafhankelijke externe taxateurs, uitgaande van verkoop in lege staat en kosten koper.

Uitgangspunt van een kasstroom genererende eenheid is dat alle panden tezamen waarin onze medewerkers activiteiten verrichten gedefinieerd dienen te worden als kleinst identificeerbare groep activa. Dit betreffen zowel huur als eigendomspanden. Het belangrijkste argument hiervoor is dat de stichting haar interne activiteiten en prestatiemetingen niet per pand heeft georganiseerd. Een aanvullend argument is dat de stichting werkt met zelfsturende en professionele zorgteams. De meeste van deze zelfsturende en professionele zorgteams delen een pand met andere zelfsturende en professionele zorgteams.

Bij de bepaling van de contante waarde van de toekomstige kasstromen is in verband met de onzekerheden over de definitieve uitwerking van de beleidsvoornemens, de temporisering van de maatregelen, de gevolgen daarvan voor de omvang van de cliëntenpopulatie, de mogelijkheden tot externe verhuur van vrijgekomen appartementen e.d. een kwalitatieve toets uitgevoerd.
De onderstaande aanwijzingen zijn inzake het boekjaar 2019 in beschouwing genomen:
1. De marktwaarde van het actief is beduidend meer gedaald dan op grond van normale veroudering mag worden verwacht;
2. Gedurende het boekjaar hebben zich belangrijke veranderingen voorgedaan of deze zullen zich in de nabije toekomst voordoen op het terrein van de technologie, de markt, de economische omstandigheden of de wetgeving, met een nadelige invloed op de rechtspersoon;
3. Marktrentes of andere marktrentabiliteitseisen op investeringen zijn de afgelopen periode gestegen. Dit kan een stijging van de disconteringsvoet en een aanzienlijke daling van de bedrijfswaarde tot gevolg hebben;
4. De boekwaarde van de netto activa is hoger dan de marktwaarde van het uitstaande aandelenkapitaal;
5. Economische veroudering of beschadiging van het actief;

5.1.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

6. Belangrijke veranderingen in het gebruik van het actief als gevolg van reeds uitgevoerde of voorgenomen plannen tot staking of herstructurering van de activiteiten waartoe een actief behoort;
7. Aanwijzingen vanuit interne rapportages dat de economische prestaties van het actief beduidend minder zullen zijn of zullen worden dan door de onderneming werd verwacht.

Conclusie:
Livio heeft de kwalitatieve toets uitgevoerd. Per balansdatum 2019 is er geen sprake van een aanwijzing noch indicatie voor een bijzondere waardevermindering voor Livio, m.u.v. waardevermindering op de immateriële vaste activa.

Saldering
Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als de onderneming beschikt over een deugdelijk juridisch instrument om het financiële actief en de financiële verplichting gesaldeerd af te wikkelen en de onderneming het stellige voornemen heeft om het saldo als zodanig netto of simultaan af te wikkelen. Als sprake is van een overdracht van een financieel actief dat niet voor verwijdering uit de balans in aanmerking komt, wordt het overgedragen actief en de daarmee samenhangende verplichting niet gesaldeerd.

Financiële vaste activa
De financiële vaste activa worden gewaardeerd tegen reële waarde en vervolgens tegen geamortiseerde kostprijs. Deelnemingen in groepsmaatschappijen en overige deelnemingen waarin invloed van betekenis kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd volgens de nettovermogenswaardemethode. Invloed van betekenis wordt in ieder geval verondersteld aanwezig te zijn bij het kunnen uitbrengen van 20% of meer van de stemrechten. De nettovermogenswaarde wordt berekend volgens de grondslagen die gelden voor deze jaarrekening; voor deelnemingen waarvan onvoldoende gegevens beschikbaar zijn voor aanpassing aan deze grondslagen, wordt uitgegaan van de waarderingsgrondslagen van de desbetreffende deelneming. Indien de waardering van een deelneming volgens de nettovermogenswaarde negatief is, waarbij ook leningen aan deze deelneming worden betrokken (netto-investering), wordt deze op nihil gewaardeerd. Deelnemingen waarop geen invloed van betekenis kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. Indien sprake is van een duurzame waardevermindering vindt waardering plaats tegen deze lagere waarde; afwaardering vindt plaats ten laste van de resultatenrekening.

Deelnemingen waarin geen invloed van betekenis wordt uitgeoefend, worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of lagere realiseerbare waarde. Indien sprake is van een stellig voornemen tot afstoting vindt waardering plaats tegen de eventuele lagere verwachte verkoopwaarde. Indien de onderneming een actief of een passief overdraagt aan een deelneming die wordt gewaardeerd op verkrijgingsprijs of actuele waarde, wordt de winst of het verlies voortvloeiend uit deze overdracht direct en volledig in de geconsolideerde resultatenrekening verwerkt, tenzij de winst op de overdracht in wezen niet is gerealiseerd.

Toelichtingsvereiste
De leningen aan niet-geconsolideerde deelnemingen worden initieel opgenomen tegen reële waarde.
De grondslagen voor overige financiële vaste activa zijn opgenomen onder het kopje Financiële Instrumenten.
Dividenden worden verantwoord in de periode waarin zij betaalbaar worden gesteld. Rentebaten worden verantwoord in de periode waartoe zij behoren, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende post. Eventuele winsten of verliezen worden verantwoord onder de financiële baten en lasten.
Kapitaalbelangen die niet worden aangemerkt als deelneming worden onder de effecten gerubriceerd.

Als in een latere periode de waarde van het actief, onderhevig aan een bijzondere waardevermindering, stijgt en het herstel objectief in verband kan worden gebracht met een gebeurtenis die plaatsvond na de opname van het bijzondere waardeverminderingsverlies, wordt het bedrag uit hoofde van het herstel (tot maximaal de oorspronkelijke kostprijs) opgenomen in de resultatenrekening.

5.1.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

Vervreemding van vaste activa
Voor verkoop beschikbare activa worden gewaardeerd tegen boekwaarde of lagere opbrengstwaarde.

Voorraden
Voorraden zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of lagere marktwaarde.
Handelskortingen en soortgelijke (te) ontvangen vergoedingen met betrekking tot de inkoop van voorraden worden in mindering gebracht op de verkrijgingsprijs.

Financiële instrumenten
Financiële instrumenten omvatten handels- en overige vorderingen, geldmiddelen, leningen en overige financieringsverplichtingen, handelsschulden en overige te betalen posten en afgeleide financiële instrumenten (derivaten).
Financiële instrumenten omvatten tevens in contracten besloten afgeleide financiële instrumenten (derivaten). Deze worden door de instelling gescheiden van het basiscontract en apart verantwoord indien de economische kenmerken en risico's van het basiscontract en het daarin besloten derivaat niet nauw verwant zijn, indien een apart instrument met dezelfde voorwaarden als het in het contract besloten derivaat aan de definitie van een derivaat zou voldoen en het gecombineerde instrument niet wordt gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de resultatenrekening.
Financiële instrumenten, inclusief de van de basiscontracten gescheiden afgeleide financiële instrumenten, worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde, waarbij (dis)agio en de direct toerekenbare transactiekosten in de eerste opname worden meegenomen. Indien instrumenten niet zijn gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de resultatenrekening, maken eventuele direct toerekenbare transactiekosten deel uit van de eerste waardering.

In contracten besloten financiële instrumenten die niet worden gescheiden van het basiscontract, worden verwerkt in overeenstemming met het basiscontract.

Indien financiële instrumenten worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, worden de effectieve rente en eventuele bijzondere waardeverminderingsverliezen direct in de reultatenrekening verwerkt.

Afgeleide financiële instrumenten
(Waardering van afgeleide instrumenten op kostprijs of lagere marktwaarde)
Afgeleide instrumenten worden gewaardeerd op actuele waarde waarbij alle waardewijzigingen in de resultatenrekening worden verantwoord, tenzij hedge accounting wordt toegepast ter afdekking van de variabiliteit van toekomstige kasstromen die effect hebben op de resultatenrekeningen (kasstroomhedge). Indien kasstroomhedge accounting plaatsvindt, wordt het effectieve deel van de reëlewaardewijzigingen van de afgeleide instrumenten in eerste instantie in de herwaarderingsreserve verantwoord. Op het moment dat de verwachte toekomstige transacties leiden tot de verantwoording van resultaten in de resultatenrekening, vindt overboeking vanuit de herwaarderingsreserve naar de resultatenrekening plaats. Indien de afgedekte positie van een verwachte toekomstige transactie leidt tot de opname in de balans van een niet-financieel actief of een niet-financiële verplichting past de instelling de kostprijs van dit actief aan met de hedgeresultaten door middel van een overboeking uit de herwaarderingsreserve van de tot dat moment in deze reserve uitgestelde resultaten.

5.1.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

De reële waarde van een financieel instrument is het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een passief kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en van elkaar onafhankelijk zijn. De reële waarde van beursgenoteerde financiële instrumenten wordt bepaald aan de hand van de biedprijs. De reële waarde van niet-beursgenoteerde financiële instrumenten wordt bepaald door de verwachte kasstromen contant te maken tegen een disconteringsvoet die gelijk is aan de geldende risicovrije marktrente voor de resterende looptijd vermeerderd met krediet- en liquiditeitsopslagen. De reële waarde van derivaten waarbij collateral wordt uitgewisseld, wordt bepaald door het contant maken van de kasstromen aan de hand van de (Eonia) swapcurve, omdat door de uitwisseling het krediet- en liquiditeitsrisico wordt gemitigeerd. De reële waarde van derivaten waarbij geen collateral wordt uitgewisseld, wordt bepaald door het contant maken van de kasstromen aan de hand van de relevante swapcurve vermeerderd met krediet- en liquiditeitsopslagen.

De onderneming documenteert de hedgerelaties in generieke hedgedocumentatie en toetst periodiek de effectiviteit van de hedgerelaties door vast te stellen dat er sprake is van een effectieve hedge respectievelijk dat er geen sprake is van overhedges.

De effectiviteitstest vindt plaats door vergelijking van de cumulatieve reële-waardeverandering van een op afsluitdatum gedefinieerd hypothetisch afgeleid instrument, met een reële waarde van nihil op afsluitdatum, als proxy van de afgedekte positie met de cumulatieve waardeverandering van het actuele afgeleide instrument. Indien de laatste een hogere negatieve waarde heeft dan het hypothetisch afgeleide instrument, wordt het verschil als ineffectiviteit in de resultatenrekening verantwoord. of: Bij waardering van afgeleide instrumenten in hedgerelaties toetst de onderneming periodiek de effectiviteit van de hedgerelaties door vergelijking van de cumulatieve reële-waardewijziging van de afgedekte positie met de cumulatieve waardewijzigingen van de afgeleide instrumenten. De laagste van de cumulatieve waardewijziging van de afgedekte positie en de cumulatieve waardewijziging van de afgeleide instrumenten wordt in de herwaarderingsreserve uitgesteld. Eventuele ineffectiviteit wordt direct in de resultatenrekening verwerkt.

Hedge
Bij het aantrekken van geld wordt gestreefd naar een stabiel rentelastenniveau. Het gebruik van rentederivaten wordt toegepast voorzover dit zowel door de Nederlandse wetgeving is toegestaan als binnen de richtlijnen van de Nederlandse Zorgautoriteit.
Het gebruik van rentederivaten is alleen toegestaan voor het verminderen of afdekken van renterisico’s en het beleid dienaangaande is prudent en transparant. Het rentederivaat is gekoppeld aan een positie van dezelfde bank.
De looptijd van het rentederivaat is niet langer dan de looptijd van de lening, maar nooit langer dan 10 jaar.

Onderhanden werk uit hoofde van DBC's / DBC-zorgproducten (en DBBC's)
Het onderhanden werk uit hoofde van DBC's / DBC-zorgproducten wordt gewaardeerd tegen de opbrengstwaarde of de vervaardigingsprijs, zijnde de afgeleide verkoopwaarde van de reeds bestede verrichtingen. De productie van het onderhanden werk is bepaald door de openstaande verrichtingen te koppelen aan de DBC's / DBC-zorgproducten die ultimo boekjaar openstonden. Op het onderhanden werk worden de voorschotten die ontvangen zijn van verzekeraars in mindering gebracht.

Vorderingen
De eerste waardering van vorderingen is tegen reële waarde, inclusief transactiekosten. (Door toepassing van de effectieve rentemethode worden transactiekosten als onderdeel van de amortisatie in de winst- en verliesrekening verwerkt). De vervolgwaardering van vorderingen is tegen geamortiseerde kostprijs (indien geen sprake van agio/disagio of transactiekosten dan geamortiseerde kostprijs gelijk aan nominale waarde). Een voorziening wordt getroffen op de vorderingen op grond van verwachte oninbaarheid.

5.1.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

Een vordering uit hoofde van financieringstekorten of een schuld uit hoofde van financieringsoverschotten is het aan het einde van het boekjaar bestaande verschil tussen het wettelijk budget voor aanvaardbare kosten en de ontvangen voorschotten en de in rekening gebrachte vergoedingen voor diensten en verrichtingen ter dekking van het wettelijk budget (artikel 6 Regeling verslaggeving WTZi).

Liquide middelen
Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en direct opeisbare deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.
Liquide middelen die naar verwachting langer dan 12 maanden niet ter beschikking staan van de onderneming, worden gerubriceerd als financiële vaste activa.

Eigen vermogen
Financiële instrumenten die op grond van de economische realiteit worden aangemerkt als eigenvermogensinstrumenten, worden gepresenteerd onder het eigen vermogen. Financiële instrumenten die op grond van de economische realiteit worden aangemerkt als een financiële verplichting, worden gepresenteerd onder schulden. Rente, dividenden, baten en lasten met betrekking tot deze financiële instrumenten worden in de resultatenrekening verantwoord als kosten of opbrengsten.

Bestemmingsreserves
Bestemmingsreserves zijn reserves waaraan door de bevoegde organen van de instelling een beperktere bestedingsmogelijkheid is aangebracht dan op grond van de statuten zou bestaan.

Bestemmingsfondsen
Bestemmingsfondsen zijn reserves waaraan door derden een beperktere bestedingsmogelijkheid is aangebracht dan op grond van de statuten zou bestaan.

Algemene reserve en overige reserves
Onder algemene en overige reserves is opgenomen dat deel van het eigen vermogen, waarover de bevoegde organen binnen de statutaire doelstellingen van de instelling vrij kunnen beschikken.

Aanwending van bestemmingsreserves en -fondsen
Uitgaven die worden gedekt uit bestemmingsreserves en bestemmingsfondsen worden in de resultatenrekening verantwoord, en via de resultaatbestemming ten laste van de betreffende reserve of fonds gebracht. Wijzigingen in de beperking van de bestemming van reserves welke door de daartoe bevoegde organen of instanties worden aangebracht, worden als overige mutatie binnen het eigen vermogen verwerkt.

Voorzieningen (algemeen)
Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan en die het gevolg zijn van een gebeurtenis uit het verleden, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichting en verliezen af te wikkelen. Wanneer verplichtingen naar verwachting door een derde zullen worden vergoed, wordt deze vergoeding als een actief in de balans opgenomen indien het waarschijnlijk is dat deze vergoeding zal worden ontvangen bij de afwikkeling van de verplichting.
Personele voorzieningen worden, indien het effect van de tijdswaarde van geld materieel is, gewaardeerd tegen de contante waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichting af te wikkelen. De disconteringsvoet voor uitgaven waartegen contant wordt gemaakt, geeft de actuele marktrente weer. Hierin zijn de risico's waarmee bij het schatten van de toekomstige uitgaven reeds rekening is gehouden niet betrokken.

5.1.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

Voorziening groot onderhoud
De voorziening groot onderhoud wordt gevormd voor verwachte kosten inzake periodiek onderhoud van panden, installaties, e.d., gebaseerd op een meerjaren onderhoudsplan. De voorziening is gebaseerd op nominale waarde. De voorziening heeft alleen betrekking op het boekjaar 2018

Voorziening jubileumverplichtingen
De jubileumvoorziening betreft een voorziening voor toekomstige jubileumuitkeringen. De voorziening betreft de nominale waarde van de in de toekomst uit te keren jubileumuitkeringen. De berekening is gebaseerd op gedane toezeggingen, blijfkans en leeftijd.

Voorziening langdurig zieken
Voor langdurig zieken is een voorziening gevormd op basis van de contante waarde van de verwachte loonkosten in de eerste twee jaren van de arbeidsongeschiktheid (voor medewerkers die naar verwachting niet zullen terugkeren in het arbeidsproces), voorzover deze na 31 december 2019 vallen, gebaseerd op 100 % gedurende het eerste jaar en 70 % gedurende het tweede jaar.

Schulden
Onder de langlopende schulden worden schulden opgenomen met een resterende looptijd van meer dan één jaar. De kortlopende schulden hebben een verwachte looptijd van maximaal één jaar. De schulden worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De aflossingsverplichtingen voor het komend jaar van de langlopende schulden worden opgenomen onder kortlopende schulden.

5.1.4.3 Grondslagen van resultaatbepaling

Algemeen
Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de baten en de lasten over het verslagjaar, met inachtneming van de hiervoor reeds vermelde waarderingsgrondslagen.
Baten worden in de winst- en verliesrekening opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verlichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.
Baten worden verantwoord in het jaar waarin de baten zijn gerealiseerd. Lasten worden in aanmerking genomen in het jaar waarin deze voorzienbaar zijn. De overige baten en lasten worden toegerekend aan de verslagperiode waarop deze betrekking hebben.

Baten (waaronder nagekomen budgetaanpassingen) en lasten uit voorgaande jaren die in dit boekjaar zijn geconstateerd, worden aan dit boekjaar toegerekend. In het geval van een geconstateerde fout in voorgaande boekjaren wordt foutherstel toegepast.

Opbrengsten
Opbrengsten uit het verlenen van diensten worden in de resultatenrekening verwerkt wanneer het bedrag van de opbrengsten op betrouwbare wijze kan worden bepaald, de inning van de te ontvangen vergoeding waarschijnlijk is, de mate waarin de dienstverlening op balansdatum is verricht betrouwbaar kan worden bepaald en de reeds gemaakte kosten en de kosten die (mogelijk) nog moeten worden gemaakt om de dienstverlening te voltooien op betrouwbare wijze kunnen worden bepaald.
Indien het resultaat van een bepaalde opdracht tot dienstverlening niet op betrouwbare wijze kan worden bepaald, worden de opbrengsten verwerkt tot het bedrag van de kosten van de dienstverlening die worden gedekt door de opbrengsten.

5.1.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

De met de opbrengsten samenhangende lasten worden toegerekend aan de periode waarin de baten zijn verantwoord. Huuropbrengsten worden lineair in de resultatenrekening opgenomen op basis van de duur van de huurovereenkomst. Vergoedingen ter stimulering van het sluiten van huurovereenkomsten worden als integraal deel van de totale huuropbrengsten verwerkt.

Personele kosten
Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de resultatenrekening voorzover ze verschuldigd zijn aan werknemers respectievelijk de belastingautoriteit.
De beloningen van het personeel worden als last in de winst-en-verliesrekening verantwoord in de periode waarin de arbeidsprestatie wordt verricht en, voor zover nog niet uitbetaald, als verplichting op de balans opgenomen. Als de reeds betaalde bedragen de verschuldigde beloningen overtreffen, wordt het meerdere opgenomen als een overlopend actief voor zover er sprake zal zijn van terugbetaling door het personeel of van verrekening met toekomstige betalingen door de instelling.

Voor de beloningen met opbouw van rechten (sabbatical leave, gratificaties e.d.) worden de verwachte lasten gedurende het dienstverband in aanmerking genomen. Een verwachte vergoeding ten gevolge van gratificaties worden verantwoord indien de verplichting tot betaling van die vergoeding is ontstaan op of vóór balansdatum en een betrouwbare schatting van de verplichtingen kan worden gemaakt. Ontvangen bijdragen voortvloeiend uit levensloopregelingen worden in aanmerking genomen in de periode waarover deze bijdragen zijn verschuldigd. Toevoegingen aan en vrijval van verplichtingen worden ten laste respectievelijk ten gunste van de winst-en-verliesrekening gebracht.

Indien een beloning wordt betaald, waarbij geen rechten worden opgebouwd (bijvoorbeeld doorbetaling in geval van ziekte of arbeidsongeschiktheid) worden de verwachte lasten verantwoord in de periode waarover deze beloning is verschuldigd. Voor op balansdatum bestaande verplichtingen tot het in de toekomst doorbetalen van beloningen (inclusief ontslagvergoedingen) aan personeelsleden die op balansdatum naar verwachting blijvend geheel of gedeeltelijk niet in staat zijn om werkzaamheden te verrichten door ziekte of arbeidsongeschiktheid wordt een voorziening opgenomen. De verantwoorde verplichting betreft de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de desbetreffende verplichting op balansdatum af te wikkelen. De beste schatting is gebaseerd op contractuele afspraken met personeelsleden (CAO en individuele arbeidsovereenkomsten). Toevoegingen aan en vrijval van verplichtingen worden ten laste respectievelijk ten gunste van de winst-en-verliesrekening gebracht.

Ontslagvergoedingen
Ontslagvergoedingen zijn vergoedingen die worden toegekend in ruil voor de beëindiging van het dienstverband. Een uitkering als gevolg van ontslag wordt als verplichting en als last verwerkt als de onderneming zich aantoonbaar onvoorwaardelijk heeft verbonden tot betaling van een ontslagvergoeding. Als het ontslag onderdeel is van een reorganisatie, worden de kosten van de ontslagvergoeding opgenomen in een reorganisatievergoeding. Zie hiervoor de grondslag onder het hoofd Voorzieningen. Ontslagvergoedingen worden gewaardeerd met inachtneming van de aard van de vergoeding. Als de ontslagvergoeding een verbetering is van de beloningen na afloop van het dienstverband, vindt waardering plaats volgens dezelfde grondslagen die worden toegepast voor pensioenregelingen. Andere ontslagvergoedingen worden gewaardeerd op basis van de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichting af te wikkelen.

Pensioenen
Stichting Livio heeft voor haar werknemers een toegezegde pensioenregeling. Hiervoor in aanmerking komende werknemers hebben op de pensioengerechtigde leeftijd recht op een pensioen dat is gebaseerd op het gemiddeld verdiende loon berekend over de jaren dat de werknemer pensioen heeft opgebouwd bij Stichting Livio. De verplichtingen, die voortvloeien uit deze rechten van haar personeel, zijn ondergebracht bij het bedrijfstakpensioenfonds Zorg en Welzijn. Stichting Livio betaalt hiervoor premies waarvan de helft door de werkgever wordt betaald en de helft door de werknemer. De pensioenrechten worden jaarlijks geïndexeerd, indien en voor zover de dekkingsgraad van het pensioenfonds (het vermogen van het pensioenfonds gedeeld door haar financiële verplichtingen) dit toelaat.

5.1.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

Per 1 januari 2015 gelden nieuwe regels voor pensioenfondsen. Daarbij behoort ook een nieuwe berekening van de dekkingsgraad. De 'nieuwe' dekkingsgraad is het gemiddelde van de laatste twaalf dekkingsgraden. Door een gemiddelde te gebruiken, zal de dekkingsgraad nu minder sterk schommelen. In februari 2019 bedroeg de gemiddelde dekkingsgraad 96,2%. Het minimalevereiste niveau van de dekkingsgraad is 104,3%. Het pensioenfonds verwacht volgens het herstelplan binnen 5 jaar hieraan te kunnen voldoen en voorziet geen noodzaak voor de aangesloten instellingen om extra stortingen te verrichten of om bijzondere premieverhogingen door te voeren. Stichting Livio heeft geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen in geval van een tekort bij het pensioenfonds, anders dan het effect van hogere toekomstige premies. Stichting Livio heeft daarom alleen de verschuldigde premies tot en met het einde van het boekjaar in de jaarrekening verantwoord.

Leasing
De onderneming kan financiële en operationele leasecontracten afsluiten. Een leaseovereenkomst waarbij de voor- en nadelen verbonden aan het eigendom van het leaseobject geheel of nagenoeg geheel door de lessee worden gedragen, wordt aangemerkt als een financiële lease. Alle andere leaseovereenkomsten classificeren als operationele leases. Bij de leaseclassificatie is de economische realiteit van de transactie bepalend en niet zozeer de juridische vorm. Classificatie van de lease vindt plaats op het tijdstip van het aangaan van de betreffende leaseovereenkomst.

Financiële leases
Als de onderneming optreedt als lessee in een financiële lease, wordt het leaseobject (en de daarmee samenhangende schuld) bij de aanvang van de leaseperiode in de balans verwerkt tegen de reële waarde van het leaseobject of, indien deze lager is, tegen de contante waarde van de minimale leasebetalingen. Beide waardes worden bepaald op het tijdstip van het aangaan van de leaseovereenkomst. De toegepaste rentevoet bij de berekening van de contante waarde is de impliciete rentevoet. Indien deze rentevoet praktisch niet te bepalen is, wordt de marginale rentevoet gehanteerd. De initiële directe kosten worden opgenomen in de eerste waardering van het leaseobject.
De grondslagen voor de vervolgwaardering van het leaseobject zijn beschreven onder het hoofd Materiële vaste activa. Als geen redelijke zekerheid bestaat dat de onderneming eigenaar van een leaseobject zal worden aan het einde van de leaseperiode, wordt het object afgeschreven over de kortste termijn van de leaseperiode of de gebruiksduur van het object.

De minimale leasebetalingen worden gesplitst in rentelasten en aflossing van de uitstaande leaseverplichting. De rentelasten worden gedurende de leaseperiode zodanig toegerekend aan elke periode dat dit resulteert in een constante periodieke rentevoet over de resterende netto-verplichting met betrekking tot de financiële lease. Voorwaardelijke leasebetalingen worden als last verwerkt in de periode dat aan de voorwaarden tot betaling wordt voldaan.

Operationele leases
Als de onderneming optreedt als lessee in een operationele lease, wordt het leaseobject niet geactiveerd. Vergoedingen die worden ontvangen als stimulering voor het afsluiten van een overeenkomst worden verwerkt als een vermindering van de leasekosten over de leaseperiode. Leasebetalingen en vergoedingen inzake operationele leases worden lineair over de leaseperiode ten laste respectievelijk ten gunste van de resultatenrekening gebracht, tenzij een andere toerekeningsystematiek meer representatief is voor het patroon van de met het leaseobject te verkrijgen voordelen.

Financiële baten en lasten
De financiële baten en lasten betreffen van derden en groepsmaatschappijen ontvangen (te ontvangen) en aan derden en groepsmaatschappijen betaalde (te betalen) interest. Tevens is hieronder opgenomen het aandeel van de stichting in het resultaat van de op nettovermogenswaarde gewaardeerde deelnemingen danwel ontvangen dividenden van deelnemingen waarin geen invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid wordt uitgeoefend en waardeveranderingen van financiële vaste activa en effecten.

5.1.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

Overheidssubsidies
Overheidssubsidies worden aanvankelijk in de balans opgenomen als vooruitontvangen baten zodra er redelijke zekerheid bestaat dat zij zullen worden ontvangen en dat de groep zal voldoen aan de daaraan verbonden voorwaarden. Subsidies ter compensatie van door de groep gemaakte kosten worden systematisch als opbrengsten in de resultatenrekening opgenomen in dezelfde periode als die waarin de kosten worden gemaakt. Subsidies ter compensatie van de groep voor de kosten van een actief worden systematisch in de resultatenrekening opgenomen gedurende de gebruiksduur van het actief. Een krediet afgesloten tegen een lagere rente dan de marktrente, wordt als schuld in de balans opgenomen waarbij waardering plaatsvindt zoals opgenomen onder Financiële instrumenten. Het verschil tussen het hogere ontvangen bedrag van het krediet en de boekwaarde bij eerste verwerking betreft het voordeel als gevolg van de lagere rente. Dit voordeel wordt verwerkt als overheidssubsidie. Inzake de exploitatiesubsidies worden vooruitontvangen bedragen onder de overlopende passiva verantwoord.

5.1.4.4 Grondslagen voor de opstelling van het kasstroomoverzicht
Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen en beleggingen die zonder beperkingen en zonder materieel risico van waardeverminderingen als gevolg van de transactie kunnen worden omgezet in geldmiddelen.

Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest, ontvangen dividenden en winstbelastingen zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten. Betaalde dividenden zijn opgenomen onder de kasstroom uit financieringsactiviteiten.

De verkrijgingsprijs van de verworven groepsmaatschappij is opgenomen onder de kasstroom uit investeringsactiviteiten, voor zover betaling in geld heeft plaatsgevonden. De in de verworven groepsmaatschappij aanwezige geldmiddelen zijn van de aankoopprijs in aftrek gebracht.

Transacties waarbij geen ruil van kasmiddelen plaatsvindt, waaronder financiële leasing, zijn niet in het kasstroomoverzicht opgenomen. De betaling van de leasetermijnen uit hoofde van het financiële leasecontract zijn voor het gedeelte dat betrekking heeft op de aflossing als een uitgave uit financieringsactiviteiten aangemerkt en voor het gedeelte dat betrekking heeft op de interest als een uitgave uit operationele activiteiten.

Kasstromen uit financiële afgeleide instrumenten die worden verantwoord als reële waarde-hedges of kasstroom-hedges worden in dezelfde categorie ingedeeld als de kasstromen uit de afgedekte balansposten. Kasstromen uit financiële derivaten waarbij hedge accounting niet langer wordt toegepast, worden consistent met de aard van het instrument ingedeeld, vanaf de datum waarop de hedge accounting is beëindigd.

(In de toelichting wordt aandacht besteed aan de aspecten die voor een goed begrip van het kasstroomoverzicht van belang zijn. Aanbevolen wordt belangrijke afwijkingen tussen enerzijds mutaties in balansposten die blijken uit een kasstroomoverzicht en anderzijds verschillen tussen de balansen aan het begin en het einde van de periode nader toe te lichten. Tevens dient een cijfermatige aansluiting opgenomen te worden tussen het begrip geldmiddelen in het kasstroomoverzicht en begrip liquide middelen in de balans wanneer er hiertussen een verschil bestaat).

5.1.4.5 Grondslagen voor gebeurtenissen na balansdatum
Gebeurtenissen die nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum en die blijken tot aan de datum van het opmaken van de jaarrekening worden verwerkt in de jaarrekening.
Gebeurtenissen die geen nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum worden niet in de jaarrekening verwerkt. Als dergelijke gebeurtenissen van belang zijn voor de oordeelsvorming van de gebruikers van de jaarrekening, worden de aard en de geschatte financiële gevolgen ervan toegelicht in de jaarrekening.

5.1.4.6 Waarderingsgrondslagen WNT
Voor de uitvoering van de Wet normering topinkomens (WNT) heeft de instelling zich gehouden aan de wet- en regelgeving inzake de WNT, waaronder de instellingsspecifieke (sectorale) regels.

5.1.5 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS

ACTIVA

1. Immateriële vaste activa

De specificatie is als volgt:	31-dec-19 x € 1.000	31-dec-18 x € 1.000
Vooruitbetalingen op immateriële activa	493	749
Totaal immateriële vaste activa	493	749

Het verloop van de immateriële activa in het verslagjaar is als volgt weer te geven:	2019 x € 1.000	2018 x € 1.000
Boekwaarde per 1 januari	749	-
Bij: investeringen	222	749
Af: afschrijvingen	-	-
Af: bijzondere waardeverminderingen	-	-
Bij: terugname bijzondere waardeverminderingen	-	-
Af: terugname geheel afgeschreven activa	-	-
Af: desinvesteringen	478	-
Boekwaarde per 31 december	493	749

Toelichting:
Betreft geactiveerde kosten in verband met de ontwikkeling van het ECD (Electronisch Cliënten Dossier) Voor een nadere specificatie van het verloop van de immateriële vaste activa per activagroep wordt verwezen naar het mutatieoverzicht onder 5.1.6.

2. Materiële vaste activa

De specificatie is als volgt:	31-dec-19 x € 1.000	31-dec-18 x € 1.000
Bedrijfsgebouwen en terreinen	37.710	39.525
Machines en installaties	8.492	7.528
Andere vaste bedrijfsmiddelen, technische en administratieve uitrusting	7.351	7.627
Materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen op materiële vaste activa	90	166
Niet aan het bedrijfsproces dienstbare materiële activa	-	-
Totaal materiële vaste activa	53.644	54.846

Het verloop van de materiële activa in het verslagjaar is als volgt weer te geven:	2019 x € 1.000	2018 x € 1.000
Boekwaarde per 1 januari	54.846	41.290
Bij: investeringen	3.877	19.815
Af: afschrijvingen	5.003	4.454
Af: terugname geheel afgeschreven activa	-	1.806
Af: herrubrucering	76	-
Boekwaarde per 31 december	53.644	54.846

Toelichting:
Voor een nadere specificatie van het verloop van de materiële vaste activa per activagroep wordt verwezen naar het mutatieoverzicht onder 5.1.7.
Onder de materiële vaste activa is voor een totaalbedrag van € 17,6 mln. (2018: € 18,3 mln.) begrepen inzake financial lease. Dit heeft volledig betrekking op bedrijfsgebouwen. De Stichting leaset deze activa, maar is geen juridisch eigenaar hiervan.
De minimale leasebetalingen en de contante waarde daarvan zijn als volgt te specificeren: < 1 jaar: € 683.907 en € 654.312, 1 - 5 jaar: € 3.110.009 en € 2.656.954, > 5 jaar: € 15.010.796 en 8.410.009.
De vaste activa zijn als zekerheid gesteld voor de langlopende schulden. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar het overzicht van de langlopende leningen in bijlage 5.1.9.

3. Financiële vaste activa

De specificatie is als volgt:	31-dec-19 x € 1.000	31-dec-18 x € 1.000
Overige vorderingen	56	63
Totaal financiële vaste activa	56	63

Het verloop van de financiële vaste activa is als volgt:	2019 x € 1.000	2018 x € 1.000
Boekwaarde per 1 januari	63	9
Verstrekte leningen / verkregen effecten	-	69
(Terugname) waardeverminderingen	-	-
Afschrijving	-7	-15
Boekwaarde per 31 december	56	63

Toelichting:
Voor een nadere specificatie van het verloop van de financiële vaste activa per activagroep wordt verwezen naar het mutatieoverzicht onder 5.1.8.

5.1.5 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS

ACTIVA

4. Voorraden

De specificatie is als volgt:	31-dec-19	31-dec-18
	x € 1.000	x € 1.000
Medische middelen	11	11
Overige voorraden	68	67
Totaal voorraden	79	78

Toelichting:
Op de voorraden is geen voorziening voor incourantheid in aftrek gebracht (vorig jaar: nihil).

5. Onderhanden werk uit hoofde van DBC's / DBC-zorgproducten (DBBC's en overige trajecten)

De specificatie is als volgt:	31-dec-19	31-dec-18
	x € 1.000	x € 1.000
Onderhanden werk DBC's / DBC-zorgproducten gereguleerd segment	625	419
Af: ontvangen voorschotten	357	586
Totaal onderhanden werk	268	-167

5. Vorderingen uit hoofde van financieringstekort en schulden uit hoofde van financieringsoverschot WLZ

	2018	2019	totaal
	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000
Saldo per 1 januari	2.388	-	2.388
Financieringsverschil boekjaar	-	4.389	4.389
Correcties voorgaande jaren	151	-	151
Betalingen/ontvangsten	-2.539	-	-2.539
Subtotaal mutatie boekjaar	-2.388	4.389	2.001
Saldo per 31 december	-	4.389	4.389
Stadium van vaststelling (per erkenning):			
Livio	c	a	

a= interne berekening
b= overeenstemming met zorgverzekeraars
c= definitieve vaststelling NZa

	31-dec-19	31-dec-18
	x € 1.000	x € 1.000
Waarvan gepresenteerd als:		
- vorderingen uit hoofde van financieringstekort	4.389	2.388
- schulden uit hoofde van financieringsoverschot	-	-
	4.389	2.388

Specificatie financieringsverschil in het boekjaar	31-dec-19	31-dec-18
	x € 1.000	x € 1.000
Wettelijk budget voor aanvaardbare kosten Wlz-zorg (exclusief subsidies)	73.622	63.608
Af: vergoedingen ter dekking van het wettelijk budget	69.233	61.220
Totaal financieringsverschil	4.389	2.388

5.1.5 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS

ACTIVA

6. Debiteuren en overige vorderingen

De specificatie is als volgt:	31-dec-19	31-dec-18
	x € 1.000	x € 1.000
Vorderingen op debiteuren	4.213	5.181
Overige vorderingen	1.624	1.453
Nog te ontvangen bedragen:	857	1.035
Overige overlopende activa:	1.533	2.123
Totaal debiteuren en overige vorderingen	8.227	9.792

Toelichting:
Er is geen voorziening die in aftrek op de vorderingen is gebracht.(2018: nihil).
De debiteuren en overige vorderingen hebben een looptijd korter dan 1 jaar.
Ten behoeve van kortlopende schulden aan kredietinstellingen en langlopende schulden aan banken is zijn geen vorderingen verpand

In de overlopende activa is een vooruitbetaling opgenomen inzake software licenties welke voor meerdere jaren gelden.

7. Liquide middelen

De specificatie is als volgt:	31-dec-19	31-dec-18
	x € 1.000	x € 1.000
Bankrekeningen	10.553	743
Kassen	15	15
Totaal liquide middelen	10.568	758

Toelichting:
De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de stichting.

PASSIVA

8. Groepsvermogen

Het groepsvermogen bestaat uit de volgende componenten:	31-dec-19	31-dec-18
	x € 1.000	x € 1.000
Kapitaal	341	341
Bestemmingsfondsen	14.060	10.282
Algemene en overige reserves	11.088	9.757
Totaal groepsvermogen	25.489	20.380

Kapitaal

Het verloop is als volgt weer te geven:	Saldo per 1-jan-2019	Resultaat-bestemming	Overige mutaties	Saldo per 31-dec-2019
	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000
Kapitaal	341	-	-	341
Totaal kapitaal	341	-	-	341

Bestemmingsfondsen

Het verloop is als volgt weer te geven:	Saldo per 1-jan-2019	Resultaat-bestemming	Overige mutaties	Saldo per 31-dec-2019
	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000
Bestemmingsfondsen:				
Reserve aanvaardbare kosten	10.282	3.035	743	14.060
Totaal bestemmingsfondsen	10.282	3.035	743	14.060

Algemene en overige reserves

Het verloop is als volgt weer te geven:	Saldo per 1-jan-2019	Resultaat-bestemming	Overige mutaties	Saldo per 31-dec-2019
	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000
Algemene reserves:				
Algemene reserves	9.757	858	473	11.088
Totaal algemene en overige reserves	9.757	858	473	11.088

Het verloop over jaar 2018 is als volgt weer te geven
Kapitaal

	Saldo per 1-jan-2018	Resultaat-bestemming	Overige mutaties	Saldo per 31-dec-2018
	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000
Kapitaal	341	-	-	341
Totaal kapitaal	341	-	-	341

5.1.5 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS

PASSIVA

Bestemmingsfondsen

	Saldo per 1-jan-2018	Resultaat-bestemming	Overige mutaties	Saldo per 31-dec-2018
	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000
Bestemmingsfondsen:				
Reserve aanvaardbare kosten	9.003	1.279	-	10.282
Totaal bestemmingsfondsen	9.003	1.279	-	10.282

Algemene en overige reserves

	Saldo per 1-jan-2019	Resultaat-bestemming	Overige mutaties	Saldo per 31-dec-2019
	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000
Algemene reserves:				
Algemene reserves	9.223	534	-	9.757
Totaal algemene en overige reserves	9.223	534	-	9.757

9. Voorzieningen

Het verloop is als volgt weer te geven:	Saldo per 1-jan-2019	Dotatie	Onttrekking	Vrijval	Saldo per 31-dec-2019
	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000
- groot onderhoud	1.216	-	-	1.216	-
- jubileumverplichtingen	432	76	76	-	432
- langdurig zieken	397	466	278	-	585
Totaal voorzieningen	2.045	542	354	1.216	1.017

Toelichting in welke mate (het totaal van) de voorzieningen als langlopend moeten worden beschouwd:

	31-dec-2019
	x € 1.000
Kortlopend deel van de voorzieningen (< 1 jr.)	341
Langlopend deel van de voorzieningen (> 1 jr.)	676
hiervan > 5 jaar	207

Toelichting per categorie voorziening:

- voorziening groot onderhoud

Tot en met 31 december 2018 werde de kosten van groot onderhoud verwerkt via de voorziening groot onderhoud. Met ingang van 1 januari is de grondslag voor de verantwoording aangepast en is overgegaan op de zogeheten componentenbenadering voor de waardering van de vaste activa. Op grond hiervan is de voorziening per 1 januari vrijgevallen ten gunste van het vermogen.

- voorziening personeel jubileumuitkering

De jubileumvoorziening heeft betrekking op uitkeringen aan medewerkers op basis van de duur van het dienstverband, en is grotendeels langlopend. Circa EUR 0,13 mln. (2018: circa EUR 0,05 mln.) heeft een looptijd korter dan 1 jaar. De voorziening betreft het geschatte bedrag van de in de toekomst uit te keren jubileumuitkeringen. De berekening is gebaseerd op gedane toezeggingen, blijfkans en leeftijden. Bij de bepaling van de voorziening zijn de volgende belangrijkste actuariële grondslagen gehanteerd: - Disconteringsvoeten: 2,5%, gebaseerd op minimaal AA geclassificeerde Europese ondernemingsobligaties; - Overlevingskansen: prognosetafel AG2014 met correctie voor langleven op basis van inkomensklasse.

- voorziening langdurig zieken

De voorziening voor langdurig zieken wordt gevormd voor EUR 0,5 mln. , waarvan voor een bedrag van EUR 0,1 mln een vordering is opgenomen in de activa in verband met de verwachte vergoedingen van derde. De voorziening is langlopend.

10. Langlopende schulden (nog voor meer dan een jaar)

De specificatie is als volgt:	31-dec-19	31-dec-18
	x € 1.000	x € 1.000
Schulden aan banken	16.595	11.578
Financial lease	18.809	19.460
Nabetaling ORT over verlof	5	426
Totaal langlopende schulden (nog voor meer dan een jaar)	35.409	31.464

Het verloop is als volgt weer te geven:	2019	2018
	x € 1.000	x € 1.000
Stand per 1 januari	32.435	22.655
Bij: nieuwe leningen	6.650	-
Bij: financial lease Wiedenhof	-	15.010
Af: aflossing nabetaling ORT over verlof	421	297
Af: aflossingen	1.071	1.046
Af: extra aflossingen 2019 c.q 2018	275	3.553
Af: aflossingen financial lease	651	334
Stand per 31 december	36.667	32.435
Af: aflossingsverplichting komend boekjaar	1.258	971
Stand langlopende schulden per 31 december	35.409	31.464

5.1.5 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS

Toelichting in welke mate (het totaal van) de langlopende schulden als langlopend moeten worden beschouwd:

Kortlopend deel van de langlopende schulden (< 1 jr.), aflossingsverplichtingen	1.258	971
Langlopend deel van de langlopende schulden (> 1 jr.) (balanspost)	35.409	31.464
hiervan > 5 jaar	13.741	9.642

Voor een nadere toelichting op de langlopende schulden wordt verwezen naar de bijlage overzicht langlopende schulden.
De aflossingsverplichtingen komend boekjaar zijn verantwoord onder de kortlopende schulden.

Toelichting:
De verstrekte zekerheden voor de opgenomen lening bij ABN AMRO N.V. luiden als volgt:
• hypothecaire zekerheid middels een bankhypotheek , eerste resp. tweede rang, van € 25.000.000,- (plus 40% voor rente en kosten) op alle registergoederen;
• pandrecht op bedrijfsinventaris;
• pandrecht op goederen;
• borgtocht van € 24.500.000,- (plus rente en kosten)

Binnen de faciliteit met ABN-AMRO zijn ook een tweetal leningen op roll-over basis voor een bedrag van € 4,0 mln.(2-jarig) en € 5,0 mln.(3-jarig) afgesloten. Beide zijn ten behoeve van nieuwbouw en verbouwing alsmede bijbehorende inventarissen en ICT-structuur. De rente van de 2-jaars roll-over bedraagt EURIBOR + 1,35% individuele opslag. De rente voor de 3-jaars roll-over bedraagt EURIBOR + 1,45% individuele opslag. Op beide leningen zijn nog geen trekkingen gedaan.

In 2018 is er een rentecap afgesloten voor de 10-jarige lening met een hoofdsom van € 4.500.000. De rentecap is ter afdekking van het renterisico op 50% van de hoofdsom en heeft een looptijd van 3 april 2018 tot 1 juli 2027. Het verloop van de hoofdsom is gelijk aan de hoofdsom van de 10-jarige lening.

Het renterisico van de lening is afgedekt met een 10-jarige swap-overeenkomst (van 3 april 2014 tot 2 januari 2024) tegen vaste rentevergoeding van 2,73%. Het verloop van de hoofdsom is gelijk aan de hoofdsom van de 50-jarige lening. De waarde van deze overeenkomst bedraagt per ultimo 2019 € 621.597 negatief, ultimo 2018 bedroeg de waarde € 640.322 negatief. Livio past kostprijshedge-accounting toe voor de renteswap.

In 2018 is er een rentecap afgesloten voor de 10-jarige lening met een hoofdsom van € 4.500.000. De rentecap is ter afdekking van het renterisico op 50% van de hoofdsom en heeft een looptijd van 3 april 2018 tot 1 juli 2027. Het verloop van de hoofdsom is gelijk aan de hoofdsom van de 10-jarige lening. Voor deze rentecap is een premie betaald van € 69.100. Deze premie is geactiveerd als financiële vaste activa, waarbij de afschrijvingstermijn gelijk is aan de looptijd van de rentecap. De waarde van deze overeenkomst bedraagt per ultimo 2019 € 7.685 positief (2018 € 36.262 positief). Livio past kostprijshedge-accounting toe voor de rentecap.

Convenanten:
Op basis van de overeenkomst die Stichting Livio in maart 2019 met de ABN AMRO heeft gesloten, dient per 31-12-2019 voldaan te worden aan de volgende ratio's:

	norm	realisatie
Garantievermogen:	20%	32,4%
EBITDA (* € 1.000):	8.000	10.160
DSCR (van toepassing per 2020 >= 1,2):	n.v.t.	n.v.t.

Op basis van bovenstaande kan geconcludeerd worden dat voldaan wordt aan de ratio's per 31-12-2019.

11. Overige kortlopende schulden

De specificatie is als volgt:	**31-dec-19**	**31-dec-18**
	x € 1.000	**x € 1.000**
Schulden aan kredietinstellingen	1.510	2.146
Crediteuren	4.253	2.400
Aflossingsverplichtingen komend boekjaar langlopende leningen	1.258	971
Belastingen en premies sociale verzekeringen	1.294	1.245
Schulden terzake pensioenen	194	339
Nog te betalen salarissen	1.262	1.157
Nog te betalen kosten	250	919
Vakantiegeld en eindejaarsuitkering	2.297	2.418
Vakantiedagen	2.903	2.466
Overige overlopende passiva	588	557
Totaal overige kortlopende schulden	15.808	14.618

Toelichting:
De kredietfaciliteit in rekening-courant bij Bank N.V. bedraagt per 31 december 2019 EUR 4 miljoen (2018: EUR 11,0 miljoen) en de rente EURIBOR plus (markttoeslag en opslag) 1,4%.
In de € 4,0 mln rekening-courant zit een bedrag van € 0,8 mln. als bankgarantie ter dekking van de rentedrivaten bij de lening van € 10,16 mln. van de Rabobank.
De verstrekte zekerheden gelden tevens voor de opgenomen kredietfaciliteit in rekening-courant bij ABN-AMRO N.V. en luiden als volgt:
• hypothecaire zekerheid middels een bankhypotheek , eerste resp. tweede rang, van € 25.000.000,- (plus 40% voor rente en kosten) op alle registergoederen;
• pandrecht op bedrijfsinventaris;
• pandrecht op goederen;
• borgtocht van € 24.500.000,- (plus rente en kosten)

5.1.5 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS

12. Financiële instrumenten

Algemeen
De instelling maakt in de normale bedrijfsuitoefening gebruik van uiteenlopende financiële instrumenten die de instelling blootstellen aan markt- en/of kredietrisico's. Deze betreffen financiële instrumenten die in de balans zijn opgenomen.
De instelling handelt niet in financiële derivaten en heeft procedures en gedragslijnen om de omvang van het kredietrisico bij elke tegenpartij of markt te beperken. Bij het niet nakomen door een tegenpartij van aan de instellingen verschuldigde betalingen blijven eventuele daaruit voortvloeiende verliezen beperkt tot de marktwaarde van de desbetreffende instrumenten. De contractwaarde of fictieve hoofdsommen van de financiële instrumenten zijn slechts een indicatie van de mate waarin van dergelijke financiële instrumenten gebruik wordt gemaakt en niet van het bedrag van de krediet- of marktrisico's.
Kredietrisico
De stichting loopt kredietrisico over leningen en vorderingen opgenomen onder de financiële vaste activa, debiteuren en overige vorderingen en liquide middelen. De blootstelling aan kredietrisico van de stichting wordt hoofdzakelijk bepaald door de individuele kenmerken van de afzonderlijke afnemers. Het maximale bedrag aan kredietrisico bedraagt EUR 13,0 mln.
Renterisico en kasstroomrisico
De stichting loopt renterisico over de rentedragende vorderingen en schulden en herfinanciering van bestaande financieringen. Voor vorderingen en schulden met variabel rentende renteafspraken loopt de onderneming risico ten aanzien van toekomstige kasstromen en met betrekking tot vast rentende leningen reële waarde risico. Om de variabiliteit van de toekomstige variabel rentende leningen te beperken zal de onderneming afgeleide rente instrumenten afsluiten.Het renterisico op langlopende leningen wordt beperkt door het renterisico af te dekken voor nieuw af te sluiten leningen.
Liquiditeitsrisico
De onderneming bewaakt de liquiditeitspositie door middel van opvolgende liquiditeitsbegrotingen. Het management ziet erop toe dat voor de onderneming steeds voldoende liquiditeiten beschikbaar zijn om aan de verplichtingen te kunnen voldoen en dat tevens voldoende financiële ruimte onder de beschikbare faciliteiten beschikbaar blijft om steeds binnen de gestelde lening convenanten te blijven.
Reële waarde
De reële waarde van de meeste in de balans verantwoorde financiële instrumenten, waaronder vorderingen, effecten, liquide middelen en kortlopende schulden, benadert de boekwaarde ervan.

13. Niet in de balans opgenomen verplichtingen en niet in de balans opgenomen activa

Toelichting:
Onzekerheden opbrengstverantwoording
Als gevolg van materiële nacontroles door zorgkantoren, zorgverzekeraars en gemeenten op de gedeclareerde zorgprestaties kunnen correcties noodzakelijk zijn op de gedeclareerde productie. De effecten van eventuele materiële nacontroles zijn vooralsnog onzeker en daarom zijn er hiervoor geen verplichtingen opgenomen in de balans.

Huurverplichtingen:
Onderstaand volgt een overzicht van afgesloten huuroverkomsten met de verschillende woningcorporaties.
De resterende looptijd van de verplichtingen is eind 2019:

	tot. looptijd	van	tot	resterend
Twekkelerveld, Schorpionstraat 33, Enschede	50 jaar	1997	2048	28
Broekheurnerstede, Broekheurnerplein 2, Enschede	50 jaar	1999	2050	30
Broekheurnerborch, Rechterveldbrink 1, Enschede	40 jaar	1999	2040	20
De Hatteler, Gerard Terborgplein 1, Enschede	50 jaar	1994	2045	25
Eenhuis, Eenhuisstraat, Haaksbergen	20 jaar	2005	2026	6
Troelstrastraat, Mr. P.J. Troelstrastraat, Neede	20 jaar	2008	2028	8
W. Sluijterstraat, Willem Sluijterstraat, Eibergen	20 jaar	2008	2028	8
Dr. Prinsstraat, Dr. Prinsstraat, Haaksbergen	15 jaar	2011	2027	7
DAC Singel, Wiedenbroeksingel 4, Haaksbergen	20 jaar	2005	2026	6
Wiedenbroeksingel, Wiedenbroeksingel 4, Haaksbergen	20 jaar	2005	2026	6
ZC Zuid, Wesselenering 60, Enschede	4 jaar	2018	2022	2
Bouwmeester, Bouwmeester 8, Haaksbergen	10 jaar	2018	2028	8
Hageman, J. W. Hagemanstraat 46, Eibergen	5 jaar	2018	2023	3
Jannink, Haaksbergerstraat 147, Enschede	10 jaar	2018	2028	8
Ricoh (kopieermachines)	7 jaar	2018	2025	5

	2018
	x € 1.000
Niet langer dan 1 jaar	7.673
Tussen 1 en 5 jaar	32.830
Langer dan 5 jaar	239.126

Mogelijke rechten of verplichtingen in het kader van de niet in de balans opgenomen regelingen

Verplichtingen uit hoofde van het macrobeheersinstrument

Het macrobeheersinstrument kan door de minister van VWS ingezet worden om overschrijdingen van het macrokader zorg terug te vorderen bij instellingen voor medisch specialistische zorg en bij instellingen voor curatieve geestelijke gezondheidszorg. Het macrobeheersinstrument is uitgewerkt in de Aanwijzing macrobeheersmodel instellingen voor medisch specialistische zorg, respectievelijk Aanwijzing Macrobeheersinstrument curatieve geestelijke gezondheidszorg. Ook voor instellingen in andere sectoren kan een Aanwijzing Macrobeheersinstrument van toepassing zijn. Jaarlijks wordt door de Nederlandse Zorgautoriteit (NZa) ambtshalve een mbi-omzetplafond vastgesteld. Tevens wordt door de NZa jaarlijks een omzetplafond per instelling vastgesteld, welke afhankelijk is van de realisatie van het mbi-omzetplafond van alle instellingen gezamenlijk. Deze vaststelling vindt plaats nadat door de Minister van VWS de overschrijding van het mbi-omzetplafond uiterlijk vóór 1 december van het opvolgend jaar is gecommuniceerd.

Voor 2019 is het mbi-omzetplafond door de NZa vastgesteld op EUR 23.601,4 miljoen (prijsniveau 2018).

Bij het opstellen van de jaarrekening 2019 bestaat nog geen inzicht in realisatie van het mbi-omzetplafond over 2019. Stichting Livio is niet in staat een betrouwbare inschatting te maken van de uit het macrobeheersinstrument voortkomende verplichting en deze te kwantificeren. Als gevolg daarvan is deze verplichting niet tot uitdrukking gebracht in de balans van de stichting per 31 december 2019.

5.1.6 MUTATIEOVERZICHT IMMATERIELE VASTE ACTIVA

	Kosten oprichting en uitgifte van aandelen	Kosten van ontwikkeling	Kosten van concessies, vergunningen en rechten van intellectuele eigendom	Kosten van goodwill die van derden is verkregen	Vooruitbetalingen op immateriële activa	Totaal
	€	€	€	€	€	€
Stand per 1 januari 2019						
- aanschafwaarde	-	-	-	-	749.049	749.049
- cumulatieve afschrijvingen	-	-	-	-	-	-
Boekwaarde per 1 januari 2019	-	-	-	-	749.049	749.049
Mutaties in het boekjaar						
- investeringen	-	-	-	-	221.679	221.679
- afschrijvingen	-	-	-	-	-	-
- bijzondere waardeverminderingen	-	-	-	-	-	-
- terugname bijz. waardeverminderingen	-	-	-	-	-	-
- terugname geheel afgeschreven activa						
.aanschafwaarde	-	-	-	-	-	-
.cumulatieve afschrijvingen	-	-	-	-	-	-
- desinvesteringen						
aanschafwaarde	-	-	-	-	477.803	477.803
cumulatieve afschrijvingen	-	-	-	-	-	-
per saldo	-	-	-	-	477.803	477.803
Mutaties in boekwaarde (per saldo)	-	-	-	-	-256.124	-256.124
Stand per 31 december 2019						
- aanschafwaarde	-	-	-	-	492.925	492.925
- cumulatieve afschrijvingen	-	-	-	-	-	-
Boekwaarde per 31 december 2019	-	-	-	-	492.925	492.925
Afschrijvingspercentage	-	-	-	-	-	

5.1.7 MUTATIEOVERZICHT MATERIELE VASTE ACTIVA

	Bedrijfs-gebouwen en terreinen	Machines en installaties	Andere vaste bedrijfs-middelen, technische en administratieve uitrusting	Materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen op materiële vaste activa	Niet aan het bedrijfsproces dienstbare materiële activa	Totaal
	€	€	€	€	€	€
Stand per 1 januari 2019						
- aanschafwaarde	62.954.321	17.727.083	15.318.953	166.201	-	96.166.558
- cumulatieve herwaarderingen	-	-	-	-	-	-
- cumulatieve afschrijvingen	23.429.045	10.199.513	7.692.207	-	-	41.320.765
Boekwaarde per 1 januari 2019	39.525.276	7.527.570	7.626.746	166.201	-	54.845.793
Mutaties in het boekjaar						
- investeringen	6.407	2.201.529	1.669.092	-	-	3.877.028
- herwaarderingen	-	-	-	-	-	-
- afschrijvingen	1.821.728	1.236.728	1.944.363	-	-	5.002.819
- bijzondere waardeverminderingen	-		-	-	-	-
- terugname bijz. waardeverminderingen	-		-	-	-	-
- terugname geheel afgeschreven activa						
.aanschafwaarde	130.073	426.527	896.429	-	-	1.453.029
.cumulatieve herwaarderingen	-	-	-	-	-	-
.cumulatieve afschrijvingen	130.073	426.527	896.429	-	-	1.453.029
- desinvestering						
aanschafwaarde	-	-	-	75.942	-	75.942
cumulatieve herwaarderingen	-	-	-	-	-	-
cumulatieve afschrijvingen	-	-	-	-	-	-
per saldo	-	-	-	75.942	-	75.942
Mutaties in boekwaarde (per saldo)	-1.815.321	964.801	-275.271	-75.942	-	-1.201.733
Stand per 31 december 2019						
- aanschafwaarde	62.830.655	19.502.085	16.091.616	90.259	-	98.514.615
- cumulatieve herwaarderingen	-	-	-	-	-	-
- cumulatieve afschrijvingen	25.120.700	11.009.714	8.740.141	-	-	44.870.555
Boekwaarde per 31 december 2019	37.709.955	8.492.371	7.351.475	90.259	-	53.644.060
Afschrijvingspercentage	2%-5%	5%-10%	10%-20%	-	-	

5.1.8 MUTATIEOVERZICHT FINANCIELE VASTE ACTIVA

	Deelnemingen in groeps-maatschap-pijen	Deelnemingen in overige verbonden maatschap-pijen	Vorderingen op groeps-maatschap-pijen	Vorderingen op overige verbonden maatschappijen	Andere deelne-mingen	Vordering-en op participan-ten en op maatschap-pijen waarin wordt deelgeno-men	Overige effecten	Vordering op grond van compensa-tieregeling	Overige vordering-en	Totaal
	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€
Boekwaarde per 1 januari 2019	-	-	-	-	-	-	-	-	63.497	63.497
Kapitaalstortingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Resultaat deelnemingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ontvangen dividend	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Acquisities van deelnemingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nieuwe/vervallen consolidaties	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Verstrekte leningen / verkregen effecten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ontvangen dividend / aflossing leningen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
(Terugname) waardeverminderingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Amortisatie (dis)agio	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Afschrijving	-	-	-	-	-	-	-	-	-7.470	-7.470
Boekwaarde per 31 december 2019	-	-	-	-	-	-	-	-	56.027	56.027
Som waardeverminderingen		-	-	-	-	-	-	-	-	-

BIJLAGE

5.1.9 Overzicht langlopende schulden ultimo 2019

Leninggever	Afsluit-datum	Hoofdsom	Totale loop-tijd	Soort lening	Werke-lijke-rente	Restschuld 31 december 2018	Nieuwe leningen in 2019	Aflossing in 2019	Restschuld 31 december 2019	Restschuld over 5 jaar	Resterende looptijd in jaren eind 2019	Aflos-sings-wijze	Aflos-sing 2020	Gestelde zekerheden
		€			%	€	€	€	€	€			€	
Rabobank	2001	4.991.582	24	hypotheek	6,25%	631.535	0	524.910	106.625	0	1	annuitair	106.625	gemeentegarantie
Rabobank	2002	10.164.677	50	hypotheek	2,73%	7.622.368	0	225.983	7.396.385	6.266.470	33	lineair	225.983	gemeentegarantie
ABN AMRO	2017	4.500.000	10	hypotheek	1,38%	4.275.000	0	225.000	4.050.000	2.925.000	8	lineair	225.000	hypothecair
ABN AMRO	2019	6.650.000	10	hypotheek	2,40%	0	6.650.000	350.000	6.300.000	4.550.000	10	lineair	700.000	hypothecair
Totaal						**12.528.903**	**6.650.000**	**1.325.893**	**17.853.010**	**13.741.470**			**1.257.608**	

5.1.10 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE RESULTATENREKENING

BATEN

14. Opbrengsten zorgprestaties (en maatschappelijke ondersteuning)

De specificatie is als volgt:	**2019**	**2018**
	x € 1.000	**x € 1.000**
Opbrengsten zorgverzekeringswet (exclusief subsidies)	28.562	28.782
Wettelijk budget voor aanvaardbare kosten Wlz-zorg (exclusief subsidies)	73.622	63.608
Correctie wettelijk budget voorgaande jaren Wlz-zorg	152	-
Opbrengsten Wmo	1.941	2.245
Overige zorgprestaties	2.095	2.111
Totaal	106.372	96.746

In het wettelijk budget voor aanvaardbare kosten is voor totaal € 2,8 mln. aan kwaliteitsmiddelen verantwoord.

15. Subsidies

De specificatie is als volgt:	**2019**	**2018**
	x € 1.000	**x € 1.000**
Rijkssubsidies vanwege het Ministerie van VWS	297	303
Overige Rijkssubsidies	737	544
Overige subsidies, waaronder loonkostensubsidies en EU-subsidies	170	161
Totaal	1.203	1.008

16. Overige bedrijfsopbrengsten

De specificatie is als volgt:	**2019**	**2018**
	x € 1.000	**x € 1.000**
Overige dienstverlening	2.117	1.227
Huur en serviceverlening	4.975	5.150
Totaal	7.092	6.378

LASTEN

17. Personeelskosten

De specificatie is als volgt:	**2019**	**2018**
	x € 1.000	**x € 1.000**
Lonen en salarissen	55.090	52.740
Sociale lasten	7.897	7.499
Pensioenpremies	4.363	4.229
Andere personeelskosten	3.197	2.475
Subtotaal	70.547	66.943
Personeel niet in loondienst	4.731	3.324
Totaal personeelskosten	75.278	70.267
Gemiddeld aantal personeelsleden op basis van full-time eenheden	1.299	1.217
Aantal personeelsleden dat buiten Nederland werkzaam is	-	-

Toelichting:
De lonen en salarissen stijgen ten opzichte van 2018 met € 2,4 mln. Deze stijging heeft de volgende oorzaken:
- het aantal fte's is gestegen ten opzichte van 2018 met 82 fte. Dit heeft een effect van € 3,6 mln.
- de gemiddelde loonkosten per fte zijn met 2,2% afgenomen. Dit heeft een effect van € 1,2 mln.

De afname van de gemiddelde loonkosten wordt veroorzaakt door de nieuwe functie medewerker mooie dag. Deze functie is op niveau 2 waardoor de gemiddelde salariskosten per fte dalen.

De sociale lasten stijgen met € 712.000. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door een stijging van de fte's, daar tegenover staat een stijging van de ontvangen ziekengelden van € 314.000. Per saldo stijgen de de sociale lasten met € 398.000.
De pensioenpremies stijgen met € 134.000, deze zijn volledig toe te kennen aan de stijging van het aantal fte's.
De overige personeelskosten stijgen met € 537.000. Dit wordt onder andere veroorzaakt door kosten van Werving & Selectie (+ € 75.000), Opleidingskosten (€ 159.000) en kosten Gezondheidzorg (€ 347.000). Daartegenover staan een aantal kleine dalingen.

De post "Personeel niet in loondienst" stijgt met € 1,4 mln ten opzichte van 2018. Dit wordt onder andere veroorzaakt door de inhuur van manager FC&R, een tweetal medewerkers FC&R en inhuur zorgpersoneel in ver band met krapte op de arbeidsmarkt.

5.1.10 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE RESULTATENREKENING

LASTEN

18. Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa

De specificatie is als volgt:	**2019**	**2018**
	x € 1.000	**x € 1.000**
Afschrijvingen:		
- immateriële vaste activa	0	0
- materiële vaste activa	5.003	4.454
- gehuurde instandhouding	0	208
Totaal afschrijvingen	5.003	4.662

19. Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

De specificatie is als volgt:	**2019**	**2018**
	x € 1.000	**x € 1.000**
Bijzondere waardeverminderingen van:		
- immateriële vaste activa	0	0
- materiële vaste activa	0	0
Totaal	0	0

20. Overige bedrijfskosten

De specificatie is als volgt:	**2019**	**2018**
	x € 1.000	**x € 1.000**
Voedingsmiddelen en hotelmatige kosten	6.387	5.784
Algemene kosten	7.873	6.028
Patiënt- en bewonersgebonden kosten	2.546	2.236
Onderhoud en energiekosten	3.845	3.942
Huur en leasing	8.579	8.409
Dotaties en vrijval voorzieningen	-	251
Totaal overige bedrijfskosten	29.230	26.649

21. Financiële baten en lasten

De specificatie is als volgt:	**2019**	**2018**
	x € 1.000	**x € 1.000**
Rentebaten	26	28
Waardeveranderingen financiële vaste activa en effecten	-16	-8
Subtotaal financiële baten	10	19
Rentelasten	-1.274	-760
Subtotaal financiële lasten	-1.274	-760
Totaal financiële baten en lasten	-1.264	-741

5.1.10 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE RESULTATENREKENING

22. Wet normering topinkomens (WNT)

Het bezoldigingsmaximum in 2019 voor Stichting Livio is € 179.000 (het bezoldigingsmaximum voor zorg en jeugdhulp, klasse IV, totaalscore 11 punten). Dit geldt naar rato van de duur en/of omvang van het dienstverband. Voor topfunctionarissen zonder dienstbetrekking geldt met ingang van 1 januari 2019 voor de eerste 12 kalendermaanden een afwijkende normering, zowel voor de duur van de opdracht als voor het uurtarief.

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen en gewezen topfunctionarissen met dienstbetrekking. Tevens leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13 e maand van de functievervulling[2]

bedragen x € 1	**G.A. Alewijnse**	**M.M. Smeijers**
Functiegegevens	voorzitter RvB	lid RvB
Aanvang en einde functievervulling in 2019	1/1-31/12	1/6-31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	ja	ja
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	158.711	85.742
Beloningen betaalbaar op termijn	11.553	6.739
Subtotaal	170.263	92.481
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaxium	179.000	104.948
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	0	0
Totaal bezoldiging	170.263	92.481
Reden waarom de overschrijding is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.

Gegevens 2018		
Functiegegevens	voorzitter RvB	
Aanvang en einde functievervulling in 2018	1/8-31/12	n.v.t.
Omvang dienstverband 2018 (in fte)	1,0	
Dienstbetrekking?	ja	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	60.696	
Beloningen betaalbaar op termijn	4.736	
subtotaal	65.432	
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaxium	72.099	
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	-	
Totaal bezoldiging 2018	65.432	

1b. Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking in de periode februari tot en met juli.

bedragen x € 1	**R.J. Roorda**	
	2019	**2018**
Functiegegevens		voorzitter RvB
Aanvang en einde functievervulling in 2018		9/2-31/7
Aantal kalendermaanden functievervulling in het kalenderjaar		6
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum		
Maximum uurtarief in het kalenderjaar		182
Maxima op basis van de normbedragen per maand		151.800
Individueel toepasselijk maximum gehele periode kalendermaand 1 t/m 12		151.800
Bezoldiging		
Werkelijk uurtarief lager dan het (gemiddeld) maximum uurtarief?		Nee, namelijk € 182
Bezoldiging in de betreffende periode		91.000
Totale bezoldiging gehele periode kalendermaand 1 t/m 12		91.000
-/- Onverschuldigd betaald bedrag		0
Totaal bezoldiging, exclusief BTW		91.000
Reden waarom de overschrijding is toegestaan		n.v.t.

1c. Toezichthoudende topfunctionarissen

bedragen x € 1	R. van Holten	G.F. Markslag	M.L. Straks
Functiegegevens	Voorzitter RvT	Lid RvT	Lid RvT
Aanvang en einde functievervulling in 2019	1/1-31-12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Bezoldiging	21.480	14.320	14.320
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaxium	26.850	17.900	17.900
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	0	0	0
Totaal bezoldiging	**21.480**	**14.320**	**14.320**
Reden waarom de overschrijding is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Gegevens 2018

	R. van Holten	G.F. Markslag	M.L. Straks
Functiegegevens	Lid RvT	Lid RvT	Lid RvT
Aanvang en einde functievervulling in 2018	1/1-31/12	1/1 - 31/12	n.v.t.
Bezoldiging	20.640	13.760	13.760
Individueel toepasselijk maximum	25.800	17.200	17.200

bedragen x € 1	J.M. Welmers	M.P.A. Woesthuis	J.H. Zwaveling
Functiegegevens	Lid RvT	Lid RvT	Lid RvT
Aanvang en einde functievervulling in 2019	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	14.320	14.320	14.320
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaxium	17.900	17.900	17.900
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	0	0	0
Totaal bezoldiging	**14.320**	**14.320**	**14.320**
Reden waarom de overschrijding is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Gegevens 2018

bedragen x € 1	J.M. Welmers	M.P.A. Woesthuis	J.H. Zwaveling
Functiegegevens	Lid RvT	Lid RvT	Lid RvT
Aanvang en einde functievervulling in 2018	1/1-31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	13.760	13.760	13.760
Individueel toepasselijk maximum	17.200	17.200	17.200

Toelichting:

In 2017 heeft de Raad van Toezicht besloten om de NVTZ richtlijn te volgen inzake de bezoldiging, deze is lager dan de WNT.
Stichting Livio valt op basis van klasse indeling WNT over boekjaar 2019 in klasse IV.

5.1.10 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE RESULTATENREKENING

23. Honoraria accountant

De honoraria van de accountant over 2019 zijn als volgt:

De volgende honoraria van PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. en KPMG Accountants N.V. zijn ten laste gebracht van de instelling, haar dochtermaatschappijen en andere maatschappijen die zij consolideert, een en ander zoals bedoeld in artikel 2:382a lid 1 en 2 BW.

	2019	2018
	x € 1.000	x € 1.000
1 Controle van de jaarrekening	-	109
2 Overige controlewerkzaamheden (w.o. Regeling AO/IC en Nacalculatie)	-	12
3 Fiscale advisering	-	-
4 Niet-controlediensten	-	-
Totaal honoraria accountant PricewaterhouseCoopers Accountants N.V	-	121
1 Controle van de jaarrekening	278	26
2 Overige controlewerkzaamheden (w.o. Regeling AO/IC en Nacalculatie)	11	18
3 Fiscale advisering	-	
4 Niet-controlediensten	37	-
Totaal honoraria accountant KPMG Accountants N.V	326	44
Totaal honoraria accountant	326	165

Toelichting:
De honoraria zijn voor 2018 en 2019 de werkelijke betaalde kosten.
De in de tabel vermelde honoraria voor het onderzoek van de jaarrekening 2019 (2018) hebben betrekking op de totale honoraria voor het onderzoek van de jaarrekening 2018 (2017), als ook op de werkzaamheden die gedurende het boekjaar 2019 (2018) zijn verricht.

28. Transacties met verbonden partijen

Van transacties met verbonden partijen is sprake wanneer een relatie bestaat tussen de instelling en een natuurlijk persoon of entiteit die verbonden is met de instelling. Dit betreffen onder meer de relaties tussen de instelling en haar deelnemingen, de bestuurders en de functionarissen op sleutelposities. Onder transacties wordt verstaan een overdracht van middelen, diensten of verplichtingen, ongeacht of er een bedrag in rekening is gebracht.

Er hebben zich geen transacties met verbonden partijen voorgedaan op niet-zakelijke grondslag.

De bezoldiging van de bestuurders en toezichthouders die in het kader van de WNT verantwoord worden, is opgenomen onder punt 26.

5.1.11 ENKELVOUDIGE BALANS PER 31 DECEMBER 2019
(na resultaatbestemming)

	Ref.	31-dec-19	31-dec-18
		x € 1.000	x € 1.000
ACTIVA			
Vaste activa			
Immateriële vaste activa	1	493	749
Materiële vaste activa	2	42.578	43.038
Financiële vaste activa	3	90	97
Totaal vaste activa		43.160	43.884
Vlottende activa			
Voorraden	4	68	68
Onderhanden werk uit hoofde van DBC's / DBC-zorgproducten	5	268	-
Vorderingen uit hoofde van financieringstekort	6	4.389	2.388
Debiteuren en overige vorderingen	7	13.845	14.760
Liquide middelen	8	10.268	674
Totaal vlottende activa		28.838	17.890
Totaal activa		71.999	61.774

	Ref.	31-dec-19	31-dec-18
		x € 1.000	x € 1.000
PASSIVA			
Eigen vermogen	9		
Kapitaal		341	341
Bestemmingsfondsen		13.138	9.350
Algemene en overige reserves		5.999	5.999
Totaal eigen vermogen		19.478	15.690
Voorzieningen	10	2.031	2.575
Langlopende schulden (nog voor meer dan een jaar)	11	28.677	24.411
Kortlopende schulden (ten hoogste 1 jaar)			
Onderhanden werk uit hoofde van DBC's / DBC-zorgproducten	5	-	167
Overige kortlopende schulden	12	21.814	18.931
Totaal kortlopende schulden (ten hoogste 1 jaar)		21.814	19.098
Totaal passiva		72.000	61.774

5.1.12 ENKELVOUDIGE RESULTATENREKENING OVER 2019

	Ref.	2019 x € 1.000	2018 x € 1.000
BEDRIJFSOPBRENGSTEN:			
Opbrengsten zorgprestaties (en maatschappelijke ondersteuning)	14	106.372	96.770
Subsidies	15	1.203	1.008
Overige bedrijfsopbrengsten	16	7.080	6.327
Som der bedrijfsopbrengsten		114.656	104.105
BEDRIJFSLASTEN:			
Personeelskosten	17	75.188	70.177
Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa	18	4.262	3.940
Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa	19	0	0
Overige bedrijfskosten	20	31.106	28.192
Som der bedrijfslasten		110.556	102.309
BEDRIJFSRESULTAAT		4.100	1.796
Financiële baten en lasten	21	-1.055	-492
RESULTAAT BOEKJAAR		3.045	1.304

RESULTAATBESTEMMING

Het resultaat is als volgt verdeeld:	2019 x € 1.000	2018 x € 1.000
Toevoeging/(onttrekking):		
Reserve aanvaardbare kosten	3.045	1.304
	3.045	1.304

5.1.13 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING ENKELVOUDIGE JAARREKENING

5.1.13.1 Algemeen

De enkelvoudige jaarrekening maakt deel uit van de statutaire jaarrekening 2019 van de instelling. De financiële gegevens van de instelling zijn in de geconsolideerde jaarrekening van de instelling verwerkt.

De grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gelijk aan die voor de geconsolideerde balans en resultatenrekening. In de enkelvoudige jaarrekening worden financiële instrumenten gepresenteerd op basis van hun juridische vorm.

Verbonden partijen
Hiervoor wordt verwezen naar de grondslagen bij de geconsolideerde jaarrekening

5.1.14 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE BALANS

Voor zover posten uit de enkelvoudige balans niet afwijken van de geconsolideerde balans zijn deze hierna niet nader toegelicht en wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde balans.

ACTIVA

1. Immateriële vaste activa

De specificatie is als volgt:	31-dec-19 x € 1.000	31-dec-18 x € 1.000
Kosten oprichting en uitgifte van aandelen	-	-
Kosten van ontwikkeling	-	-
Kosten van concessies, vergunningen en rechten van intellectuele eigendom	-	-
Kosten van goodwill die van derden is verkregen	-	-
Vooruitbetalingen op immateriële activa	493	749
Totaal immateriële vaste activa	493	749

Het verloop van de immateriële activa in het verslagjaar is als volgt weer te geven:	2019 x € 1.000	2018 x € 1.000
Boekwaarde per 1 januari	749	-
Bij: investeringen	222	749
Af: afschrijvingen	-	-
Af: bijzondere waardeverminderingen	-	-
Bij: terugname bijzondere waardeverminderingen	-	-
Af: terugname geheel afgeschreven activa	-	-
Af: desinvesteringen	478	-
Boekwaarde per 31 december	493	749

Toelichting:
Voor een nadere specificatie van het verloop van de immateriële vaste activa per activagroep wordt verwezen naar het mutatieoverzicht onder 5.1.15.

2. Materiële vaste activa

De specificatie is als volgt:	31-dec-19 x € 1.000	31-dec-18 x € 1.000
Bedrijfsgebouwen en terreinen	27.651	28.934
Machines en installaties	8.066	6.992
Andere vaste bedrijfsmiddelen, technische en administratieve uitrusting	6.770	6.946
Materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen op materiële vaste activa	90	166
Niet aan het bedrijfsproces dienstbare materiële activa	0	0
Totaal materiële vaste activa	42.578	43.038

Het verloop van de materiële activa in het verslagjaar is als volgt weer te geven:	2019 x € 1.000	2018 x € 1.000
Boekwaarde per 1 januari	43.038	28.753
Bij: investeringen	3.797	19.815
Bij: correctie	80	0
Af: afschrijvingen	4.262	3.733
Af: bijzondere waardeverminderingen	-	0
Bij: terugname bijzondere waardeverminderingen	-	0
Af: terugname geheel afgeschreven activa	-	1.796
Af: desinvesteringen	76	0
Boekwaarde per 31 december	42.578	43.038

Toelichting:
Voor een nadere specificatie van het verloop van de materiële vaste activa per activagroep wordt verwezen naar het mutatieoverzicht onder 5.1.7.
Onder de materiële vaste activa is voor een totaalbedrag van € 17,6 mln. (2018: 18,3 mln.) begrepen inzake financial lease. Dit heeft volledig betrekking op bedrijsgebouwen. De Stichting leaset deze activa, maar is geen juridisch eigenaar hiervan.
De vaste activa zijn als zekerheid gesteld voor de langlopende schulden. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar het overzicht van de langlopende leningen in bijlage 5.1.9.

5.1.14 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE BALANS

ACTIVA

3. Financiële vaste activa

De specificatie is als volgt:	31-dec-19	31-dec-18
	x € 1.000	x € 1.000
Deelnemingen in groepsmaatschappijen	34	34
Overige vorderingen	56	63
Totaal financiële vaste activa	90	97

Het verloop van de financiële vaste activa is als volgt:	2019	2018
	x € 1.000	x € 1.000
Boekwaarde per 1 januari	97	67
Nieuwe/vervallen consolidaties	-	69
Afschrijving	-7	-39
Boekwaarde per 31 december	90	97

Toelichting:
Voor een nadere specificatie van het verloop van de financiële vaste activa per activagroep wordt verwezen naar het mutatieoverzicht onder 5.1.17.

Toelichting op belangen in andere rechtspersonen of vennootschappen:

Naam en rechtsvorm en woonplaats rechtspersoon	Kernactiviteit	Verschaft kapitaal	Kapitaalbe-lang (in %)	Eigen vermogen	Resultaat
				x € 1.000	x € 1.000
Rechtstreekse kapitaalbelangen >= 20%:					
Livio Holding B.V. te Enschede	Voeren van beheer	18	100%	17	-
Livio Thuishulp B.V. te Enschede	Ontwikkelen concepten	18	100%	17	-
Zeggenschapsbelangen:					
Coöperatie Zorgschakel Enschede	Hoog complexe zorg	-	0%	-	-
IZIT NL B.V.	Informatie uitwisseling	-	0%	-	-

4. Voorraden

De specificatie is als volgt:	31-dec-19	31-dec-18
	x € 1.000	x € 1.000
Emballage	68	68
Totaal voorraden	68	68

Toelichting:
Er is geen voorziening voor incourantheid in aftrek op de voorraden gebracht (vorig jaar: nihil).

5. Onderhanden werk uit hoofde van DBC's / DBC-zorgproducten (DBBC's en overige trajecten)

De specificatie is als volgt:	31-dec-19	31-dec-18
	x € 1.000	x € 1.000
Onderhanden werk DBC's / DBC-zorgproducten gereguleerd segment	625	419
Af: ontvangen voorschotten	357	586
Totaal onderhanden werk	268	-167

5.1.14 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE BALANS

6. Vorderingen uit hoofde van financieringstekort en schulden uit hoofde van financieringsoverschot AWBZ / WLZ

	2018	2019	totaal
	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000
Saldo per 1 januari	2.388	-	2.388
Financieringsverschil boekjaar		4.389	4.389
Correcties voorgaande jaren	151		151
Betalingen/ontvangsten	-2.539		-2.539
Subtotaal mutatie boekjaar	-2.388	4.389	2.001
Saldo per 31 december	-	4.389	4.389
Stadium van vaststelling (per erkenning):			
Livio	c	a	

a= interne berekening
b= overeenstemming met zorgverzekeraars
c= definitieve vaststelling NZa

	31-dec-19	31-dec-18
	x € 1.000	x € 1.000
Waarvan gepresenteerd als:		
- vorderingen uit hoofde van financieringstekort	4.389	2.388
- schulden uit hoofde van financieringsoverschot	0	0
	4.389	2.388

Specificatie financieringsverschil in het boekjaar	31-dec-19	31-dec-18
	x € 1.000	x € 1.000
Wettelijk budget voor aanvaardbare kosten Wlz-zorg (exclusief subsidies)	73.622	63.608
Af: vergoedingen ter dekking van het wettelijk budget	69.233	61.220
Totaal financieringsverschil	4.389	2.388

7. Debiteuren en overige vorderingen

De specificatie is als volgt:	31-dec-19	31-dec-18
	x € 1.000	x € 1.000
Vorderingen op debiteuren	4.182	5.174
Vorderingen op groepsmaatschappijen	6.503	5.922
Overige vorderingen	1.624	1.543
Vooruitbetaalde bedragen	1.536	2.121
Overige overlopende activa	-	-
Totaal debiteuren en overige vorderingen	13.845	14.760

Toelichting:
Er is geen voorziening die in aftrek op de vorderingen is gebracht.(2018: nihil).
De debiteuren en overige vorderingen hebben een looptijd korter dan 1 jaar.
Ten behoeve van kortlopende schulden aan kredietinstellingen en langlopende schulden aan banken zijn geen vorderingen verpand.

In de overlopende activa is een vooruitbetaling opgenomen inzake licenties software welke voor meerdere jaren gelden.

8. Liquide middelen

De specificatie is als volgt:	31-dec-19	31-dec-18
	x € 1.000	x € 1.000
Bankrekeningen	10.253	659
Kassen	15	15
Totaal liquide middelen	10.268	674

Toelichting:
De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de stichting.

5.1.14 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE BALANS

PASSIVA

9. Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de volgende componenten:	31-dec-19	31-dec-18
	x € 1.000	x € 1.000
Kapitaal	341	341
Bestemmingsreserves	0	0
Bestemmingsfondsen	13.138	9.350
Algemene en overige reserves	5.999	5.999
Totaal eigen vermogen	19.478	15.690

Kapitaal

Het verloop is als volgt weer te geven:	Saldo per 1-jan-2019	Resultaat-bestemming	Overige mutaties	Saldo per 31-dec-2019
	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000
Kapitaal	341	-	-	341
Totaal kapitaal	341	0	0	341

Bestemmingsfondsen

Het verloop is als volgt weer te geven:	Saldo per 1-jan-2019	Resultaat-bestemming	Overige mutaties	Saldo per 31-dec-2019
	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000
Bestemmingsfondsen:				
Reserve aanvaardbare kosten	9.350	3.045	743	13.138
Totaal bestemmingsfondsen	9.350	3.045	743	13.138

Algemene en overige reserves

Het verloop is als volgt weer te geven:	Saldo per 1-jan-2019	Resultaat-bestemming	Overige mutaties	Saldo per 31-dec-2019
	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000
Algemene reserves:				
Algemene reserves	5.999	-	-	5.999
Totaal algemene en overige reserves	5.999	0	0	5.999

Het verloop in 2018 is als volgt:

Kapitaal

	Saldo per 1-jan-2018	Resultaat-bestemming	Overige mutaties	Saldo per 31-dec-2018
	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000
Kapitaal	341	-	-	341
Totaal kapitaal	341	0	0	341

Bestemmingsfondsen

	Saldo per 1-jan-2018	Resultaat-bestemming	Overige mutaties	Saldo per 31-dec-2018
	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000
Bestemmingsfondsen:				
Reserve aanvaardbare kosten	8.046	1.304	0	9.350
Totaal bestemmingsfondsen	8.046	1.304	0	9.350

Algemene en overige reserves

	Saldo per 1-jan-2018	Resultaat-bestemming	Overige mutaties	Saldo per 31-dec-2018
	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000
Algemene reserves:				
Algemene reserves	5.999	-	-	5.999
Totaal algemene en overige reserves	5.999	0	0	5.999

5.1.14 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE BALANS

PASSIVA

Specificatie aansluiting geconsolideerd - enkelvoudig vermogen 31 december 2019 en resultaat over 2019

De specificatie is als volgt :	Eigen vermogen	Resultaat
	x € 1.000	x € 1.000
Enkelvoudig eigen vermogen en resultaat:	19.478	3.045
Stichting Beheer	7.025	859
Stichting Winkel	-1.014	-11
Totaal geconsolideerd eigen vermogen en resultaat	25.489	3.893

Toelichting:
Van de rechtspersonen is er slechts één actief naar buiten toe, te weten Stichting Livio.
Stichting Beheer en Stichting Winkel hebben vooral administratieve en/of fiscale functie.
Het toezicht op de stichting en haar onderliggende rechtspersonen vindt plaats vanuit de Raad van Toezicht van Stichting Livio.

10. Voorzieningen

Het verloop is als volgt weer te geven:	Saldo per 1-jan-2019	Dotatie	Onttrekking	Toevoeging vermogen	Saldo per 31-dec-2019
	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000
- groot onderhoud	743	-	-	743	-
- jubileumverplichtingen	432	76	76	-	432
- langdurig zieken	397	466	278	-	585
- deelnemingen	1.003	11	-	-	1.014
Totaal voorzieningen	2.575	553	354	743	2.031

Toelichting in welke mate (het totaal van) de voorzieningen als langlopend moeten worden beschouwd:

	31-dec-2019
Kortlopend deel van de voorzieningen (< 1 jr.)	341
Langlopend deel van de voorzieningen (> 1 jr.)	1.689
hiervan > 5 jaar	207

Toelichting per categorie voorziening:
- voorziening groot onderhoud
Tot en met 31 december 2018 werde de kosten van groot onderhoud verwerkt via de voorziening groot onderhoud. Met ingang van 1 januari is de grondslag voor de verantwoording aangepast en is overgegaan op de zogeheten componentenbenadering voor de waardering van de vaste activa. Op grond hiervan is de voorziening per 1 januari vrijgevallen ten gunste van het vermogen.

- voorziening personeel (jubileumverplichtingen en zieken)
De jubileumvoorziening heeft betrekking op uitkeringen aan medewerkers op basis van de duur van het dienstverband, en is grotendeels langlopend. Circa EUR 0,13 mln. (2018: circa EUR 0,05 mln.) heeft een looptijd korter dan 1 jaar. De voorziening betreft het geschatte bedrag van de in de toekomst uit te keren jubileumuitkeringen. De berekening is gebaseerd op gedane toezeggingen, blijfkans en leeftijden. Bij de bepaling van de voorziening zijn de volgende belangrijkste actuariële grondslagen gehanteerd: - Disconteringsvoeten: 2,5%, gebaseerd op minimaal AA geclassificeerde Europese ondernemingsobligaties; - Overlevingskansen: prognosetafel AG2014 met correctie voor langleven op basis van inkomensklasse.

- voorziening langdurig zieken
De voorziening voor langdurig zieken wordt gevormd voor EUR 0,4 mln., waarvan EUR 0,2 mln is opgenomen in de activa in verband met de verwachte vergoedingen van derde. De voorziening is langlopend.

- deelneming
Betreft voorziening deelneming Stichting Livio Winkel in verband met negatieve vermogen.

5.1.14 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE BALANS

11. Langlopende schulden (nog voor meer dan een jaar)

De specificatie is als volgt:	**31-dec-19**	**31-dec-18**
	x € 1.000	**x € 1.000**
Schulden aan banken	9.863	4.526
Overige langlopende schulden	18.809	19.460
Nabetaling ORT-verlof	5	425
Totaal langlopende schulden (nog voor meer dan een jaar)	28.677	24.411

Het verloop is als volgt weer te geven:	**2019**	**2018**
	x € 1.000	x € 1.000
Stand per 1 januari	24.655	15.609
Bij: nieuwe leningen	6.650	0
Bij: nieuwe financial lease	-	15.010
Af: aflossingen	613	244
Af: extra aflossingen 2019 c.q. 2018	-	5.087
Af: aflossingen financial lease	651	334
Af: nabetaling ORT over verlof	420	299
Stand per 31 december	29.621	24.655
Af: aflossingsverplichting komend boekjaar	944	244
Stand langlopende schulden per 31 december	28.677	24.411

Toelichting in welke mate (het totaal van) de langlopende schulden als langlopend moeten worden beschouwd:

Kortlopend deel van de langlopende schulden (< 1 jr.), aflossingsverplichtingen	944	244
Langlopend deel van de langlopende schulden (> 1 jr.) (balanspost)	28.677	24.411
hiervan > 5 jaar	7.837	3.550

Voor een nadere toelichting op de langlopende schulden wordt verwezen naar de bijlage overzicht langlopende schulden.
De aflossingsverplichtingen komend boekjaar zijn verantwoord onder de kortlopende schulden.

Toelichting:
De verstrekte zekerheden voor de opgenomen lening bij ABN AMRO N.V. luiden als volgt:
- hypothecaire zekerheid middels een bankhypotheek , eerste resp. tweede rang, van € 25.000.000,- (plus 40% voor rente en kosten) op alle registergoederen;
- pandrecht op bedrijfsinventaris;
- pandrecht op goederen;
- borgtocht van € 24.500.000,- (plus rente en kosten)

Voor de volledige toelichting wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde balans.

5. Onderhanden werk uit hoofde van DBC's / DBC-zorgproducten (DBBC's en overige trajecten)

De specificatie is als volgt:	**31-dec-2019**	**31-dec-18**
	x € 1.000	**x € 1.000**
Onderhanden werk DBC's / DBC-zorgproducten vrij segment	-	
Af: ontvangen voorschotten	-	
Totaal onderhanden werk	zie activa	-

5.1.14 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE BALANS

12. Overige kortlopende schulden

De specificatie is als volgt:	**31-dec-19**	**31-dec-18**
	x € 1.000	x € 1.000
Schulden aan kredietinstellingen	1.510	2.146
Crediteuren	4.253	2.400
Aflossingsverplichtingen komend boekjaar langlopende leningen	944	244
Belastingen en premies sociale verzekeringen	1.292	1.243
Schulden terzake pensioenen	194	339
Nog te betalen salarissen	1.262	1.157
Schulden aan groepsmaatschappijen	6.377	5.528
Nog te betalen kosten	781	989
Vakantiegeld en eindejaarsuitkering	2.297	2.418
Vakantiedagen	2.903	2.467
Totaal overige kortlopende schulden	21.814	18.931

Toelichting:
De kredietfaciliteit in rekening-courant bij Bank N.V. bedraagt per 31 december 2019 EUR 4 miljoen (2018: EUR 11,0 miljoen) en de rente EURIBOR plus (markttoeslag en opslag) 1,4%.
In de € 4,0 mln rekening-courant zit een bedrag van € 0,8 mln. als bankgarantie ter dekking van de rentedrivaten bij de lening van € 10,16 mln. van de Rabobank.
De verstrekte zekerheden gelden tevens voor de opgenomen kredietfaciliteit in rekening-courant bij ABN-AMRO N.V. en luiden als volgt:
- hypothecaire zekerheid middels een bankhypotheek , eerste resp. tweede rang, van € 25.000.000,- (plus 40% voor rente en kosten) op alle registergoederen;
- pandrecht op bedrijfsinventaris;
- pandrecht op goederen;
- borgtocht van € 24.500.000,- (plus rente en kosten)

13. Financiële instrumenten

Algemeen
De instelling maakt in de normale bedrijfsuitoefening gebruik van uiteenlopende financiële instrumenten die de instelling blootstellen aan markt- en/of kredietrisico's. Deze betreffen financiële instrumenten die in de balans zijn opgenomen.
De instelling handelt niet in financiële derivaten en heeft procedures en gedragslijnen om de omvang van het kredietrisico bij elke tegenpartij of markt te beperken. Bij het niet nakomen door een tegenpartij van aan de instellingen verschuldigde betalingen blijven eventuele daaruit voortvloeiende verliezen beperkt tot de marktwaarde van de desbetreffende instrumenten. De contractwaarde of fictieve hoofdsommen van de financiële instrumenten zijn slechts een indicatie van de mate waarin van dergelijke financiële instrumenten gebruik wordt gemaakt en niet van het bedrag van de krediet- of marktrisico's.
Kredietrisico
De stichting loopt kredietrisico over leningen en vorderingen opgenomen onder de financiële vaste activa, debiteuren en overige vorderingen en liquide middelen. De blootstelling aan kredietrisico van de stichting wordt hoofdzakelijk bepaald door de individuele kenmerken van de afzonderlijke afnemers. Het maximale bedrag aan kredietrisico bedraagt EUR 13,0 mln.
Renterisico en kasstroomrisico
De stichting loopt renterisico over de rentedragende vorderingen en schulden en herfinanciering van bestaande financieringen. Voor vorderingen en schulden met variabel rentende renteafspraken loopt de onderneming risico ten aanzien van toekomstige kasstromen en met betrekking tot vast rentende leningen reële waarde risico. Om de variabiliteit van de toekomstige variabel rentende leningen te beperken zal de onderneming afgeleide rente instrumenten afsluiten.Het renterisico op langlopende leningen wordt beperkt door het renterisico af te dekken voor nieuw af te sluiten leningen.
Liquiditeitsrisico
De onderneming bewaakt de liquiditeitspositie door middel van opvolgende liquiditeitsbegrotingen. Het management ziet erop toe dat voor de onderneming steeds voldoende liquiditeiten beschikbaar zijn om aan de verplichtingen te kunnen voldoen en dat tevens voldoende financiële ruimte onder de beschikbare faciliteiten beschikbaar blijft om steeds binnen de gestelde lening convenanten te blijven.
Reële waarde
De reële waarde van de meeste in de balans verantwoorde financiële instrumenten, waaronder vorderingen, effecten, liquide middelen en kortlopende schulden, benadert de boekwaarde ervan.

5.1.14 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE BALANS

14. Niet in de balans opgenomen verplichtingen en niet in de balans opgenomen activa

Toelichting:
Zorginstelling maakt onderdeel uit van een fiscale eenheid omzetbelasting met de volgende instellingen stichting Livio, stichting Livio beheer en stichting Livio winkel en is uit dien hoofde hoofdelijk aansprakelijk voor de schulden van de fiscale eenheid.

Onzekerheden opbrengstverantwoording
Als gevolg van materiële nacontroles door zorgkantoren, zorgverzekeraars en gemeenten op de gedeclareerde zorgprestaties kunnen correcties noodzakelijk zijn op de gedeclareerde productie. De effecten van eventuele materiële nacontroles zijn vooralsnog onzeker en daarom zijn er hiervoor geen verplichtingen opgenomen in de balans.

Huurverplichtingen:
Onderstaand volgt een overzicht van afgesloten huuroverkomsten met de verschillende woningcorporaties.
De laatste overeenkomst in de opsomming betreft de huur van kopieermachines (Ricoh)
De resterende looptijd van de verplichtingen is eind 2018:

	tot. looptijd	van	tot	resterend
Twekkelerveld, Schorpionstraat 33, Enschede	50 jaar	1997	2048	28
Broekheurnerstede, Broekheurnerplein 2, Enschede	50 jaar	1999	2050	30
Broekheurnerborch, Rechterveldbrink 1, Enschede	40 jaar	1999	2040	20
De Hatteler, Gerard Terborgplein 1, Enschede	40 jaar	1994	2045	25
Eenhuis, Eenhuisstraat, Haaksbergen	20 jaar	2005	2026	6
Troelstrastraat, Mr. P.J. Troelstrastraat, Neede	20 jaar	2008	2028	8
W. Sluijterstraat, Willem Sluijterstraat, Eibergen	20 jaar	2008	2028	8
Dr. Prinsstraat, Dr. Prinsstraat, Haaksbergen	15 jaar	2011	2027	7
DAC Singel, Wiedenbroeksingel 4, Haaksbergen	20 jaar	2005	2026	6
Wiedenbroeksingel, Wiedenbroeksingel 4, Haaksbergen	20 jaar	2005	2026	6
ZC Zuid, Wesselenering 60, Enschede	4 jaar	2018	2022	2
Bouwmeester, Bouwmeester 8, Haaksbergen	10 jaar	2018	2028	8
Hageman, J. W. Hagemanstraat 46, Eibergen	5 jaar	2018	2023	3
Jannink, Haaksbergerstraat 147, Enschede	10 jaar	2018	2028	8
Ricoh (kopieermachines)	7 jaar	2018	2025	5

	2019
	x € 1.000
Niet langer dan 1 jaar	7.781
Tussen 1 en 5 jaar	33.294
Langer dan 5 jaar	242.900

Mogelijke rechten of verplichtingen in het kader van de niet in de balans opgenomen regelingen

Verplichtingen uit hoofde van het macrobeheersinstrument

Het macrobeheersinstrument kan door de minister van VWS ingezet worden om overschrijdingen van het macrokader zorg terug te vorderen bij instellingen voor medisch specialistische zorg en bij instellingen voor curatieve geestelijke gezondheidszorg. Het macrobeheersinstrument is uitgewerkt in de Aanwijzing macrobeheersmodel instellingen voor medisch specialistische zorg, respectievelijk Aanwijzing Macrobeheersinstrument curatieve geestelijke gezondheidszorg. Ook voor instellingen in andere sectoren kan een Aanwijzing Macrobeheersinstrument van toepassing zijn. Jaarlijks wordt door de Nederlandse Zorgautoriteit (NZa) ambtshalve een mbi-omzetplafond vastgesteld. Tevens wordt door de NZa jaarlijks een omzetplafond per instelling vastgesteld, welke afhankelijk is van de realisatie van het mbi-omzetplafond van alle instellingen gezamenlijk. Deze vaststelling vindt plaats nadat door de Minister van VWS de overschrijding van het mbi-omzetplafond uiterlijk vóór 1 december van het opvolgend jaar is gecommuniceerd.

Voor 2019 is het mbi-omzetplafond door de NZa vastgesteld op EUR 23.601,4 miljoen (prijsniveau 2018).

Bij het opstellen van de jaarrekening 2019 bestaat nog geen inzicht in realisatie van het mbi-omzetplafond over 2019. Stichting Livio is niet in staat een betrouwbare inschatting te maken van de uit het macrobeheersinstrument voortkomende verplichting en deze te kwantificeren. Als gevolg daarvan is deze verplichting niet tot uitdrukking gebracht in de balans van de stichting per 31 december 2019.

5.1.15 ENKELVOUDIG MUTATIEOVERZICHT IMMATERIELE VASTE ACTIVA

	Kosten oprichting en uitgifte van aandelen	Kosten van ontwikkeling	Kosten van concessies, vergunningen en rechten van intellectuele eigendom	Kosten van goodwill die van derden is verkregen	Vooruitbetalingen op immateriële activa	Totaal
	€	€	€	€	€	€
Stand per 1 januari 2019						
- aanschafwaarde	-	-	-	-	749.049	749.049
- cumulatieve afschrijvingen	-	-	-	-	-	-
Boekwaarde per 1 januari 2019	-	-	-	-	749.049	749.049
Mutaties in het boekjaar						
- investeringen	-	-	-	-	221.679	221.679
- afschrijvingen	-	-	-	-	-	-
- bijzondere waardeverminderingen	-	-	-	-	-	-
- terugname bijz. waardeverminderingen	-	-	-	-	-	-
- *terugname geheel afgeschreven activa*						
.aanschafwaarde	-	-	-	-	-	-
.cumulatieve afschrijvingen	-	-	-	-	-	-
- *desinvesteringen*						
aanschafwaarde	-	-	-	-	477.803	477.803
cumulatieve afschrijvingen	-	-	-	-	-	-
per saldo	-	-	-	-	477.803	477.803
Mutaties in boekwaarde (per saldo)	-	-	-	-	-256.124	-256.124
Stand per 31 december 2019						
- aanschafwaarde	-	-	-	-	492.925	492.925
- cumulatieve afschrijvingen	-	-	-	-	-	-
Boekwaarde per 31 december 2019	-	-	-	-	492.925	492.925
Afschrijvingspercentage	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	

5.1.16 ENKELVOUDIG MUTATIEOVERZICHT MATERIELE VASTE ACTIVA

	Bedrijfs-gebouwen en terreinen	Machines en installaties	Andere vaste bedrijfs-middelen, technische en administratieve uitrusting	Materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen op materiële vaste activa	Niet aan het bedrijfsproces dienstbare materiële activa	Totaal
	€	€	€	€	€	€
Stand per 1 januari 2019						
- aanschafwaarde	45.713.473	15.567.082	14.342.807	166.201	-	75.789.563
- cumulatieve herwaarderingen	-	-	-	-	-	-
- cumulatieve afschrijvingen	16.779.505	8.575.196	7.396.391	-	-	32.751.092
Boekwaarde per 1 januari 2019	28.933.968	6.991.886	6.946.416	166.201	-	43.038.471
Mutaties in het boekjaar						
- investeringen	6.407	2.114.144	1.676.791	-	-	3.797.342
- herwaarderingen	-	-		-	-	-
- afschrijvingen	1.289.315	1.119.922	1.852.915	-	-	4.262.152
- bijzondere waardeverminderingen	-	-		-	-	-
- terugname bijz. waardeverminderingen	-	-		-	-	-
- *terugname geheel afgeschreven activa*						
.aanschafwaarde	130.073	426.527	896.429	-	-	1.453.029
.cumulatieve herwaarderingen	-	-		-	-	-
.cumulatieve afschrijvingen	130.073	506.527	896.429	-	-	1.533.029
- *desinvestering*						
aanschafwaarde	-	-		75.942	-	75.942
cumulatieve herwaarderingen	-	-		-	-	-
cumulatieve afschrijvingen	-	-		-	-	-
per saldo	-	-	-	75.942	-	75.942
Mutaties in boekwaarde (per saldo)	-1.282.908	1.074.222	-176.124	-75.942	-	-460.752
Stand per 31 december 2019						
- aanschafwaarde	45.589.807	17.254.699	15.123.169	90.259	-	78.057.933
- cumulatieve herwaarderingen	-	-	-	-	-	-
- cumulatieve afschrijvingen	17.938.747	9.188.591	8.352.877	-	-	35.480.214
Boekwaarde per 31 december 2019	27.651.060	8.066.108	6.770.292	90.259	-	42.577.719
Afschrijvingspercentage	2%-5%	5%-10%	10%-20%	0,0%	0,0%	

5.1.17 ENKELVOUDIG MUTATIEOVERZICHT FINANCIELE VASTE ACTIVA

	Deelnemingen in groeps-maatschappijen	Deelnemingen in overige verbonden maatschappijen	Vorderingen op groeps-maatschappijen	Vorderingen op overige verbonden maatschappijen	Andere deelnemingen	Vorderingen op participanten en op maatschappijen waarin wordt deelgenomen	Overige effecten	Vordering op grond van compensatiegeling	Overige vorderingen	Totaal
	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€
Boekwaarde per 1 januari 2019	33.734	-	-	-	-	-	-	-	63.497	97.231
Kapitaalstortingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Resultaat deelnemingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ontvangen dividend	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Acquisities van deelnemingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nieuwe/vervallen consolidaties	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Verstrekte leningen / verkregen effecten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ontvangen dividend / aflossing leningen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
(Terugname) waardeverminderingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Amortisatie (dis)agio	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Afschrijving	-	-	-	-	-	-	-	-	-7.470	-7.470
Boekwaarde per 31 december 2019	33.734	-	-	-	-	-	-	-	56.027	89.761
Som waardeverminderingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

BIJLAGE

5.1.18 Overzicht langlopende schulden ultimo 2019 (enkelvoudig)

Leninggever	Afsluit-datum	Hoofdsom	Totale loop-tijd	Soort lening	Werke-lijke-rente	Restschuld 31 december 2018	Nieuwe leningen in 2019	Aflossing in 2019	Restschuld 31 december 2019	Restschuld over 5 jaar	Resterende looptijd in jaren eind 2019	Aflos-sings-wijze	Aflossing 2020	Gestelde zekerheden
		€			%	€	€	€	€	€			€	
Livio Beheer	2007	723.000	38	onderhands	5,13%	494.688	0	38.052	456.636	361.506	24	lineair	19.026	
ABN AMRO	2017	4.500.000	10	hypotheek	1,38%	4.275.000	0	225.000	4.050.000	2.925.000	8	lineair	225.000	hypothecair
ABN AMRO	2019	6.650.000	10	hypotheek	2,40%	0	6.650.000	350.000	6.300.000	4.550.000	10	lineair	700.000	hypothecair
Totaal						**4.769.688**	**6.650.000**	**613.052**	**10.806.636**	**7.836.506**			**944.026**	

5.1.19 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE RESULTATENREKENING

Voor zover posten uit de enkelvoudige resultatenrekening niet afwijken van de geconsolideerde resultatenrekening zijn deze hierna niet nader toegelicht en wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde resultatenrekening.

BATEN

14. Opbrengsten zorgprestaties (en maatschappelijke ondersteuning)

De specificatie is als volgt:	**2019** **x € 1.000**	**2018** **x € 1.000**
Opbrengsten zorgverzekeringswet (exclusief subsidies)	28.562	28.782
Wettelijk budget voor aanvaardbare kosten Wlz-zorg (exclusief subsidies)	73.622	63.608
Correctie budgetafrekening vgj Wlz	152	0
Opbrengsten Wmo	1.941	2.245
Overige zorgprestaties	2.095	2.135
Totaal	106.372	96.770

15. Subsidies

De specificatie is als volgt:	**2019** **x € 1.000**	**2018** **x € 1.000**
Rijkssubsidies vanwege het Ministerie van VWS	297	303
Overige Rijkssubsidies	737	544
Overige subsidies, waaronder loonkostensubsidies en EU-subsidies	170	161
Totaal	1.203	1.008

16. Overige bedrijfsopbrengsten

De specificatie is als volgt:	**2019** **x € 1.000**	**2018** **x € 1.000**
Overige dienstverlening	2.105	1.176
Huur en serviceverlening	4.975	5.151
Totaal	7.080	6.327

LASTEN

17. Personeelskosten

De specificatie is als volgt:	**2019** **x € 1.000**	**2018** **x € 1.000**
Lonen en salarissen	55.090	52.740
Sociale lasten	7.897	7.499
Pensioenpremies	4.363	4.229
Andere personeelskosten	3.197	2.475
Subtotaal	70.547	66.943
Personeel niet in loondienst	4.641	3.234
Totaal personeelskosten	75.188	70.177
Gemiddeld aantal personeelsleden op basis van full-time eenheden	1.299	1.217
Aantal personeelsleden dat buiten Nederland werkzaam is	-	-

5.1.19 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE RESULTATENREKENING

LASTEN

18. Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa

De specificatie is als volgt:	**2019**	**2018**
	x € 1.000	**x € 1.000**
Afschrijvingen:		
Immateriële vaste activa	-	-
Materiële vaste activa	4.262	3.733
Gehuurde instandhouding	-	207
Totaal afschrijvingen	4.262	3.940

19. Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

De specificatie is als volgt:	**2019**	**2018**
	x € 1.000	**x € 1.000**
Bijzondere waardeverminderingen van:		
Immateriële vaste activa	0	-
Materiële vaste activa	-	-
Totaal	0	-

Toelichting:
De bijzondere waardevermindering van immateriële vaste activa betreft 2 automatiseringsprojecten voor de ontwikkeling van eigen software. De keuze is gemaakt om voor beide projecten geen gebruik te maken van maatwerksoftware, derhalve zijn de projecten afgwaardeerd tot nihil.

20. Overige bedrijfskosten

De specificatie is als volgt:	**2019**	**2018**
	x € 1.000	**x € 1.000**
Voedingsmiddelen en hotelmatige kosten	6.386	5.744
Algemene kosten	7.869	5.974
Patiënt- en bewonersgebonden kosten	2.546	2.236
Onderhoud en energiekosten	3.845	4.013
Huur en leasing	10.460	10.225
Totaal overige bedrijfskosten	31.106	28.192

21. Financiële baten en lasten

De specificatie is als volgt:	**2019**	**2018**
	x € 1.000	**x € 1.000**
Rentebaten	2	2
Subtotaal financiële baten	2	2
Rentelasten	-1.041	-480
Rentelasten groepsmaatschappijen	-	-
Resultaat deelnemingen	-8	-8
Waardeveranderingen financiële vaste activa en effecten	-7	-6
Subtotaal financiële lasten	-1.056	-494
Totaal financiële baten en lasten	-1.055	-492

5.1.20 VASTSTELLING EN GOEDKEURING

Vaststelling en goedkeuring jaarrekening

De raad van bestuur van Stichting Livo heeft de jaarrekening 2019 opgemaakt en vastgesteld in de vergadering van 24 juni 2020.

De raad van toezicht van de Stichting Livio heeft de jaarrekening 2019 goedgekeurd in de vergadering van 24 juni 2020.

Resultaatbestemming

Het resultaat wordt verdeeld volgens de resultaatverdeling in paragraaf 5.1.2.

Gebeurtenissen na balansdatum

Na balansdatum is de coronacrisis uitgebroken. Het kabinet heeft verregaande maatregelen genomen in de strijd tegen het Coronavirus. De coronacrisis heeft ook gevolgen voor de bedrijfsvoering van Stichting Livio. De Raad van Bestuur streeft er naar de best mogelijke informatie te verkrijgen om de risico's te beoordelen en passende maatregelen door te voeren om daarop in te spelen. Wij hebben een aantal maatregelen genomen om de effecten van het COVID-19-virus te bewaken en te voorkomen en blijven dat ook in de toekomst doen. Deze maatregelen bestaan onder andere uit veiligheids- en gezondheidsmaatregelen voor onze medewerkers en cliënten (zoals persoonlijke beschermingsmiddelen, beperking van sociale contacten en vanuit huis werken), evaluatie van contracten, sturing op resultaat en liquiditeit ter ondersteuning van de continuïteit van onze bedrijfsvoering en communicatie met onze belangrijkste stakeholders, waaronder banken en zorgkantoren.
Vanaf medio maart 2020 is alleen nog de hoogstnoodzakelijke zorg voor wijkverpleging en woonzorgcentra geleverd. Dit is ook het geval geweest voor wat betreft de levering van zorg door behandelaren en specialistische teams. Het personeel wordt naast het blijvend contact houden met de dagbehandelingscliënten ingezet in de langdurige zorg op de verschillende locaties. Binnen Livio is er een CCT (Corona Crisis Team) gevormd om de gevolgen van COVID-19 goed te managen. Vanuit de gemeenten, zorgkantoren en zorgverzekeraars is sprake van de volgende maatregelen voor omzetderving en dekking van COVID-19 gerelateerde kosten.
De WLZ beleidsregel SARS-CoV-2 virus geeft reeds een nadere invulling van de compensatie welke de financiële gevolgen van COVID-19 gedeeltelijk mitigeert. Met deze regeling kunnen de extra kosten en eventueel gederfde omzet als gevolg van het Coronavirus in de langdurige zorg worden vergoed.
Vanuit de VNG (gemeenten, WMO) is reeds besloten om financiële zekerheid te bieden aan hun contractpartners (w.o. Livio). Dit betekent dat de gemeenten een vergoeding betalen ondanks dat er geen tegenprestatie kan worden geleverd.
Tevens is er vanuit de zorgverzekeraars de mogelijkheid om een beroep te doen op de continuïteitsbijdrage.
Naast deze specifieke toezeggingen kan aanspraak worden gemaakt op landelijke regelingen, waaronder NOW en uitstel van betaling van fiscale heffingen.
Over de bovengenoemde steunmaatregelen die door de diverse financiers worden aangeboden bestaan momenteel onzekerheden, met name voor wat betreft de duur van de maatregelen.

Op basis van de huidige inzichten kunnen de financiële gevolgen van COVID-19 worden opgevangen binnen de beschikbare liquiditeit. Voor wat betreft de met de huisbankier overeengekomen EBITDA-ratio voor 2020 is sprake van onzekerheid die samenhangt met het nog niet bekend zijn van de exacte uitwerking van de financiële compensatie door financiers en ontwikkeling van de productie. Livio voldoet ultimo 2019 aan haar convenantafspraken.

Het te verwachten effect van de COVID-19 crisis op het exploitatieresultaat, de ratio’s en de liquiditeit in 2020 is naar verwachting groot maar beheersbaar door de landelijke compensatiemaatregelen en de huidige financiële positie van Stichting Livio en de mogelijkheid voor het management om aanvullende maatregelen te nemen. Alles overziend is er geen sprake van een materiële onzekerheid over de financiële continuïteit van Livio.

Ondertekening door bestuurders en toezichthouders

W.G.		W.G.	
G. A. Alewijnse	24-jun-20	M.M. Smeijers	24-jun-20
W.G.		W.G.	
R. van Holten	24-jun-20	J. M. Welmers	24-jun-20
W.G.		W.G.	
M. L. Straks	24-jun-20	J. H. Zwaveling	24-jun-20
W.G.		W.G.	
D. Pronk	24-jun-20	J. van der Meer	24-jun-20

5.2 OVERIGE GEGEVENS

5.2 OVERIGE GEGEVENS

5.2.1 Statutaire regeling resultaatbestemming

In de statuten is in artikel 2.7 vastgelegd: de stichting beoogt een algemeen nut beogende instelling te zijn en beoogt derhalve niet het maken van winst. Er is derhalve geen bepaling opgenomen over de resultaatbestemming.

5.2.2 Nevenvestigingen

Stichting Livio heeft geen nevenvestigingen.

5.2.3 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

De controleverklaring van de onafhankelijke accountant is opgenomen op de volgende pagina.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de Raad van Toezicht en de Raad van Bestuur van Stichting Livio

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2019 van Stichting Livio (hierna ‘de stichting’) te Enschede (hierna ‘de jaarrekening') gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Stichting Livio per 31 december 2019 en van het resultaat over 2019 in overeenstemming met de Regeling verslaggeving WTZi (RvW).

De jaarrekening bestaat uit:

1 de geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2019;

2 de geconsolideerde en enkelvoudige resultatenrekening over 2019; en

3 de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2019 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie ‘Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening’.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Livio zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

De impact van de onzekerheden als gevolg van COVID-19 op onze controle

Zoals vermeld in het onderdeel 'gebeurtenissen na balansdatum' in de toelichting op pagina 114 van de jaarrekening, wordt Stichting Livio door COVID-19 geraakt hetgeen leidt tot bepaalde onzekerheden voor de toekomstige financiële positie en prestaties van Stichting Livio. Onzekerheden in verband met de mogelijke effecten van COVID-19 zijn relevant voor het begrip van onze controle van de jaarrekening. In alle controles worden de redelijkheid van de door entiteiten gemaakte schattingen, de daarmee verband houdende toelichtingen en de geschiktheid van het hanteren van de continuïteitsveronderstelling in financiële overzichten geëvalueerd en kritisch bevraagd. De geschiktheid van het hanteren van de continuïteitsveronderstelling hangt af van de beoordeling van de toekomstige economische omgeving en de toekomstige vooruitzichten en prestaties van Stichting Livio.

De COVID-19-pandemie stelt de mensheid en de economie wereldwijd voor een ongekende uitdaging. De gevolgen hiervan zijn op de datum van deze controleverklaring onderhevig aan een belangrijke mate van onzekerheid. Wij hebben de situatie en de onzekerheden zoals beschreven in de eerdergenoemde toelichting geëvalueerd en beschouwen de toelichting als toereikend. Echter, een controle kan niet de onbekende factoren, of alle mogelijke toekomstige implicaties voor een entiteit voorspellen en dit is in het bijzonder het geval met COVID-19.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2019 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

— het bestuursverslag;

— de overige gegevens;

— bijlage bij het jaardocument – lijst met afkortingen

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

— met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;

— alle informatie bevat die op grond van de RvW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle van de jaarrekening of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de RvW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De Raad van Bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de RvW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de Raad van Bestuur en de Raad van Toezicht voor de jaarrekening

De Raad van Bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de RvW. In dit kader is de Raad van Bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de Raad van Bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de Raad van Bestuur afwegen of de organisatie in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de Raad van Bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de Raad van Bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. De Raad van Bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de organisatie haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De Raad van Toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van de jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Controleprotocol WNT 2019, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

— het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;

— het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;

— het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de Raad van Bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;

— het vaststellen dat de door de Raad van Bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om in onze controleverklaring de aandacht te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven;

— het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en

— het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen. Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

Wij communiceren met de met governance belaste personen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Enschede, 24 juni 2020

KPMG Accountants N.V.

C.V. Loeff RA

6. Bijlage bij het jaardocument

6.1 Lijst met afkortingen

AIK: Achterhoeks Initiatief Ketenzorg
ARBO: Arbeidsomstandigheden
AVR: Advies, Verzuim en Re-integratie
AWBZ: Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten
BAK: Budget Aanvaardbare Kosten
BBL: Beroeps Begeleidende Leerweg
BHV: Bedrijfshulpverlening
BOPZ: (Wet) Bijzondere Opnemingen Psychiatrische Ziekenhuizen (regelt gedwongen opname en behandeling van mensen die lijden aan een geestesstoornis)
BPV: Beroeps Praktijk Vorming
BSN: BurgerServiceNummer
BV: Besloten Vennootschap
CAK: Centraal Administratie Kantoor
CBS: Centraal Bureau voor de Statistiek
Cbz: College Bouw Zorginstellingen
CCR: centrale cliëntenraad
CIBG: Centraal Informatiepunt Beroepen Gezondheidszorg (uitvoeringsorganisatie van het ministerie van VWS, dat producten en diensten levert gebaseerd op registratie van (zorg-) gegevens en het beheer daarvan)
CIZ: Centrum Indicatiestelling Zorg
CR: cliëntenraad
CRG: Carint Reggeland Groep
CVA: Cerebro-vasculair Accident
CWI: Centrum voor Werk en Inkomen
DB: Dagelijks Bestuur
DBC: Diagnose Behandel Combinatie
EHBA: Eerste Hulp Bij Alarmering
E-HRM: Electronic Human Resource Management
EVV: Eerst Verantwoordelijk Verzorgende
FEAZ: Financieel Economisch Administratieve Zaken
FTE: Full Time Equivalenten
FWG: Functiewaardering Gezondheidszorg
GGD: Gemeentelijke Gezondheidsdienst
GGZ: Geestelijke Gezondheidszorg
GRZ: Geriatrische Revalidatiezorg
HACCP: Hazard Analysis Critical Control Points (analyse van kritische punten ten aanzien van voedselveiligheid)
HCNON: Hulpmiddelencentrum Noord Oost Nederland
HH: Huishoudelijke Hulp (als product onder de Wmo; onderscheiden wordt HH1 en HH2)

HKZ:	Harmonisatie Kwaliteitsbeoordeling in de Zorgsector
HPO:	High Performance Organisation
IBC:	Interne Bezwaren Commissie
i.c.:	in casu
IG:	Individuele Gezondheidszorg (als opleiding, bijv. Verzorgende IG)
IGZ:	Inspectie voor de Gezondheidszorg
i.o.:	in oprichting
IVA:	Inkomensvoorziening volledig arbeidsongeschikten
JGZ:	Jeugdgezondheidszorg
KSW:	Kleinschalige Woonvorm
LG:	Lichamelijk Gehandicapten
LOC:	Landelijke Organisatie Cliëntenraden
LPZ:	Landelijke Prevalentiemeting Zorgproblemen
M&M:	Middelen & Maatregelen
MIC:	Melding Incidenten Cliënten
MIK:	Melding Incidenten Klanten
MIM:	Melding Incidenten Medewerkers
MKSA:	Meer Keuze Secundaire arbeidsvoorwaarden
MST:	Medisch Spectrum Twente
MT:	managementteam
NVTZ:	Nederlandse Vereniging van Toezichthouders in Zorginstellingen
NVZD:	Vereniging van bestuurders in de gezondheidszorg (v/h Nederlandse Vereniging van Ziekenhuis Directeuren)
NZa:	Nederlandse Zorgautoriteit
OE:	Organisatie Eenheid
OC:	Onderdeelcommissie (van de OR)
OR:	ondernemingsraad
P&O:	Personeel & Organisatie
PG:	Psycho Geriatrie
PGB:	PersoonsGebonden Budget
PIT:	Psychiatrische Intensieve Thuiszorg
POP:	Persoonlijk Ontwikkelingsplan
RAK:	Reserve Aanvaardbare Kosten
ROC:	Regionaal Opleidingscentrum
RI&E:	Risico Inventarisatie & Evaluatie
RVE:	Resultaat Verantwoordelijke Eenheid
RvB:	raad van bestuur
RvT:	raad van toezicht
SDGH:	Stichting Dienstverlening Gezondheidszorg Haaksbergen
SO:	Specialist Ouderengeneeskunde
THOON:	Twentse Huisartsen Onderneming Oost Nederland
TNWT:	ZorgAccent & Thuiszorg Noord West Twente
TOOM:	Terugdringing Ongewenste en Onechte Meldingen (Brandweer)
UWV:	Uitvoeringsinstituut Werknemerverzekeringen
V&V:	Verpleging en Verzorging

VV&T:	Verpleging, Verzorging & Thuiszorg
VGWM:	Veiligheid, Gezondheid, Welzijn en Milieu
Vodi:	Voedingsvoorlichting en dieetadvisering
VVT:	Verpleging, Verzorging en Thuiszorg
VWS:	(Ministerie van) Volksgezondheid, Welzijn en Sport
W*f*Z:	Waarborgfonds voor de Zorgsector
WGV-ON:	Werkgeversvereniging Oost-Nederland
WIA:	(Wet) Werk en Inkomen naar Arbeidsvermogen
Wmo:	Wet maatschappelijke ondersteuning
WTZi:	Wet Toelating Zorginstellingen
ZiZo:	Zichtbare Zorg
ZZP:	Zorgzwaarte Pakket